

tgs 2021-2022

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU

3 MAYIS 2022

HAZIRLAYANLAR: Ülkü ŞAHİN, İlyas COŞKUN

TGS Genel Merkez
Basın Sarayı Kat:2 Cağaloğlu / İstanbul
Tel: 0212 514 06 94
Faks: 0212 511 48 17
W tgs.org.tr

TGS Akademi
Abide-İ Hürriyet Caddesi No:211 C Blok
Kat.1 Şişli/İstanbul

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ İÇİN ÖRGÜTLÜ GAZETECİLER VE GÜÇLÜ DAYANIŞMA PROJESİ

Bu yayın Avrupa Birliği tarafından sağlanan finansal destek ile hazırlanmıştır. İçeriğinden tümüyle TGS sorumlu olup, Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

I. SUNUŞ	4
II. KISALTMALAR	6
III. TABLOLAR	7
I. GİRİŞ	8
II. METODOLOJİ	9
III. SEKTÖRE BAKIŞ	10
A. Basın Sektöründe Kayıtlı Çalışan Sayısı	10
B. Resmi Basın Kartı Sahibi Gazeteci Sayısı	11
C. Alternatif Arayışı: Uluslararası Basın Kartı (IPC) Tercihi	12
D. İki Büyük Bariyer: İşsizlik ve Güvencesiz İstihdam	13
E. Ekonomik Durum Alarm Veriyor	14
F. Sendikalaşma Başarıları ve Zorlukları	15
G. Güncel bir ihtiyaç: ILO Sözleşme 190	17
IV. MEVZUAT DEĞİŞİKLİKLERİ	18
A. 2021/19 Sayılı Emniyet Genelgesi (Kamusal Alanda Ses ve Görüntü Alınmasını Yasaklayan Emniyet Genelgesi)	18
B. Basın Kartı Yönetmeliğinde Yapılan Değişiklikler ve İptal Davası	19
C. 2022/1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ve İptal Davası	20
D. Tasarruf Finansman Şirketlerine İtibarın Korunması Kanun Teklifi	21
V. CEZAEVİNDEKİ GAZETECİLER, TUTUKLAMALAR VE TAHLİYELER	22
A. Cezaevindeki Gazeteciler	22
B. Cezaevindeki Gazetecilere Yöneltilen Suçlamalar	23
C. Tutuklanan gazeteciler	24
D. Tahliye Edilen Gazeteciler	24

E. Cezaevi Gözlem Raporu	26
VI. SORUŞTURMALAR	29
A. Gözaltına Alınan Gazeteciler	30
B. İfadeye Çağrılan Gazeteciler	34
VII. YARGILAMALAR	37
A. Ceza Yargılamaları	37
B. Tazminat Yargılamaları	38
C. AYM ve AİHM Yargılamaları	40
1- Norm Denetim Kararları	40
2- Bireysel Başvuru Kararları	42
VIII. GAZETECİLERE YÖNELİK SALDIRILAR	47
A. Fiziksel Saldırıları	47
B. Sözlü Saldırıları	51
C. Gazeteci Cinayetleri	56
1. Hrant Dink Cinayeti	56
2. Cemal Kaşıkçı Cinayeti	56
3. Musa Anter Cinayeti	57
4. Umut Davası	57
5. Yeldana Kaharman'ın Şüpheli Ölümü	57
6. Güngör Arslan Cinayeti	58
IX. İNTERNET BASININA YÖNELİK MÜDAHALELER	58
A. Erişim Engelleme ve İçerikten Çıkarma Kararları	58
X. BASIN KURULUŞLARINA YÖNELİK MÜDAHALELER	59
A. RTÜK Müdahaleleri	59
B. Basın İlan Kurumu Müdahaleleri	60
XI. SONUÇ	62

Gazetecilik Türkiye’de bir taraftan zayıflarken bir taraftan da güçleniyor. Hükümetin baskısı ve kontrolü ele geçirme çabaları sonucu uzun yıllardır gazeteciler tutuklanıyor, yargılanıyor, işsiz kalıyor, güvencesiz ve düşük ücret ile çalışmaya mecbur bırakılıyor.

Son bir yılda cezaevlerindeki gazeteci sayısında gözle görülür bir düşüş yaşanmakta ancak bu gazeteciler üzerindeki baskıların azaldığı anlamına gelmiyor. Gazetecilerin tutuklanması yönünden baskılar azalırken, yargılamalar ve para cezaları üzerinden baskıların arttığını gözlemliyoruz. Gazeteciler hemen her gün adliye koridorlarında uzun hapis cezaları istemiyle terbiye edilmeye çalışılırken, gazete ve televizyonlara ise para cezaları yağdırılıyor.

Kamu ilanlarının adaletli bir şekilde dağıtılması için kurulan Basın İlan Kurumu, iktidarı eleştiren bütün gazetelere savaş açmış durumda. İlan kesme cezalarıyla gazetelere ekonomik ambargo uygulanıyor.

RTÜK son bir yılda gerçekleri kamuoyu ile buluşturmaya çalışan televizyon kanallarına milyonlarca liralık cezalar kesti. Kendi içinde dahi tutarlılığı olmayan program karartmaları yaşadık.

Peş peşe çıkan genelgeler, KHK’lar ile gazetecilik faaliyetleri suç hâline getirilmeye çalışıldı. Sendikamızın da içinde olduğu birçok meslek kuruluşu bu genelgelerin iptalleri için davalar açtı. Kazandık, genelgelerin yürütmesini durdurduk.

Bütün bu baskılara, göz korkutma girişimlerine ve para cezalarına rağmen gazeteciler, üstü kapatılmak istenen gerçekleri kamuoyuna ulaştırmayı sürdürdü.

Umudumuz, gazetecilerin mesleklerine olan bu bağlılığından geliyor. Bu bağlılık sayesinde tüm baskılara rağmen gerçekler görünür olmaya devam edecek.

Mesleğe olan bu bağlılık güvencesiz ve düşük ücretle çalışmaya zorlanan gazetecilerin sendikal mücadelelerine de olumlu yansıyor, sendikamız her geçen gün güçlenerek yoluna devam ediyor.

Medya sektörü değişecek çünkü değiştireceğiz. Kalemlerimiz yeniden özgür olacak.

Gökhan DURMUŞ
Türkiye Gazeteciler Sendikası
Genel Başkanı

TEŞEKKÜRLER...

Raporun hazırlanmasına katkı veren ve dayanışma gösteren,

Basın özgürlüğü davalarındaki bilgi paylaşımları için avukat Abbas Yalçın, Ali Deniz Ceylan, Devrim Avcı, Nuray Özdoğan, Özcan Kılıç, Özgür Urfa, Resul Temur, Sercan Korkmaz, Sevgi Kalan Güvercin, Tolgay Güvercin, Yağızcan Veli, Zelal Pelin Doğan'a;

Destekleri ve cömert bilgi paylaşımları için gazeteci Alican Uludağ, Cansu Pişkin, Deniz Tekin, Esra Koçak Mayda, Eylem Sonbahar, Ruşen Takva, Seyhan Avşar, Yasin Kobulan'a;

Değerli katkıları için Gazeteciler Cemiyeti'ne (GC); Çağdaş Gazeteciler Derneği'ne (ÇGD), Gazetecileri Koruma Komitesi'ne (CPJ), Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği'ne (MLSA), P24 Bağımsız Gazetecilik Platformu'na, Uluslararası Enstitüsü'ne (IPI), Dicle Fırat Gazeteciler Derneği'ne ve İfade Özgürlüğü Derneği'ne (İFÖD) teşekkür ederiz.

II. KISALTMALAR

AA	Anadolu Ajansı
AYM	Anayasa Mahkemesi
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
BİK	Basın İlan Kurumu
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CİMER	Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
ÇGD	Çağdaş Gazeteciler Derneği
DİHA	Dicle Haber Ajansı
IFJ	Uluslararası Gazeteciler Federasyonu
IPC	Uluslararası Basın Kartı
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
İDDK	Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu
İHA	İhlas Haber Ajansı
MA	Mezopotamya Ajansı
RSF	Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TİS	Toplu İş Sözleşmesi
TMK	Terörle Mücadele Kanunu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

Tablo 1: Gazetecilik faaliyeti yürüten işletmelerdeki kayıtlı çalışan sayısı (2020-2022)	10
Tablo 2: Basın Kartı Sahipliği ve Engelinin Sayısal Gelişimi (2020-2021)	12
Tablo 3: 1 Nisan 2022 Tarihi İtibarıyla Cezaevinde Bulunan Gazetecilerin Listesi	22
Tablo 4: Cezaevindeki Gazetecilere İddianamelerde Atılı Suçların Sayısal Dağılımı	23
Tablo 5 Nisan 2021- Nisan 2022 Zaman Aralığında Tutuklanan Gazeteciler	24
Tablo 6: Nisan 2021- Nisan 2022 Zaman Aralığında Cezaevinden Tahliye Edilen Gazetecilerin Listesi ve Tahliye Şekilleri	25
Tablo 7: Nisan 2021- Nisan 2022 Zaman Aralığında Gazetecilere Açılan Ceza Davaları ve Yargılama Süreçleri (EK-1) tablosuna raporun hacmini artırmaması amacıyla ekte yer veriliyor. Detaylı bilgiye bu ekten ulaşabilirsiniz	37
Tablo 8: Nisan 2021- Nisan 2022 Zaman Aralığında Verilen Erişim Engelleme ve İçerikten Çıkarma Kararları (EK-2)	59
Tablo 9: Nisan 2021- Nisan 2022 Zaman Aralığında RTÜK tarafından Uygulanan Para Cezalarının Kurumlar Bazında Dağılımı	60
Tablo 10: Nisan 2021- Nisan 2022 Zaman Aralığında RTÜK tarafından Uygulanan Para Cezaları, Gerekçeleri, Kanuni Dayanakları, Ceza Miktarları (EK-3)	60

I. GİRİŞ

2021-2022 Basın Özgürlüğü Raporu, geçmiş yıllarda olduğu gibi son bir yıllık süreçte basın özgürlüğüne yönelik müdahaleleri ve müdahale kaynaklarını tespit etme hedefiyle hazırlandı. Rapor, “Sektöre Bakış” başlığı altında, sektördeki kayıtlı çalışan sayısına ilişkin güncel verilerle başlıyor. Resmi basın kartına erişimin zorlukları, kart sahibi gazeteci sayısı ve bir alternatif olarak öne çıkan IPC hakkındaki verilerle devam ediyor. İşsizlik ve güvencesiz istihdamın boyutu, gazetecilerin ekonomik ve sosyal hakları üzerindeki baskısı ve güncel görünümü de bu başlıkta öne çıkıyor. Son dönemde başarılı sendikalaşma pratikleri ve karşılaşılan zorluklar da raporda yer alıyor. Başlık, ILO Sözleşme 190 hakkında bilgilendirme ve Sendikanın bu alanda yaptığı başarılı çalışmaların aktarımı ile son buluyor.

“Mevzuattaki Değişiklikler” başlığında ise son bir yılda gazetecileri ve medya kuruluşlarını yakından ilgilendiren mevzuat değişiklikleri inceleniyor. Türkiye’de özgürlüğüne müdahale farklı alanlardan ve çeşitli yöntemlerle inşa ediliyor. Bu nedenle ihlallerin kategorilere ayrılarak incelenmesi ve sayısal verilerle ortaya konularak yapısının analiz edilmesi gerekiyor. Bu doğrultuda mevzuat değişiklikleri ve bu değişikliklere karşı açılan davalar hakkında bilgi veriliyor. Akabinde başlıklar halinde cezaevinde bulunan gazetecilerin güncel listesi, gazetecilere iddianamelerde atılı suçların dağılımı, son bir yıl içinde ülkemizde yaşanan gazeteci tutuklamalarının durumu, tahliye edilen isimler, gazetecilere yönelik gözaltı ve soruşturmalara ilişkin veriler paylaşılıyor. Ayrıca Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) tarafından cezaevindeki gazetecilere yapılan ziyaretler neticesinde hazırlanan ‘Cezaevi Gözlem Raporu’na bu bölümde yer veriliyor.

“Yargılamalar” başlığında son bir yıllık zaman diliminde gazeteciler hakkındaki hukuki süreçlere dair sayısal veriler aktarılıyor. Bu yargılamaların detaylarına raporun ekinde sunulan Tablo-7’den ulaşmak mümkün. Yine aynı başlık altında bir yıl içerisinde AİHM ve AYM tarafından yayımlanan norm denetim ve bireysel başvuru kararlarına da özet şekilde yer veriliyor. Devam eden bölümde gazetecilere yönelik fiziki ve sözlü saldırılar ile gazeteci cinayetlerine ilişkin yargılamalar hakkında bilgiler paylaşılıyor.

“İnternet Basınına Yönelik Müdahaleler” başlıklı bölümde son bir yıl içinde internet medyasına yönelik erişim engelleme ve içerikten çıkarma kararlarına değiniliyor. Kararların detayları Tablo-8’de rapor ekinde sunuluyor.

“Basın Kuruluşlarına Yönelik Müdahaleler” başlıklı bölümde ise Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) ve Basın İlan Kurumu (BİK) müdahaleleri ayrıntılı olarak açıklanıyor. Ayrıca RTÜK müdahalelerinin kurum bazında dağılımı Tablo-9’da inceleniyor. Üst Kurul tarafından verilen kararların detaylarına ise Tablo-10’da rapor ekinde görülüyor.

II. METODOLOJİ

Rapor, Nisan 2021- Nisan 2022 dönemleri arasındaki verileri kapsıyor. Raporla kullanılan verilerin birincil kaynağı, doğrudan Sendika'ya ulaşan başvuru, şikâyet, bilgilendirme ve destek talepleridir. Hukuk biriminin yapmış olduğu dava takipleri, düzenleyici işlemlere karşı açılan davalar, cezaevi ziyaretleri sırasında yapılan mülakatlarda elde edilen bilgiler ile resmî kurumlara yöneltilen bilgi edinme başvuruları rapor için temel kaynak niteliğindedir. Hazırlık aşamasında özellikle işkolundaki endüstriyel ilişkilerin güncel görünümü için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı başta olmak üzere resmî kurumların, emek ve meslek örgütlerinin verilerinden yararlandı. Ayrıca gazetecilik emeği ve mesleği üzerine yazılmış akademik metinler ve Sendika'nın ilgili dönemde yaptığı çalışmalar da referans olarak raporda kullanıldı. Günlük olarak medya ve sosyal medya tarandı; haber ve paylaşımlar incelendi. Yine çalışma mevzuatına ve yargı içtihatlarına ilişkin güncellemeleri içeren resmî kurumların internet siteleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) ve Resmî Gazete bu süreçte günlük olarak takip edilerek ilgili veriler rapora dahil edildi.

Raporun hazırlık sürecinde kimi zorluklarla karşılaşıldı. Bu ise raporun veri zenginliğini daraltan bir rol oynadı. Resmî kurumların sadece kayıtlı istihdama dair veri sunması, sektöre ilişkin genel değerlendirmeyi görece zorlaştırdı. Kaynak taraması sırasında erişilen bilgilerin teyidi, hak ihlaline maruz kalan kimi gazetecilere ve dosya bilgilerine erişimdeki zorluklar ve resmî kurumların bilgi paylaşımındaki tutuculuğu, raporda yer alan veri setini daraltan diğer unsurlardır. Özellikle cezaevi ziyaretlerinde gazetecilerin ülkenin farklı cezaevinde bulunmaları, pandemi koşulları, yer değişiklikleri ve hukuki statülerinin değişmesi nedeniyle mekânsal, zamansal ve bürokratik engellerle karşılaşıldı. Kısıtlılıklar nedeniyle rapor, ulaşabildiğimiz güncel bilgiler doğrultusunda hazırlandı. Rapora yansımayan vaka, sorun ve ihlallerin de olması muhtemeldir. Bununla birlikte rapor kapsamında sunulan verilerin, asgari düzeyde sorunların ve taleplerin tespitini gerçekleştirdiği savunulabilir.

III. SEKTÖRE BAKIŞ

A. Basın Sektöründe Kayıtlı Çalışan Sayısı

İşkolları Yönetmeliği, her bir sendika için yasal faaliyet alanını belirliyor. Bu yasal sınır içinde kalan kayıtlı çalışan sayısını ve işkolu barajını geçmek, sendikanın toplu iş sözleşmesi (TİS) yapma ehliyeti almasını sağlıyor. “Basın, Yayın ve Gazetecilik” işkolu içinde farklı alt sektörleri işaret eden 14 sınıf bulunuyor. Bu sınıflardan bazıları şunlar: “Gazetelerin basımı”, “Diğer matbaacılık”, “Kitap yayımı”, “Gazetelerin yayımlanması”, “Dergi ve süreli yayınların yayımlanması”, “Radyo yayıncılığı”, “Televizyon programcılığı ve yayıncılığı faaliyetleri”, “Haber ajanslarının faaliyetleri”, “Ciltçilik ve ilgili hizmetler” ve “Madeni para basımı”. Kısacası TGS’nin yasal faaliyet sınırlarını oluşturan “Basın, Yayın ve Gazetecilik” işkolu, gazetecilik mesleği kapsamını aşan, daha geniş bir çerçeveye işaret eden durumdadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, her yıl ocak ve temmuz aylarında açıkladığı istatistiklerle kayıtlı çalışanlar içindeki sendikalı işçi ve sendikalaşma oranını kamuoyuyla paylaşıyor. Ocak 2022’de açıklanan son istatistiklere göre, dâhil olduğumuz işkolunda toplam kayıtlı çalışan sayısı 95.484. Bir önceki dönemde, Temmuz 2021’de bu sayı 93.795 idi. İlk bakışta bir yükseliş göze çarpsa da işkolunda toplam kayıtlı çalışan sayısı uzun dönem esas alındığında bir düşüş eğilimi içerisinde. Örneğin Ocak 2013 istatistiklerini dikkate aldığımızda bu sayının 104.141 olduğunu görüyoruz. Diğer bir deyişle Ocak 2013 ile Ocak 2022 dönemleri arasında işkolundaki mevcut kayıtlı istihdamda yüzde 8,32’lik bir daralma söz konusu¹. Bakanlığın ilgili aylarda açıkladığı verilerin dışında sadece sendika yöneticilerinin erişebildiği aylık işkolu işyeri listeleri² de kayıtlı gazeteci sayısı hakkında önemli veri sunuyor. Bu listeler üzerinden yaptığımız araştırmaya göre gazetecilik faaliyeti yürüten işletmelerdeki kayıtlı çalışan sayısı ve son üç yıldaki değişimi aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Gazetecilik faaliyeti yürüten işletmelerdeki kayıtlı çalışan sayısı (2020-2022)

Sınıf	Çalışan Sayısı		
	2020	2021	2022
Gazetelerin yayımlanması	9.748	10.105	10.148
Televizyon programcılığı ve yayıncılığı faaliyetleri	7.139	8.038	8.354
Haber ajanslarının faaliyetleri	3.920	4.097	4.378
Radyo yayıncılığı	945	1.184	1.027
Toplam	21.752	23.424	23.907

¹ Bahsedilen istatistikler için:

<https://www.csgb.gov.tr/istatistikler/calisma-hayati-istatistikleri/sendikal-istatistikler/isci-sayilari-ve-sendikalarin-uye-sayilari-hakkinda-tebligler/>

² Her ay başında Bakanlık tarafından açıklanan bu veriler, sadece sendika genel merkez yöneticileri tarafından görülebilir. Erişimi kamuoyuna kapalıdır. Burada Bakanlığın açıkladığı Nisan 2020, Nisan 2021 ve 2022 dönemlerinde açıklanan “İşkolu İşyeri Listesi” esas alınmıştır.

Tablo 1’den görüleceği üzere gazetecilik faaliyeti yürüten işletmelerdeki kayıtlı çalışan sayısı son üç yılda bir yükseliş trendi içindedir. En fazla istihdam, “gazetelerin yayımlanması” sınıfı içinde gerçekleşirken en az istihdamın “radyo yayıncılığı” sınıfı altında olduğu görülüyor. Bu sayılar içinde gazeteciler ezici çoğunluğu oluşturmakla birlikte, gazetecilik faaliyetinin doğrudan parçası olmayan idari kadrolar da yer alıyor³.

Özetle 2022 yılı verileri dikkate alındığında “Basın, Yayın ve Gazetecilik” işkolunda, gazetecilik mesleğini icra ettiğini düşündüğümüz kayıtlı çalışan sayısının (23.907) işkolundaki toplam kayıtlı çalışan sayısı (95.484) içindeki payı yaklaşık yüzde 25,03’dür. Bu veri bize ne söylüyor? Yasal olarak bir sendikanın toplu sözleşme ehliyetine sahip olabilmesi için yüzde 1’lik işkolu barajının üzerinde olması gerekiyor. TGS, tarihsel olarak gazetecilik mesleğini icra edenler içerisinde örgütlenme pratiği ve geçmişi olan bir sendika. Ancak yer aldığı işkolundaki kayıtlı çalışan sayısı daha geniş bir kümeyi oluşturduğu için bu kümenin nicel olarak aşağı ya da yukarı yönlü hareketliliği TGS’yi de doğrudan etkiliyor.

B. Resmi Basın Kartı Sahibi Gazeteci Sayısı

Basın kartı sahipliği, gazeteciler için zorlu bir süreç olmayı sürdürüyor. Kartı vermeye yetkili kurumun emek ve meslek örgütleri yerine Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı olması bu zorluğun esas nedeni. Karta erişim sürecinde nesnel kriterler yerine politik tercihlerin ön plana çıktığına yönelik gazeteciler ve meslek örgütleri tarafından da çok sayıda eleştiri sunuluyor.

Kart sahipliğine dair güncel verileri öğrenmek amacıyla Sendika, Aralık 2021’de İletişim Başkanlığı’na bilgi edinme hakkı kapsamında bir talepte bulundu. Gelen yanıtta göre:

1. 31.12.2021 tarihi itibarıyla göreve bağlı basın kartı sahibi mensubu sayısı 10.227, sürekli basın kartı sahibi mensubu sayısı ise 6.202’dir.

2. Basın kartı iptal işlemleri Basın Kartı Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde; işten ayrılma, kurumun kapanması, kart bilgilerinde değişiklik olması, kart süresinin dolması, yıpranmış kart başvurusu yapılması, unvan değişikliği, askerlik, emeklilik, vefat gibi gerekçelerle yapılıyor. Bu kapsamda, 2018 yılında 880, 2019 yılında 892, 2020 yılında 322, 2021 yılında 559 basın kartı iptal işlemi yapıldı.

3. Basın mensupları tarafından, kartların yenilenmesi sürecinde 10.486 başvuru yapıldı. Basın kartı yenileme başvurularına istinaden düzenlenen kart sayısı ise 9.160. Bu sayıyla düzenlenen kart sayısı arasındaki fark değerlendirme sürecinde mensubunun işten ayrılması, vefatı, başvuru yapılan kurumdan/unvandan başka bir kurumda/unvanda çalışmaya başlaması gibi nedenlerle başvurunun iptal edilmesinden kaynaklandığı söyleniyor.

İletişim Başkanlığı’nın bu sonuçlarını, geçen yılki benzer veriler ile kıyasladığımızda şu sonuç ortaya çıkıyor:

³ Mevcut veriyi, Sosyal Güvenlik Kurumu’nun (SGK) verileri ile de kıyaslamak ve daha net bir tablo ortaya koymak için Sendika, Aralık 2021’de meslek kodları üzerinden ilgili kuruma bir bilgi edinme başvurusu yaptı. Ancak geçen yıl tarafımıza gönderilen ve Basın özgürlüğü raporumuzda yer verdiğimiz sayılar, bu sene Kurum tarafından paylaşılmadığı için raporumuzda yer veremiyoruz.

Tablo 2: Basın Kartı Sahipliği ve Engelinin Sayısal Gelişimi (2020-2021)

	Dönem	
	2020	2021
Göreve bağlı basın kartı sahibi basın mensubu sayısı	9.204	10.227
Sürekli basın kartı sahibi basın mensubu sayısı	5.900	6.202
İptal edilen kart sayısı	322	559

Tablo 2’de görüleceği üzere hem göreve bağlı basın kartı sahipleri ile sürekli basın kartı sahiplerinin toplamı hem de iptal edilen kart sayısı bir artış gösteriyor. Basın kartı sahibi gazeteci sayısının 15.104’ten 16.429’a çıkması olumlu bir gelişme. Ancak bu sayının, gazetecilik faaliyeti yürüten işletmelerdeki kayıtlı çalışan sayısının (23.907) altında olması sorun teşkil etmeyi sürdürüyor. Kart sahibi gazetecilerin tamamının aktif olarak çalıştığı düşünülürse, kayıtlı gazetecilerin sadece yüzde 68,72’sinin basın kartına sahip olduğu görülüyor. Üstelik bu hesaplama, sigortasız bir şekilde bir medya kuruluşunda çalışan ya da serbest gazetecilik yapanlar dahil değil. Bu veri, dikkate değer sayıda gazetecinin basın kartı sahibi olmadığı/olmadığına işaret ediyor. Bu nedenle resmî basın kartı sahipliğinin gazetecilik faaliyeti açısından bir koşul/ruhsat olarak öne sürülmesi, sektörün gerçekliğinden uzağa düşmek anlamına geliyor. Kart sahibi sayısının görece az olmasının bir nedeni de basın kartı yönetmeliğinin muğlak ve dönemin politik ihtiyaçlarına göre esnetilebilir şekilde hazırlanması oluyor⁴.

C. Alternatif Arayışı: Uluslararası Basın Kartı (IPC) Tercihi

Gazeteciler, resmi basın kartına erişimde zorluk yaşarken alternatiflere yöneliyor. Bunlardan birisi Uluslararası Basın Kartı (IPC). Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (IFJ) tarafından sunulan bu kartı ülkemizde vermeye yetkili TGS dahil toplam dört emek ve meslek örgütü var⁵.

Gazetecilik faaliyeti yürüten üyeler, bir medya kuruluşunda kadrolu olarak çalışanlar veya serbest gazeteciler de gerekli şartları sağlaması halinde TGS vasıtasıyla IPC edinebiliyor⁶. Kart başvurusu yapan TGS üyeleri 5953 sayılı ya da 4857 sayılı kanun kapsamında bir medya kuruluşunda istihdam edilen ve düzenli iş ve gelir güvencesine sahip gazeteciler iken serbest gazeteciler, düzenli bir gelir ve iş güvencesine sahip değiller. Resmi basın kartına erişemeyen serbest gazeteciler, özellikle sahada haber takibi sırasında kolluk kuvvetlerinin engellemelerine karşı ya da haber kaynağına mesleğini ispat edebilmesi için bu kartı bir seçenek olarak görüyor.

⁴ Bu konunun detayları “Mevzuat Değişiklikleri” ara başlığında “Basın Kartı Yönetmeliğinde Yapılan Değişiklikler ve İptal Davası” başlığından detaylı olarak açıklanıyor.

⁵ Diğer kurumlar: DİSK İş, Gazeteciler Cemiyeti (GC) ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC).

⁶ Uluslararası Basın Kartı Başvuru Formu, <https://tgs.org.tr/presscard/>

D. İki Büyük Bariyer: İşsizlik ve Güvencesiz İstihdam

İşsizlik ve güvencesiz istihdam, gazetecilerin kalemlerini hür bir şekilde kullanmalarını engelleyen faktörlerin başında geliyor.

TÜİK'in 23 Mart 2021 tarihinde açıkladığı verilere göre⁷:

1. Türkiye'de 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2021 yılında bir önceki yıla göre 121 bin kişi azalarak 3 milyon 919 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 1,1 puanlık azalış ile yüzde 12,0 seviyesinde gerçekleşti.

2. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı 2,3 puan azalarak yüzde 22,6 oldu.

3. En son mezun oldukları alana göre yüksekokul ve fakülte mezunları arasındaki işsizlik oranı 2020'de yüzde 12,8'den 2021'de yüzde 12,4'e geriledi.

4. Gazetecilik mezunları arasındaki işsizlik oranı ise 2020'de yüzde 28,2 iken 2021'de yüzde 18,3 olarak gerçekleşti.

Bu veriler, gazetecilik mezunları arasındaki işsizlik oranının, genel işsizlik oranına kıyasla oldukça yüksek olduğunu söylüyor. Diğer yandan TÜİK, uluslararası standartlara uyum kapsamında bu seneki hesaplamalarda yeni düzenlemeye geçtiğini duyurdu⁸. Örneğin gazetecilik bölümü mezunları içinde işsizlik oranı TÜİK verilerine göre 2018'de yüzde 23,8; 2019'da yüzde 21,8; 2020'de ise yüzde 27,7 olarak görünüyordu. TÜİK'in en son açıkladığı "İşgücü İstatistikleri, 2021" çalışmasında ise gazetecilik bölümü mezunları için işsizlik oranı 2020 yılında yüzde 28,2 ve 2021 yılında ise yüzde 18,3 olarak hesaplanıyor. Bu yeni hesaplama yöntemi sayesinde işsizlik oranındaki yükseliş trendi kırılmış oluyor. İkinci önemli nokta, işsizlik oranının yaklaşık 10 puan düşmesine rağmen gazetecilik mezunları, "sosyal hizmetler" ve "sanat" mezunlarının ardından hâlâ işsizliğin en yaygın olduğu grup olmayı sürdürüyor.

İşsizlik baskısının bu düzeyde olması ise aktif istihdama girişi hem zorlaştırıyor hem de aktif istihdamdaki gazetecilerin iş ve gelir güvenceleri üzerinde bir baskı oluşturuyor. Sendika olarak sahada yaptığımız görüşme ve gözlemler sonucu:

1. Bir medya kuruluşunda sigortalı çalışmaya başlamanın en az dört ayı bulduğuna,
2. Sigortalı ve kadrolu çalışmaya başlamadan önce gazetecilerin "stajyer" ya da "telifli" çalışma adı altında adil bir gelirden yoksun çalışmaya zorlandıklarına,
3. Özellikle internet medyasında ve ulusal-yerel fark etmeksizin medya kuruluşlarının internet portallarında kayıt dışılığın oldukça yüksek olduğuna,
4. Ücretin belirlenmesinde neredeyse tamamen işverenin ya da yöneticilerin sözcü sahibisi olduğuna (diğer bir deyişle pazarlığın dahi olmadığına),
5. Sendikal güvencelerden yoksun işyerlerindeki gazetecilerin uzun çalışma saatlerine maruz kaldıklarına,
6. İşveren ya da yöneticileri ile yaşadıkları bir tartışmada gazetecilerin çok kolay iş akitlerinin feshedildiğine dair çokça vakaya şahitlik ediyoruz.

⁷ TÜİK "İşgücü İstatistikleri, 2021"; <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2021-45645&dil=1>

⁸ Sevinelim mi? TÜİK'e göre gazetecilik mezunlarında işsizlik bir yılda 10 puan azaldı, <https://journos.com.tr/gazetecilik-istihdam-verileri-egitim-tuik>

E. Ekonomik Durum Alarm Veriyor

Editoryal bağımsızlığın önündeki engeller kadar gazetecilerin ekonomik ve sosyal hakları da alarm vermeyi sürdürüyor. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın verilerine göre ülkemizde genel sendikalaşma oranı yüzde 14,32 iken "Basın, Yayın ve Gazetecilik", en düşük sendikalaşma oranına sahip yedinci işkolu (yüzde 9,29) olarak listede yer alıyor⁹. İşkolundaki bu örgütsüzlüğün bir nedeni sendikasılaştırma pratikleri olurken diğer ikisi ise istihdamın güvencesiz ve esnek biçimleri olarak öne çıkıyor.

Gazeteciler Cemiyeti'nin Mart 2022'de Demokrasi için Medya projesi kapsamında gerçekleştirdiği "Gazetecilerin Mesleki Memnuniyeti 2021 Araştırması Sonuç Raporu"¹⁰ güvencesiz ve esnek çalışma biçimlerinin sektörde ne düzeyde etkili olduğunu göstermesi açısından dikkat çekici.

Rapora göre:

1. Ekim – Aralık 2021 dönemini kapsayan ankete 46 ilden toplam 317 gazeteci katıldı.
2. Araştırmaya katılan gazetecilerin yüzde 26,8'i kadın, yüzde 72,9'u ise erkek.
3. Katılımcıların yarıdan çoğu (yüzde 52,7) geleneksel gazete ya da televizyonda çalışıyor. Yaklaşık dörtte biri (yüzde 21,5) bağımsız internet portallarında, yüzde 11'i bir gazete ya da televizyonun internet portalında, yüzde 9,1'i ise haber ajanslarında çalışıyor.
4. Gazetecilerin yaklaşık üçte ikisi (yüzde 61,8) ulusal, üçte biri (yüzde 35) ise yerel medyada çalışıyor.
5. Gazetecilerin sektördeki çalışma deneyimlerine bakıldığında 0-5 yıl yüzde 24,9, 6-10 yıl yüzde 18, 11-15 yıl ise yüzde 11,7 ile öne çıkıyor. Sektördeki deneyimin ortalama süresi ise 13 yıl.
6. Mesleki deneyim arttıkça kadınların giderek meslekten elendiği, anketin çıktılarından birisi. Örneğin 11-15 yıllık deneyime sahip kadın gazetecilerin oranı yüzde yüzde 24,3 iken erkek gazetecilerin oranı yüzde yüzde 75,7.
7. Ankete katılanların yarıya yakını (yüzde 46,3) medya kuruluşunda ücretli çalışan olarak istihdam ediliyor. Bunların ise yüzde 33,4'ü 212'li olarak (5953 sayılı Basın İş Kanunu kapsamında) çalışırken, yüzde 12,9'u 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında çalışıyor.
8. Katılımcılar içinde serbest çalışan gazetecilerin oranı ise yüzde yüzde 20,5.
9. Ankete katılan gazetecilerin yüzde 42'si (resmi) basın kartına sahip değil. Başvuruda bulunan ancak başvurusu bekleme sürecinde olanların oranı ise yüzde 6.
10. Çalışma süreleri de yasal sınırın üzerinde. Ankete katılanların sadece yüzde 20,4'ü, 5953 sayılı Basın İş Kanuna göre günlük çalışma süresi (8 saat) kadar çalışıyor. Günlük 9-12 saat arasında çalışanların oranı ise yüzde 58,9.
11. Anket döneminde asgari ücret 2 bin 825 TL iken katılımcıların yüzde 38,2'si 3 bin TL'den az ücret aldığını söylüyor. Yüzde 35'i ise 3 bin ila 5 bin TL arasında ücret aldığını belirtiyor.
12. Gazetecilerin yüzde 86,8'i işleriyle ilgili gelecek kaygısı yaşıyor. En büyük diğer iki kaygı ise yüzde 31,5 ile "düzenli ya da tatmin edici ücret alamama" ve yüzde 30,9 ile "mesleği layıkıyla icra edememe".
13. Gazetecilerin neredeyse dörtte üçü (yüzde 72,9) mesleğini özgürce yapamadığını

⁹ İşçi Sayıları ve Sendikaların Üye Sayıları Hakkında Tebliğler, <https://www.csgb.gov.tr/istatistikler/calisma-hayati-istatistikleri/sendikal-istatistikler/isci-sayilari-ve-sendikalarin-uye-sayilari-hakkinda-tebligler/>

¹⁰ M4D Projesi Gazetecilerin Mesleki Memnuniyeti 2021 Araştırma Sonuçları Raporu <http://media4democracy.org/reports/>

düşünüyor.

14. Gazetecilerin yüzde 68,5'i bir meslek örgütüne üye olduğunu belirtiyor. Ancak yüzde 54,9'u cemiyet ve dernek gibi örgütlere üye olmakla birlikte sendika üyesi değil.

Bu veriler, TGS'nin sahada yaptığı görüşmelerden elde ettiği tespit ve şikâyetlerle çok büyük benzerlikler gösteriyor. Ankete göre kadınların yıllar içinde meslekten kopması önemli bir sorun. Toplumsal cinsiyet rollerinin getirdiği yükler, ev içi emeğin hâlâ kadın odaklı organizasyonu, çocuk ve yaşlı bakımının da kurumsal düzeyde toplumsallaşmadığı ülkemizde, kadın gazetecilerin yıllar içinde meslekten koptuğunu görüyoruz. Katılımcıların neredeyse yarısının resmi basın kartına sahip olmaması ise karta erişimin önündeki engellerle açıklanabilir. Mevzuattaki engeller nedeniyle internet medyasında istihdam edilen gazeteciler için basın kartı sahipliği, bir hak olmaktan hâlâ çok uzak.

Katılımcılar içinde serbest çalışan gazetecilerin oranı ise dikkat çekici düzeyde. Bir medya kuruluşuna bağlı olmadan, teknolojik imkânların getirdiği kolaylıkla özgürce haber üretimi, özellikle medya bağımsızlığının tartışmalı olduğu ülkemizde büyüme eğilimi gösteriyor. Diğer yandan bu çalışma biçiminin, ülkemizde küçük bir gazeteci azınlığı dışında ciddi bir emek sömürsü ve güvencesizliğe neden olduğu söylenebilir. Serbest çalışan gazeteciler; sigorta, düzenli gelir ve çalışma mevzuatının sağladığı güvencelerden yoksun olmayı göze alıyor. İkinci olarak serbest çalışmanın getirdiği esneklik ve işveren yükümlülüğünün avantajları yine işverenler tarafından bu çalışma biçiminde suistimal ediliyor. Günlük çalışma süresinin yasal sınırları aşması gerçeğini, ortalama ücret seviyeleri ile birlikte değerlendirmek gerekiyor. "Gazetecilik 7/24 yapılan bir iştir" iddiasına sığınan işverenler, sektördeki işsizlik ve kayıt dışılığı suistimal ederek ülkemizdeki yoksulluk sınırının oldukça altında ücret seviyeleri ile gazetecileri çalışmaya zorluyor. Entelektüel kapasitenin sürekli artırılması ve güncellenmesi gereken bir mesleği icra eden gazetecilerin bırakın kendilerini geliştirebilmeleri, bu ücret seviyeleri ile yaşamaları dahi büyük bir başarı oluyor. Katılımcıların gelecekte duydukları kaygı da bunun göstergesi. Mesleğini özgürce yapamadığını düşünen gazetecilerin oranı oldukça yüksek olmakla birlikte editoryal bağımsızlığın en önemli güvencelerinden birisi olan sendikal örgütlülük, gazeteciler içinde oldukça düşük görünüyor.

Aksine ekonomik ve istihdam ilişkilerindeki istikrar, gazetecilik gibi duyarlı bir mesleğin icra edilme sürecinde özerklik ve bağımsızlığın etkinliğine dikkate değer bir şekilde katkı sunabilir. Öyle ki endüstriyel ilişkiler bağlamında gazetecilerin daha güvencesiz ve kırılabilir bir pozisyonda olmalarının; demokratik bir toplumda onlara isnat edilen rolü üstlenme, kamunun bilgilendirilme hakkı, haber alma özgürlüğü, mesleki ilkeleri savunma ve baskıya karşı direnme şanslarını azaltacağı düşünülüyor¹¹.

F. Sendikalaşma Başarıları ve Zorlukları

Sendikalaşma karşısında tüm yukarıda sıralanan engeller kadar yasal bariyerler de kolektif mücadele önünde engel teşkil ediyor. Diğer sektörlerde olduğu gibi medya sektöründeki işverenler de çalışma mevzuatındaki boşlukları kullanarak, gazetecilerin sendikal hak ve özgürlüklerini engellemekten geri durmuyor.

Örneğin TGS; Kasım 2019'da Hürriyet gazetesinde, Ağustos 2020'de FOX TV'de, Mayıs

¹¹ Independent Journalism Center (2008), s.4-10.

2021’de ise Halk TV’de çoğunluğu sağlayarak yetki sürecini başlattı. Ancak ilgili kurumların işverenleri ya da yöneticileri, gazetecilerin Anayasal hakkına saygı göstermek yerine onları istifaya zorlayarak, üye avına çıkararak ve yetkiye itiraz ederek bu kuruluşları sendikasızlaştırmayı tercih etti. Her üç işyeri için de yetki davaları farklı aşamalarda devam ediyor. Pandeminin neden olduğu yargı işleyişindeki yavaşlama, yargının artan iş yükü, işveren tarafından bilerek yetkisiz mahkemeye itiraz ederek süreci uzatma girişimleri vb. nedenler, ivedilikle karar verilmesi gereken yetki itirazlarının yıllarca sürmesine neden oluyor. İlgili kanundaki yetki tespitine itiraz hakkını kullanan işverenler, esasında “yasal” kapsamda süreci askıya almakla birlikte sonuç olarak işyerlerini sendikasızlaştırarak ilgili mevzuatı suistimal ediyor.

Sendikalaşma önündeki engellere rağmen TGS, son bir yılda üçü uluslararası ve dördü ulusal düzeyde faaliyet yürüten toplam yedi farklı medya kuruluşunda çoğunluğu sağlama ve biri hariç TİS imzalama başarısı gösterdi. Bu kurumlar ise şunlar: Agence France-Presse (AFP) Türkiye bürosu, Cumhuriyet gazetesi, Dokuz 8 Haber, British Broadcasting Corporation (BBC) İstanbul bürosu, Associated Press (AP) Türkiye bürosu, Podfresh ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi İştiraki Medya AŞ¹².

Cumhuriyet gazetesi işvereniyle imzalanan TİS, özellikle üyelerin ısrarı ve birliği sayesinde gerçekleşmesi açısından tarihteki yerini aldı. Bu sözleşme sayesinde Cumhuriyet gazetesindeki 18 yıllık belirsizlik de ortadan kalktı.

BBC İstanbul bürosunda ise Ağustos 2021’de toplu pazarlık görüşmeleri başladı. Ancak işverenin talepler karşısındaki uzlaşmaz tutumu nedeniyle 14 Ocak 2022 günü greve çıkıldı. 28 Ocak 2022 günü işverenle varılan mutabakat, üyelerin oy birliğiyle kabul edildi ve imza altına alındı. 29 Ocak 2022 tarihinde ise işyeri önünde yapılan coşkulu açıklaması ile grev son buldu. BBC grevi, süreci ve sonuçları itibarıyla tüm gazetecilere moral kaynağı oldu. Çünkü bu grev:

1. Türkiye basın sektöründe 2009’dan sonra gerçekleşen,
2. Medya sektöründe yıllar sonra başarıyla biten,
3. Yabancı bir medya kuruluşunda hayat bulan ilk grev olarak tarihe geçti.

Grevin başarıyla bitmesini sağlayan koşulları ise “üyeler arasındaki birlik,” “sendikal sürece üyelerin katılımının teşviki ve sürecin şeffaflığı,” “sendikal aidiyetin, kurumsal aidiyetten yüksek olması,” “ulusal ve uluslararası dayanışmanın layıkıyla harekete geçirilmesi” ve “taleplerdeki gerçekçilik” olarak sıralayabiliriz¹³.

Son dönemde TİS imzaladığımız Podfresh ise sendikal çalışma açısından Türkiye’de ve Avrupa’da bir örnek teşkil ediyor. Bu sözleşme sayesinde TGS, Amerika Birleşik Devletleri dışında bir podcast şirketinde çoğunluk sağlayarak TİS imzalayan ilk sendika olma başarısı gösterdi. Medya AŞ ise TGS tarihinde diğer bir ilki barındırıyor. Sendika tarihinde ilk defa bir belediye iştirakinde çoğunluk sağlanarak toplu pazarlık görüşmelerine bu dönemde başlandı.

¹² Bu raporun hazırlandığı tarihte Medya AŞ işvereni ile toplu pazarlık görüşmeleri devam ediyordu.

¹³ İlyas Coşkun, “5 maddede BBC grevi: Gazeteciler nasıl kazandı?” <https://journo.com.tr/5-maddede-bbc-grevi-gazeteciler-nasil-kazandi>

G. Güncel bir ihtiyaç: ILO Sözleşme 190

Taciz ve şiddet ne yazık ki gazetecilerin en önemli sorunlarından biri olmayı sürdürüyor. Her türlü şiddete maruz kalan gazetecilerin korunması, şiddetin önlenmesi ve bu konudaki farkındalığın artırılması amacıyla TGS Kadın ve LGBTİ+ Komisyonu, ILO 2019 tarihli ve 190 sayılı Şiddet ve Taciz Sözleşmesi ile ilgili bir dizi toplantı, görüşme ve etkinlik düzenledi.

“Çalışma yaşamında kadınlar dahil, zorbalık ve tacize maruz kalan herkesi korumayı ve güçlendirmeyi” hedefleyen bu sözleşme, yine “çalışma yaşamında şiddet ve tacizi ele alan ilk uluslararası çalışma standardı” olma özelliğine sahip. ILO, sözleşmenin önemini ve ‘şiddet ve taciz’in kapsamını şu şekilde açıklıyor¹⁴:

“190 sayılı Sözleşme, çalışma yaşamında şiddet ve tacizin ‘insan hakları ihlali veya istismar teşkil edebileceğini, şiddet ve tacizin fırsat eşitliğine yönelik bir tehdit olduğunu, kabul edilemez olduğunu ve insana yakışır işlerle bağdaşmadığını’ kabul ediyor. Çalışma yaşamında ‘şiddet ve taciz’i; ‘fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik zararı amaçlayan, bunlarla neticelenen veya neticelenmesi muhtemel olan’ davranış, uygulama veya tehditler olarak tanımlıyor.”

ILO sözleşmeleri, üye devlet tarafından kabul edildiği takdirde hukuken bağlayıcılığı olan anlaşmalardır. ILO’ya üye bir ülke, bir sözleşmeyi imzalayarak kabul ettiğinde ilgili hükümleri ulusal hukukuna taşımayı ve raporlamayı kabul etmiş oluyor. Türkiye henüz bu sözleşmeyi kabul eden ülkeler arasında yer almıyor.

Ancak TGS, son altı aydır yürüttüğü çalışmalarla sözleşme hakkında farkındalık çalışması yürütüyor. Bu kapsamda Ekim 2021 döneminde İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir, Diyarbakır, Mersin ve Artvin’den kadın gazetecilerin katılımı ile İstanbul’da bir çalıştay düzenledi. Bu etkinlikte başta kolluk kuvvetinden kaynaklı şiddet olmak üzere işyerindeki şiddet/ayrımcılık, sahada şiddet/ayrımcılık ve dijital/online şiddet üzerine deneyimler paylaşıldı. Dile getirilen sorun ve tespitler, kadın gazetecilerin yaşadıklarının benzer olduğunu ortaya koydu. Çalıştayda, 10 Ocak Çalışan Gazeteciler Günü’nde konuyla ilgili bir imza kampanyası başlatılmasına karar verildi. 200’den fazla kişinin imza koyduğu kampanya, 8 Mart için yeni planlamalar ile bir adım öteye geçti. İşyeri temsilcileri ile yapılan toplantıda sözleşmeye dair bilgilendirme yapıldı. Sözleşmenin kapsamı, neden kabul edilmesi gerektiği hususunda video ve banner çalışmaları hayata geçirildi. TGS Akademi bünyesinde, ILO Türkiye ofisinin de desteği ile gazetecilere yönelik bir eğitim düzenlendi. Tüm bu çalışmaların ve gazeteciler arasında yaratılan kamuoyunun sayesinde Evrensel gazetesi, 9 Eylül gazetesi, İz Gazete, Yön Radyo ve Podfresh ile imzalanan TİS’lere, ILO 190 sayılı Sözleşmenin ve ona eşlik eden 206 sayılı Tavsiye Kararı hükümlerinin, işyerinde uyulacağına dair bir madde eklendi. TGS ile toplu iş sözleşmesi olmayan BirGün gazetesi de kadın gazetecilerin duyarlılığı ve ısrarı sayesinde aynı adımı attı. Ayrıca Bianet işvereninden, yeni sözleşme döneminde bu konunun toplu pazarlık masasında dikkate alınması konusunda iyi niyet beyanı alındı.

Özetle TGS; editoryal bağımsızlık ve ekonomik-sosyal haklar kapsamında yürüttüğü basın özgürlüğü mücadelesini, gazetecilere yönelik her türlü şiddet ve tacizin son bulması çabası ile büyüterek faaliyetini sürdürüyor.

¹⁴ https://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_749655/lang--tr/index.htm

IV. MEVZUAT DEĞİŞİKLİKLERİ

Son bir yıl içerisinde gazetecileri ve basın kuruluşlarını yakından ilgilendiren çok sayıda mevzuat değişikliği oldu. İlk olarak Basın Kartı Yönetmeliğinde önemli değişiklikler yaşandı, ardından ise kolluk güçlerinin kamusal alanda ses ve görüntü kaydının alınmasını yasaklayan Emniyet Genelgesi yayımlandı. Son olarak ise 2022 yılı başlarında bir televizyon kanalında yayımlanan eğlence programına gelen tepkiler üzerine Cumhurbaşkanlığı bir genelge yayımladı.

A. 2021/19 Sayılı Emniyet Genelgesi (Kamusal Alanda Ses ve Görüntü Alınmasını Yasaklayan Emniyet Genelgesi)

Geçtiğimiz yıl kolluğun gazetecilere müdahalesinde temel dayanak olarak kullandığı Emniyet Genelgesi şüphesiz en önemli düzenlemelerin başında geliyor.

1 Mayıs kutlamaları öncesinde 30.04.2021 tarihinde a yansıyan Emniyet Genel Müdürü Mehmet Aktaş imzalı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün E-29367668-86168-(32068)-3895 sayılı 27.04.2021 tarih ve 2021/19 sayılı Genelgesi ile *“personelimizin görevini ifa ederken bu tür ses ve görüntü alınmasını tevessül edecek davranışlara fırsat vermemeleri, eylemin veya durumun niteliğine göre kayıt yapan kişileri engellemeleri kanuni şartları oluştuğunda adli işlem yapmaları gerektiği* hususlarında tüm personelimizin bilgilendirilmesini önemle rica ederim.” düzenlemesi yapıldı.

1 Mayıs öncesi çıkarılan genelge yayımlanmasının hemen akabinde gazeteciler aleyhine kullanılmaya başlandı. 1 Mayıs 2021 tarihinde Ankara Kızılay'da haber takibi yaptığı sırada Yol TV kameramanı Özge Uyanık, basın olduğunu ifade etmesine ve hatta kurum kimlik kartını göstermesine rağmen kolluk tarafından “Çekim yapmıyorsunuz. Daha yeni genelge yayımlandı. Kapat onu!” denilerek engelledi ve hatta “Çekim yapamazsın, genelge var, bunları sileceksin!” denilerek çekim yaptığı telefonu kolluk tarafından ezildi.

Kamuoyundan gelen tepkilerin ardından İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, *“Kişisel Verileri Koruma Kurulu var. Bu kuruldan değerlendirme almadan adım atmıyoruz. Anayasa'nın 27. maddesi kişi hakkındaki özel hayatın gizliliğini ortaya koyar. Kesinlikle Anayasa'ya aykırılık söz konusu değil. Genelge Emniyet Genel Müdürlüğü genelgesidir. Basın özgürlüğünü engeller mi? Engellemez. Orada basın özgürlüğü ile ilgili herhangi bir durum söz konusu değildir. Çekebilme hakkına sahiptir. Kişinin rızası olmadan bırakın polis memurunu, normal bir vatandaşın da telefonla kameraya kayda alamazsınız”* açıklamasında bulundu. Bakan Soylu her ne kadar genelge özgürlüğünü engellemez dese de özellikle gazetecilere yönelik ölçsüz müdahalelerde başrol oynadı. Örneğin BirGün haber müdürü Uğur Şahin, Mecidiyeköy Meydanı'nda bir kadına şiddet vakasını kayda aldığı sırada kolluk memurlarınca genelge dayanak yapılarak engellendi ve basın kartını göstermesine rağmen gözaltına alındı.

Türkiye Gazeteciler Sendikası tarafından Emniyet Genelgesinin basın özgürlüğü önündeki tehditler öngörülerek temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanabilirliği ilkesi uyarınca Anayasa'nın 13. ve 26. maddelerine aykırı olduğu, yasama yetkisinin gasp edildiği; bu sınırlama kanunla dahi yapılsa kamusal alanda görev yapan, zor kullanma yetkisine sahip kolluk kuvvetlerinin özel hayata saygı hakkı gereği ses ve görüntü kaydının alınamamasının kamu yararı taşımadığı, ifade özgürlüğünün ihlali olduğu ve ifade özgürlüğü kapsamındaki kayıtların Kişisel Verileri Koruma Kanunundan istisna tutulduğu, dava konusu düzenlemenin sansür niteliğinde olduğu savunusuyla Danıştay'da yürütmeyi durdurma talebiyle iptal

davası açıldı.

Davalı İçişleri Bakanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü ise savunmalarında genelgenin 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununda kaynaklanan yetkilerinin ve yasal haklarının hiyerarşik amir tarafından personeline hatırlatma niteliğinde olduğunu, basın özgürlüğünü sınırlayıcı olmadığını iddia etti.

Danıştay 10. Dairesi 2021/2775 E. 15/09/2021 tarihli kararı ile söz konusu genelgenin yürütmesini durdurdu. Kararın gerekçesi ise şöyle:

“Uyuşmazlık konusu Genelgenin içeriğine yönelik yapılan değerlendirmede; söz konusu Genelge ile getirilen düzenlemelerin temel hak ve hürriyetler içerisinde bulunan haberleşme hürriyeti ile hürriyetine yönelik kural ve sınırlamalar getirildiği anlaşılmış olup; bu haliyle yasama organının tasarrufu niteliğindeki kanun yerine yürütme organına dâhil davalı idarece Genelge niteliğinde bir düzenleyici işlem ile adı geçen temel hak ve basın hürriyetlere yönelik sınırlama getirilmesinde Anayasamızın 7. ve 13. maddelerine uyarlık bulunmadığı kanaatine varılmıştır. Bu itibarla, anılan temel hak ve hürriyetleri, Anayasamızın 13. maddesinde getirilen hukuki güvencelere ve kanunla sınırlama ilkesine aykırı olacak şekilde düzenleyen dava konusu Genelgede hukuka uyarlık görülmemiştir.”

Yürütmenin durdurulması akabinde hem İçişleri Bakanlığı hem de Emniyet Genel Müdürlüğü savunmaları doğrultusunda karara İDDK nezdinde itiraz etti. Rapor yazım tarihi itibarıyla Danıştay İDDK itirazı henüz karara bağlanmamıştı.

B. Basın Kartı Yönetmeliğinde Yapılan Değişiklikler ve İptal Davası

Bilindiği üzere Danıştay 10. Dairesi ve Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 2018 tarihli Basın Kartı Yönetmeliği değişikliğine dair Çağdaş Gazeteciler Derneği tarafından açılan davalarda yönetmeliğin çeşitli maddelerinin yürütmesi durdurmuştu. Bu kararları önceki raporumuzda detaylı olarak açıklamıştık¹⁵. Yürütmeyi durdurma kararlarının ardından Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Bakanı Fahrettin Altun, Twitter hesabı üzerinden 2 Nisan 2021 tarihinde “Basın Kartı yönetmenliğimizin bazı maddeleri Danıştay tarafından iptal edilmiş. Daha iyisini yapmak için derhal çalışmaya başladık. Görevde olduğumuz müddetçe “gazetecilik” adı altında “terörizm propagandası” yapanlarla mücadele edeceğiz. Terör seviciler boşuna sevinmesinler!” paylaşımında bulundu. Bu paylaşımın üzerinden çok zaman geçmeden 1 Mayıs 2021 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Basın Kartı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile Basın Kartı Yönetmeliğinde kapsamlı değişiklikler yapıldı¹⁶.

Yönetmelikte yapılan değişikliklerle Danıştay kararının arkasından dolanarak yürütmesi durdurulan hükümlerden “sigorta primlerinin çalışma mevzuatı esaslarına uygun olarak yatırılmış olması” ibaresi yerine “mücbir haller dışında bir aydan fazla olmamak üzere ara vermeden çalışması” şeklinde düzenlenmiş ve böylece, sigorta primlerinin yatırılmış olması şartı aynen korunduğu gibi düzenleme daha da ağırlaştırılarak, gazetecinin işsiz kaldığı süre-

¹⁵ Karar incelemeleri için TGS Basın Özgürlüğü Raporu 2020-2021 s. 25-28 incelenebilir. <https://tgs.org.tr/tgs-basin-ozgurlugu-raporu-2020-2021/>

¹⁶ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/05/20210521-11.pdf>

nin bir ayı geçmesi halinde, basın kartının elinden alınacağı düzenlemesi getiriliyordu.

Bununla beraber basın kartı verilecek kişilerde aranan şartlara “suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, üyesi olmak ve yardım etmek” ve TMK m. 6’dan hüküm giymemiş olma şartları eklenmiş; somut ve objektif hiçbir kriter eklenmeksizin RTÜK ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı personeline ayrıcalıklı düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca göreve bağlı ve sürekli kartlarının iptal koşulları muğlak, masumiyet karinesine aykırı ve idarenin keyfiliğe açık düzenlemeler ihtiva ediyordu. Tüm bu nedenlerle, Türkiye Gazeteciler Sendikası, Gazeteciler Cemiyeti ve Türkiye Foto Muhabirleri Derneği yönetmeliği yargıya taşıdı. Danıştay 10. Dairesi 2021/4123 E. ile görülen davada, 21.10.2021 tarihinde mahkeme yönetmeliğinin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasına yol açacağı sonucuna vararak yürütmesinin durdurulmasına karar verdi.

Danıştay 10. Dairesi Başkanı Yılmaz Akçıl ile üye Hamdi Şenler’in karşı oyuna karşılık üç üyenin oyu ile verilen kararda, 14 sayılı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığına basın kartı ile ilgili olarak sadece basın-yayın kuruluşu mensuplarına basın kartı düzenleme yetkisi verildiği, basın kartının kimlere verileceğinin ve hangi hallerde basın kartının iptali gerekeceğinin belirlenmesi konusunda bir yetkiye yer verilmediği, Anayasanın 13. maddesi ve 26. maddesinin 4. fıkrası gereğince, bu belirlemelerin bizzat kanunla yapılması gerektiği vurgulandı. Bu gerekçelerle; Basın Kartı Yönetmeliğinin 3. Maddesi 1. Fıkrasının hukuka aykırı olduğu ve temel hak ve hürriyetleri ilgilendirmesi nedeniyle uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasına yol açacağı sonucuna varıldığı belirtildi ve bu maddenin yürütmesinin durdurulması Yönetmeliğinin tamamını dayanaksız hale getireceğinden, Basın Kartı Yönetmeliği’nin dava konusu madde ve ibarelerinin tamamının yürütmesinin durdurulmasına karar verildi. Ayrıca Danıştay 10. Dairesi, basın kartının niteliğine ilişkin gerekçesinde şu satırlara yer verdi:

“Basın kartı ile basın-yayın çalışanları; haber kaynakları olan kamu kurum ve kuruluşlarının birimlerine ve de görevlilerine akredite bir kart sunarak görevlerini rahatlıkla ifa edebilmekte, ilgili birimlere ve haber kaynağına ilişkin etkinliklere giriş-çıkış yapabilmekte, özlük haklarında ayrıcalıklara sahip olabilmekte, hususi damgalı pasaport sahibi olabilmekte, trafik basın kartından faydalanabilmekte ve toplumsal olayların takibinde ispat aracı olarak bu kartı kullanabilmektedir. Basın kartının mahiyeti incelendiğinde; bu kartın kullanılmasının, hürriyeti, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti, çalışma hak ve ödevi gibi temel hak ve özgürlükleri doğrudan ilgilendirdiği görülmektedir.”

Karar, gerek İletişim Başkanlığının keyfiliğinin ortaya koyulması ve yetki sınırlarının hatırlanması açısından gerekse de temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanabilirliği ilkesinin ortaya koyulması bakımından son derece önemli.

Yürütmenin durdurulması kararının ardından İletişim Başkanlığı, basın kartı konusunda düzenleme yapma yetkisinin bulunduğunu, Danıştay’ın kendisini Anayasa Mahkemesi yerine koyduğunu, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin normlar hiyerarşisinde kanunla eşit konumda olduğu iddialarıyla karara İDDK nezdinde itiraz etti. Rapor yazım tarihi itibarıyla Danıştay İDDK itirazı henüz karara bağlamamıştı.

C. 2022/1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ve İptal Davası

Yurt dışında “The Masked Singer” adıyla bilinen eğlence programı “Maske Kimsin Sen?” 1 Ocak 2022 Cumartesi akşamı ilk bölümüyle Fox TV’de yayımlanmaya başlanmasının hemen

ardından satanist ve paganist unsurlar içerdiği, çocuklara ve gençlere kötü örnek teşkil ettiği iddiasıyla hedef alındı. RTÜK Başkan Yardımcısı İbrahim Uslu da bu tepkilerin ardından program hakkında inceleme başlatılacağını duyurdu.

Tepkiler devam ederken 29 Ocak 2022 tarihli Resmi Gazete’de 28 Ocak 2022 tarihli 2022/1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlandı¹⁷.

Genelge özgürlüğünün kanunla değil genelge ile sınırlanması nedeniyle temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanabilirliği Anayasal ilkesinin ihlali, yasama yetkisini gasp etmesi, kamu yararı amacı dışında amaçla çıkarılmış, da sansüre neden olabilecek talimatlar içeren, muğlak ve soyut düzenlemeler ihtiva etmekte olduğundan hukuka aykırıdır. Bu nedenle genelgeye karşı Türkiye Gazeteciler Sendikası, Gazeteciler Cemiyeti, Konseyi, Çağdaş Gazeteciler Cemiyeti, Haber-Sen Danıştay’da yürütmeyi durdurma talebiyle dava açmıştır. Danıştay 10. Dairesi 2022/1291 E. görülen davada davalı Cumhurbaşkanlığının savunması bekleniyor.

D. Tasarruf Finansman Şirketlerine İtibarın Korunması Kanun Teklifi

25 Mart 2022 tarihinde Adalet ve Kalkınma Parti’sinden (AKP) 86 milletvekili tarafından TBMM Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulan torba kanun teklifi ile 6361 sayılı Kanuna tabi şirketler hakkında yoluyla ismi belirtilmese dahi şirketin itibarını kırabilecek veya şöhretine ya da servetine zarar verebilecek bir hususa kasten sebep olan yahut şirketlerin güvenilirliği konusunda kamuoyunda tereddüde yol açacak veya şirketlere duyulan güveni sarsacak veya şirketlerin mali bünyelerinin olumsuz etkilenmesine neden olabilecek nitelikte asılsız haberler yayanların 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası ve bin günden iki bin güne kadar adli para cezası verilmesi ile bu durum özel veya kamusal zarar doğurursa verilecek cezada 1/6 oranında artırım yapılması teklif edildi¹⁸.

Söz konusu teklifle, ilgili kanun kapsamına giren şirketlere ilişkin haber yapan gazeteciler, haberde şirket ismini anmasalar dahi “itibar zedelenmesi,” “güven sarsılması,” “kamuoyunda tereddüt yaratmak” gibi kişiden kişiye, dönemden döneme ve bölgeden bölgeye farklı yorumlanabilecek muğlak ifadelerle suçlanmak isteniyor. Bu durum ise özellikle ekonomi haberleri yapan gazeteciler için ciddi bir sansür düzenlemesi anlamına geliyor. Zira bir tasarruf finansman şirketi tarafından mağduriyete uğratılmış bir yurttaşın sözlerinin yayımlanması kamuoyunda tereddüt yarattığı gerekçesiyle cezalandırılmasına yol açabilir. Örneğin “Faizsiz ev ya da araba almak isteyen kişilerin başvurduğu, sonu ‘-evim’ ile biten şirketlerin yarattığı mağduriyetler” yahut “Tasarruf finansman şirketlerinden 765 milyon lira alacağı bulunan 50 bin vatandaşın mağduriyetinin giderilmesi için yeni bir çalışma başlatıldı” ifadelerinin kullanılması bu tür şirket tarafından itibar zedelenmesine yol açtığı, şirketlerini zarara uğrattığı gerekçesiyle şikâyet konusu yapılabilir. Bu şikâyet neticesinde gazeteciler üç yıla kadar hapis cezası veya iki bin güne kadar adli para cezasına maruz kalacağı gibi doğacak özel veya kamusal zararın doğması halinde artırılarak uygulanması söz konusu olabilir.

Düzenlemeye gelen tepkiler sonrasında 31 Mart 2022 tarihinde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu’ndaki görüşmeler esnasında AKP tarafından verilen önerge üzerinde söz alan AKP Giresun Milletvekili Cemal Öztürk, maddenin tekrar değerlendirilmek üzere geri çekildiğini söyledi.

¹⁷ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/01/20220129-5.pdf>

¹⁸ <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-4336.pdf>

V. CEZAEVİNDEKİ GAZETECİLER, TUTUKLAMALAR VE TAHLİYELER

Son bir yıllık süreçte **en az 44 gazeteci** cezaevinde bulundu. Bu gazetecilerden bir kısmı tahliye olurken bir kısmı ise halen tutuklu veya hükümlü statüsünde cezaevlerinde bulunuyor. Bu bölümde öncelikle rapor tarihi itibarıyla halen cezaevinde bulunan gazeteciler hakkında bilgiler paylaşılacak ardından bir yıllık süreçte tutuklanan ve tahliye edilen gazetecilere dair veriler sunuluyor. Son olarak TGS tarafından cezaevindeki gazetecilerle birebir görüşmelere dair gözlemler aktarılıyor.

A. Cezaevindeki Gazeteciler

TGS tarafından dava dosyaları incelenerek mesleki faaliyeti nedeniyle özgürlüğünden mahrum bırakıldığı tespit edilen gazetecilerin listesi **Tablo-3**'te sunuluyor. Bu liste doğrultusunda elimize ulaşan son bilgilere göre;

- 1 Nisan 2022 tarihi itibarıyla **26 gazeteci**, gazetecilik faaliyeti nedeniyle Türkiye'nin çeşitli cezaevlerinde özgürlüğünden mahrum durumda.
- Cezaevindeki gazetecilerin **8'i tutuklu** olup **16'sı ise hükümlüdür**. İki gazetecinin ise son durumu hakkında bilgiye ulaşılamıyor.
- Cezaevinde bulunan gazetecilerden **biri kadın, 25'i erkek**.

Tablo 3: 1 Nisan 2022 Tarihi İtibarıyla Cezaevinde Bulunan Gazetecilerin Listesi

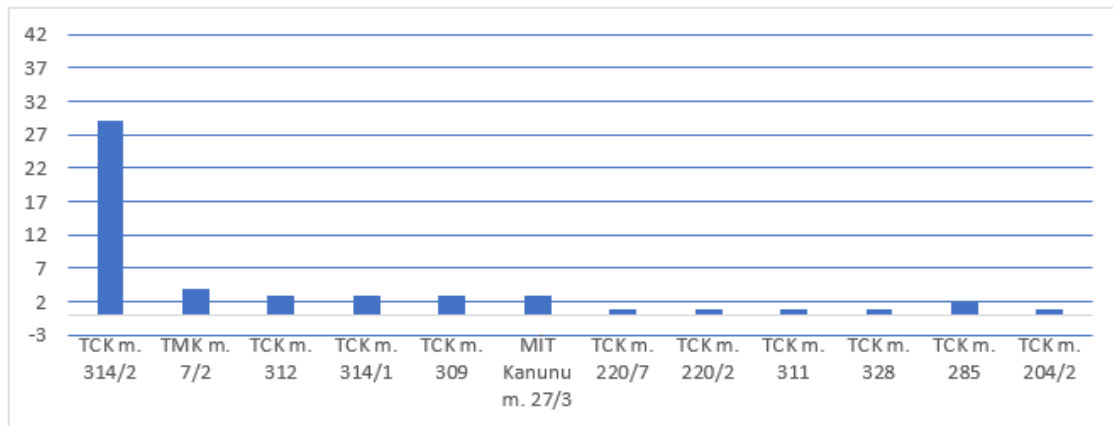
	ADI-SOYADI	KURUMU	GÖREVİ
1	Abdulkadir Turay	DİHA	Muhabir
2	Alaattin Akkaşoğlu	Kütahya Akis Bölge Gazetesi - Gediz Gazetesi /Karşı Gazetesi	Ortak- Sahibi
3	Ali Ahmet Böken	TRT	Haber Koordinatörü
4	Ali Ünal	Zaman Gazetesi	Yazar
5	Cihan Acar	Bugün Gazetesi	Muhabir
6	Ercan Gün	Fox TV	Haber Editörü
7	Erdal Süsem	Eylül Sanat Edebiyat Dergisi	Editör
8	Erol Zavar	Odak Dergisi	Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
9	Faruk Akkan	Cihan Haber Ajansı	Genel Müdürü
10	Fevzi Yazıcı	Zaman Gazetesi	Görsel Yayın Yönetmeni

11	Gültekin Avcı	Bugün Gazetesi	Yazar
12	Harun Çümen	Zaman Gazetesi	Eski Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
13	Hatice Duman	Atılım Gazetesi	Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
14	Kenan Karavil	Radio Dünya	Genel Yayın Koordinatörü
15	Mahmut Gülecan	Özgür Halk Dergisi	Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
16	Mehmet Baransu	Taraf Gazetesi	Yazar
17	Mikdat Algül	Mezitli FM	Genel Yayın Koordinatörü
18	Murat Çapan	Nokta Dergisi	Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
19	Mustafa Gök	Ekmek ve Adalet Dergisi	Ankara Temsilcisi
20	Mustafa Ünal	Zaman Gazetesi	Ankara Temsilcisi
21	Nedim Türfent	DİHA	Muhabir
22	Nuh Gönültaş	Bugün Gazetesi	Yazar
23	Rıfat Söylemez	Adana Haber Gazetesi	İmtiyaz Sahibi
24	Sami Tunca	Mücadele Birliği Dergisi	Yazı İşleri Müdürü
25	Sertan Önal	Halkın Günlüğü Gazetesi	Muhabir
26	Vahit Yazgan	Zaman Gazetesi	Temsilci

B. Cezaevindeki Gazetecilere Yöneltilen Suçlamalar

Tutuklu ve hükümlü gazetecilerin iddianamelerindeki sevk maddelerine baktığımızda yöneltilen suçlamaların sayısal dağılımı **Tablo-4**'te sunuluyor. Belirtmek gerekir ki bir gazeteci iddianamesinde birden fazla suçlama ile karşılaşmak mümkün. Elimize ulaşan verilere göre, iddianamelerin **29**'unda TCK madde 314/2, yani **“Silahlı Örgüt Üyeliği Suçu”** ile karşılaşırken dördünde TMK madde 7/2'ye yani **“Terör Örgütü Propagandası”** suçlaması söz konusu. TCK madde 312/2, yani **“Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs”** ile 2937 Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilatı Kanunu madde 27/3 **“İstihbarat Faaliyetleri İle İlgili Bilgi Ve Belgeleri İfşa Etmek”** suçlamaları iddianamelerin üçünde görülüyor.

Tablo 4: Cezaevindeki Gazetecilere İddianamelerde Atılı Suçların Sayısal Dağılımı

C. Tutuklanan Gazeteciler

Son bir yıllık süreçte **en az 6 gazeteci cezaevine girdi**. Son bir yılda tutuklanan gazeteciler **Tablo 5**'te sunuluyor.

Tablo 5 Nisan 2021- Nisan 2022 Zaman Aralığında Tutuklanan Gazeteciler

	ADI-SOYADI	KURUMU	POZİSYONU	TUTUKLANMA TARİHİ
1	Sinan Aygöl	Bitlis News	Genel Yayın Yönetmeni	30.06.2021
2	Rıfat Söylemez	Adana Haber Gazetesi	İmtiyaz Sahibi	18.08.2021
3	Sedef Kabaş	-	Serbest Gazeteci	22.01.2022
4	Barış Pehlivan	Oda TV	Eski Genel Yayın Yönetmeni	15.02.2022
5	Hülya Kılınç	Oda TV	Muhabir	15.02.2022
6	Murat Ağirel	Yeniçağ Gazetesi	Köşe Yazarı	15.02.2022

D. Tahliye Edilen Gazeteciler

Son bir yılda **en az 18 gazeteci** cezaevinden tahliye oldu. Bu yıl cezaevine giren **5 gazetecinin** tamamı daha sonra tahliye edildi.

Türkiye'deki gazetecilerin tutuklanması ve makul süreyi aşan tutukluluğu yüksek yargı kararları ile ortaya konuldu ve aynı zamanda pek çok uluslararası raporda da işlendi. Bununla beraber tutuklama kadar tahliye şekillerin de basın özgürlüğü konusunda önemli bir veri sağladığı kanaatindeyiz. Tahliye edilen gazeteciler ve tahliye şekilleri **Tablo-6**'da sunuldu. Bu verilere göre;

- Elimize ulaşan bilgilere göre **en az 18 gazeteci** cezaevinden tahliye edildi.
- İki tutuklu gazeteci, hâkim karşısına çıkarıldıkları ilk duruşmada tahliye edildi. Bu gazetecilerden Mehmet Aslan mahkemenin ara kararı neticesinde yurtdışına çıkış yasağıyla tahliye edildi. Sedef Kabaş hakkında ise 2 yıl 4 ay hapis cezasına karar verilerek adli kontrol tedbiri uygulanmaksızın hükümlü tahliye edildi.
- **16 hükümlü** gazeteci ise haklarında verilen cezaların infazının sona ermesiyle tahliye oldu.

Tablo 6: Nisan 2021- Nisan 2022 Zaman Aralığında Cezaevinden Tahliye Edilen Gazetecilerin Listesi ve Tahliye Şekilleri

	ADI-SOYADI	KURUMU	POZİSYONU	TAHLİYE ŞEKLİ
1	Mehmet Aslan	Mezopotamya Haber Ajansı	Muhabir	Ara Karar- Yurt Dışına Çıkış Yasası
2	Cuma Ulus	Millet Gazetesi Can Erzincan TV	Yayın Koordinatörü- GY	İnfazın sona ermesi
3	Mustafa Erkan Acar	Bugün Gazetesi	Haber Müdürü	İnfazın sona ermesi
4	Ufuk Şanlı	Vatan Gazetesi	Yazar	İnfazın sona ermesi
5	Seyid Kılıç	TRT	Muhabir	İnfazın sona ermesi
6	Sinan Aygül	Bitlis News	Genel Yayın Yönetmeni	İnfazın sona ermesi
7	Mehmet Güleş	DİHA	Muhabir	İnfazın sona ermesi
8	Fahri Öztoprak	Zaman Gazetesi	Muhabir	İnfazın sona ermesi
9	Oğuz Usluer	Habertürk TV	Yayın Koordinatörü	İnfazın sona ermesi
10	Emre Soncan	Zaman Gazetesi	Muhabir	İnfazın sona ermesi
11	Fethi Altun	Zaman Gazetesi- Cihan Haber Ajansı	Muhabir	İnfazın sona ermesi
12	Beytullah Özdemir	Zaman Gazetesi	Düzce Temsilcisi	İnfazın sona ermesi
13	Sedef Kabaş	Serbest Gazeteci	Gazeteci	Hükümlle tahliye
14	Barış Pehlivan	Oda TV	Eski Genel Yayın Yönetmeni	İnfazın sona ermesi
15	Hülya Kılınc	Oda TV	Muhabir	İnfazın sona ermesi
16	Murat Ağirel	Yeniçağ Gazetesi	Köşe Yazarı	İnfazın sona ermesi
17	Ayşenur Parıldak	Zaman Gazetesi	Muhabir	İnfazın sona ermesi
18	Kazım Canlan	Cihan Haber Ajansı	Ankara Haber Müdürü	İnfazın sona ermesi

E. Cezaevi Gözlem Raporu

Geçtiğimiz üç yılda olduğu gibi bu yıl da TGS yönetiminin ziyaretleri Adalet Bakanlığının izin engeline takıldı. 2019 yılı raporunda aktardığımız üzere Sendika genel merkez yönetimi tarafından Adalet Bakanlığına toplamda 28 gazeteci ile görüşme talebi içeren dört ayrı başvuru¹⁹ ve 2020 yılında beş gazeteci için yapılan başvuru²⁰ Bakanlık tarafından zımnen reddedildi.

Geride bıraktığımız bir yıllık süreçte gazeteci Rifat Söylemez için Adalet Bakanlığına yaptığımız başvuru yine “konu savcılık yetkisindedir” denilerek zımnen **reddedildi**. Son iki yılda olduğu gibi bu başvuruda da ret yanıtı telefon yoluyla tarafımıza bildirildi ancak yazılı ret yanıtı taleplerimiz ise karşılanmadı. Bu nedenle idarenin en temel ilkesine olan yazılılık ilkesi ihlal edildi. Savcılıklara yapılan başvurular ise Bakanlığın yetkisinde denilerek yine şifahen reddedildi. Bu konuda Adalet Bakanlığı ile yapılan görüşmelerden sonuç alınamadı. Bu nedenle ziyaretler TGS Hukuk Birimi tarafından gerçekleştirildi.

Sendika son bir yılda Silivri 5 ve 9 No’lu, Bakırköy Kadın, Elazığ Karakoçan, Mardin E Tipi, Van Yüksek Güvenlikli, Ankara Sincan Kadın, İzmir Kırıklar F Tipi, Konya Seydişehir T Tipi ve Adana Kürkçüler E Tipi ceza infaz kurumlarında tutulan 18 gazeteciyi ziyaret etti. Cezaevinde ziyaret edilen gazeteciler yargılama süreçlerini, yaşadıkları sorunları ve taleplerini Sendika avukatlarına aktardı.

İsmi anılan cezaevlerinde çeşitli tarihlerde yapılan görüşmelerde koronavirüs tedbirleri nedeniyle ateş ölçümü yapıldıktan sonra kapalı görüş alanında telefon ile ya da avukat görüş alanında şeffaf plastik seperatörle bölünmüş odalarda görüş gerçekleştirildi. Görüşmelerde derlenen bilgiler doğrultusunda cezaevlerinde tespit edilen sorunlar şu şekildedir:

○ **Koronavirüs Tedbirleri:** Görüşme yapılan gazeteciler, 2020 yılından beri pandemi nedeniyle uygulanan tedbirlerde esneme sağlansa da pandemi öncesi dönemdeki haklarından mahrum bırakıldıklarını belirtti. Tedbirlerin özgürlükler aleyhine kalıcı hale getirildiği, sosyalleşemediklerini, bu durumun zaten zor olan cezaevi koşullarını daha da ağırlaştırdığını ve yeni hak ihlallerine yol açtığını aktardı.

○ **Denetimli Serbestlik:** En sık aktarılan sorun, cezasının infazını tamamlamasına bir yıldan az zaman kalan gazetecilerin, koşulları yerine getirmiş olmalarına rağmen denetimli serbestlik imkânından Cezaevi İdare ve Gözlem Kurullarının keyfi kararlarıyla mahrum bırakılmaları oluyor. Kurullar tarafından örgüt üyeliği suçlamasıyla mahkûm edilmiş gazetecilere, pişman olup olmadığı, örgütle bağını koparıp koparmadığı, hakkında medyada çıkan haberler olduğu bu hususta neler düşündüğünün sorulduğu aktarıldı. Bu sorulara verilen hiçbir yanıtın ise Kurul için yeterli olmadığı ve denetimli serbestlik için uygun olmadığı yönünde karar verildiği belirtiliyor.

○ **Nakil Koşulları:** Ailelerinden uzak olan veya açık yahut ilçe cezaevlerine nakil

¹⁹ 2019 yılında yapılan başvuruların detayları için TGS Basın Özgürlüğü Raporu 2019-2020 s.25-26 incelenebilir. <https://tgs.org.tr/tgs-basin-ozgurlugu-raporu-2019-2020/>

²⁰ 2020 yılında yapılan başvuruların detayları için TGS Basın Özgürlüğü Raporu 2021-2021 s. 47-48 incelenebilir. <https://tgs.org.tr/tgs-basin-ozgurlugu-raporu-2020-2021/>

olmak isteyen gazetecilerin nakil talepleri koronavirüs ve cezaevi yoğunluk sorunları nedeniyle karşılanmıyor. Başvurular gerekçesiz şekilde reddedilmekte veya cevap verilmeyerek sürüncemede bırakılıyor. Bu durum ailelerinden uzak cezaevlerinde tutulan gazetecilerin özel ve aile yaşamına saygı hakkının ihlali niteliğinde olup aynı zamanda aileleri ekonomik olarak yıpratıyor.

○ **Ziyaretçi Sıklığı:** Pandemi şartları nedeniyle açık görüşlerin yasaklanmış olması cezaevindeki gazetecilerin sosyalleşmesinin ve rehabilitasyonun önünde önemli bir engel olarak bulunuyordu. Aileleriyle yüz yüze görüşemeyen gazetecilerin bu sorunu Kasım 2021 itibarıyla açık görüşlere izin verilmesiyle nihayete erdi. Ancak pandemi öncesinde 1 saat olan açık görüşler 30 dakikaya düşerken, yine pandemi öncesi ayda üç kez yapılan kapalı görüş de ikiye düştü.

○ **Telefon Hakkı:** Pandemi nedeniyle açık görüşlerin kapatılması ve kapalı görüşlerin seyrekleştirilmesi üzerine mahkumların haftada bir on dakika telefon ile görüşme hakkı, haftada iki defa onar dakika olmak üzere toplamda yirmi dakikaya çıkarıldı. Ancak görüşülen gazetecilerin neredeyse tamamı bu hakkında tek seferde yirmi dakika olarak uygulandığı yönünde şikâyetlerini aktardı. Gazeteciler bu nedenle örneğin ailelerinden yalnız bir kişiyle telefonda görüşebildiklerini, annesi babası ile görüşmeler çocukları ile görüşemediklerini aktardı. Kasım 2021 itibarıyla ise açık görüşlerin açılmasıyla telefon hakkı tekrardan on dakikaya düşürüldü. Bu durum halen devam eden pandemi nedeniyle açık görüşe girmekten çekinen, sağlık sorunları bulunan gazeteci yakınları olduğu için gazetecilerin aileleri ile görüşmesini olumsuz etkilemeyi sürdürüyor. Açık ve kapalı görüşlerde pandemi öncesi döneme göre yaşanan gerileme de göz önüne alındığında görüştüğümüz gazeteciler telefon hakkının azaltılmasından şikâyetçi.

○ **Sohbet Hakkı:** Sohbet hakkı, sosyalleşme açısından tutuklular için son derece önemli ve vazgeçilmez bir haktır. Bu hak normal dönemde 'tutuklular spor veya hobi saatinde sohbet ediyor' gerekçesiyle cezaevi yönetimleri tarafından kullanılmamaktaydı. Pandemi tedbirleriyle ise tamamen ortadan kaldırıldı. Tedbirler esnekleştirilmiş olmasına karşın sohbet hakkının kullanımı pek çok cezaevi yönetimi tarafından keyfi olarak kısıtlanmaya devam ediyor.

○ **Koğuş Kapasitesi:** Yaptığımız görüşmelerde gazetecilerin genel olarak üçer kişilik koğuşlarda kaldığı, pandemi tedbirleri kapsamında yoğunlukta önemli bir değişikliğin olmadığı aktarıldı.

○ **Karantina:** Görüşme imkânı bulunan gazeteciler tutuklama sonrasında veya hastane ziyaretinin ardından bir hafta süreyle karantina koğuşlarına alındıklarını aktardı. Bir kısım gazeteci bu koğuşların tek kişilik hücre olduğunu belirtirken, bir kısım gazeteci ise adli mahkumlarla karma koğuşta karantinaya alındıklarını aktardı. Her ne kadar ismi karantina koğuşu olsa da bu koğuşların hijyen açısından normal koğuştan daha kötü olduğu görüşmelerde paylaşılan en önemli hususlardan biri.

○ **Koşu Hijyeni:** Görüşmelerde gazeteciler hijyen yönünden normal rutin haricinde bir tedbir uygulanmadığı, koşu hijyenin sağlanması amacıyla dezenfeksiyon işleminin yapılmadığını paylaştı. Koşuların kendi temizliğinin yapılması için de dezenfekte edici çamaşır suyu, sabun gibi maddelerin ücretsiz teminin yapılmadığı dile getirildi.

○ **Bireysel Hijyen:** Görüşülen gazetecilerden neredeyse tamamı cezaevi yönetimi tarafından yalnızca maske dağıtımı yapıldığını, bunun da az sayıda ve ayda bir gibi dağıtıldığını belirtti. Gazeteciler; kolonya, dezenfektan dağıtımının ise bugüne kadar hiç yapılmadığını vurguladı.

○ **Beslenme:** Yemeklerin ise besleyicilikten uzak, tuzlu, yağlı ve çok salçalı olduğu şikâyetleri dile getirildi. Sağlık veya bireysel tercihlerle özel beslenme rejimi uygulayan gazetecilere ise özel olarak bir yemek sunulmadığı şikâyeti iletildi.

○ **Sağlık Hizmetlerine Erişim:** Yaptığımız görüşmelerden edindiğimiz genel izlenim cezaevlerinde sağlığa erişim hakkının son derece sorunlu olduğu yönündedir. Pandemi öncesinde görüştüğümüz gazeteciler, cezaevi doktoruna görünmek için revire çıkmadıklarını, çıksalar dahi muayenelerin yüzeysel yapıldığını, hastaneye sevklerin acil durumlarda dahi aylar sonraya yapıldığını dile getiriyor. Bu sorunun salgın döneminde daha çok arttığı, özellikle dış sevklerinde ciddi sorun yaşadıkları paylaşılan bir diğer önemli sorun. Pandemi nedeniyle gazeteciler, hastane dönüşlerinde bir haftaya yakın karantina koşullarında kalınması ve bu koşulların hijyen açısından kötü ve adli mahkumlarla karma koşullar olması nedeniyle hastaneye gitmekten de kaçındıklarını ifade ediyor. Ayrıca cezaevindeki gazeteciler tarama amacıyla koronavirüs testi yapılmadığından da şikâyetçi. Bununla beraber ilaç temininde ciddi sorunlar olduğu, daimi olarak alınması gereken reçeteli ilaçların dahi verilmesinde güçlük çıkarıldığı iletilen sorunlar arasında.

○ **Kantin Fiyatları:** Geçtiğimiz yıllarda yaptığımız görüşmelere kantindeki ürünlerin fahiş fiyatla satıldığı, istenen ürünlerin gelmediği, satılan meyve sebzelerin çürük olduğu, hijyenik ped, diş macunu gibi temel ürünlerin uzun süre temin edilmediği, dezenfekte edici çamaşır suyu, sabun, maske ve kolonyanın normalden yüksek fiyata satıldığı sorun olarak iletilmişti. Son bir sene içinde yaptığımız görüşmelerde ise derinleşen ekonomik krizle beraber artan enflasyonun cezaevi kantinlerindeki zaten fahiş olan fiyatları ölçsüz şekilde yükselttiği, bu durumun cezaevindeki gazetecileri ve ailelerini ekonomik anlamda zorladığı aktarılıyor.

○ **Hobi ve Spor Saati:** Tutukluların sosyalleşmesine olanak sağlayan bu tür haklar, koronavirüs tedbirleri kapsamında tamamen kaldırıldı ve esneklik sağlanmadı. Tedbirlerin esnekleştirilmiş olmasına karşın hobi ve spor hakkının kullanımı pek çok cezaevi yönetimi tarafından keyfi olarak kısıtlanmaya devam ediyor.

○ **Koşu Aramaları:** Bu dönemde de sık sık koşu araması yapıldığı ve aramalarda kimi zaman infaz koruma memurları tarafından odaların dağıtılarak eşyala-

rın yerlere döküldüğü kaydedildi.

○ **Kitap Sınırlaması:** Yapılan tüm görüşmelerde koğuştta on kitaptan daha fazla kitap bulundurma yasağının katı bir biçimde uygulanmaya devam edildiği bildirildi. Kimi gazeteciler kitaplarına postada el konulduğunu aktardı. Görüşülen gazetecilerin tamamı ise pandemi tedbiri olarak yakınları tarafından cezaevine teslim edilen kitapların uzun süre kendilerine verilmediğini belirtti.

○ **Yayın Sınırlaması:** Gazeteciler Evrensel, Yeni Yaşam, Oksijen, Özgür Gelecek, Özgürlükçü Demokrasi ve Yeni Asya gazetelerinin hiçbir surette kendilerine verilmediğini ancak BirGün gazetesini ise nadir de olsa alabildiklerini bildirdi.

Evrensel ve Yeni Asya Gazeteleri için abonelik başvurusu yapan gazetecilere pandemi ile getirilen 5275 sayılı Kanununun 62. maddesi 4. fıkrası uyarınca Basın İlan Kurumu aracılığıyla resmi ilan ve reklam yayımlama hakkı bulunmayan gazeteler, ceza infaz kurumuna kabul edilmez hükmü uyarınca abonelik yapılmıyor, başvuruları reddediliyor. Ayrıca gazeteciler koronavirüs tedbirleri gereği temin edebildikleri gazetelerin bir-iki gün sonra verildiğini, bu nedenle gündemi geriden takip etmek zorunda kaldıklarını aktardı.

○ **TV Yayını:** Görüşülen gazetecilerden bir kısmı, koğuştalarda bulunan televizyonlardan ancak cezaevi yönetiminin izin verdiği TRT, ATV, Beyaz TV gibi belli kanalları izleyebildiklerini aktardı. Bazı gazeteciler ise Fox TV ve Halk TV'yi açabildiklerini ilettiler.

○ **Mektup Hakkı:** Görüştüğümüz bazı gazeteciler giden ve gelen mektuplarına cezaevi idaresi tarafından keyfi şekilde el konulduğunu ve mektuplarının kendilerine teslim edilmediğini paylaştı.

VI. SORUŞTURMALAR

Önceki yıllarda olduğu gibi bu yıl da gazeteciler hakkında haberleri, fotoğrafları, sosyal medya paylaşımları nedeniyle çok sayıda soruşturma açıldı. Soruşturmalar kapsamında gazeteciler, haber takibi sırasında sokakta ya da sabaha karşı evlerinden gözaltına alındı. Bu bölümde ilk olarak gazetecilere açılan soruşturmalara ilişkin sayısal veriler ortaya konulacak devamında ise önce son bir yılda gözaltına alınan gazeteciler ve maruz kaldıkları muameleler üzerinde durulacaktır. Ardından da gözaltına alınmayan ancak hakkında soruşturma açılan gazeteciler hakkında bilgiler aktarılacak.

Nisan 2021-Nisan 2022 arasında elimize ulaşan verilere göre toplamda,

- En az **31 gazeteci** gözaltına alındı.
- En az **60 soruşturma** açıldı.
- Gazeteciler en az **27 ayrı gözaltı** işlemine maruz kaldı.
- Son bir yılda gazeteciler en az **52 gün gözaltında** kaldı.

A. Gözaltına Alınan Gazeteciler

5.04.2021 Jinnews muhabiri Beritan Canözer, 5 Nisan 2021 tarihinde Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinde bulunan evine yapılan baskınla gözaltına alındı. Baskın sırasında evdeki eşyaları dağıtan polis, birçok kitap ve dijital materyale el koydu. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Rosa Kadın Derneği için başlatılan soruşturma kapsamında gözaltına alınan 22 kadından 16'sı öğle saatlerinde İl Emniyet Müdürlüğü'nde ifade işlemlerinin tamamlanmasının ardından adliyeye çıkarıldı. Tutuklanma talebiyle mahkemeye sevk edilen Canözer, adli kontrole serbest bırakıldı.

20.04.2021 İstanbul Avcılar'da, Sinbo Fabrikası'ndan sendikaya üye oldukları için Kod-29 ile işten çıkarılan işçilerin eylemini takip ettikleri sırasında Özgür Gelecek muhabiri Taylan Öztaş, Mücadele Birliği muhabiri Serpil Ünal ve Kızıl Bayrak muhabiri Kardelen Yoğungan gözaltına alındı. Gözaltına alınan üç işçi ile birlikte gazeteciler Yoğungan ve Öztaş emniyetteki ifadelerinin ardından gece serbest bırakıldı. Gözaltına alınan Mücadele Birliği muhabiri Serpil Ünal ise başka bir dosyada araması olduğu gerekçesiyle emniyette tutuldu.

5.05.2021 Pir Haber Ajansı (PİRHA) muhabiri Ersin Özgül, Diyarbakır merkezli olarak yürütülen Demokratik Toplum Kongresi (DTK) soruşturması kapsamında gözaltına alındı ve İzmir TEM Şubesi'ne götürüldü. Özgül'e "terör örgütü üyesi olmak" suçlaması yönetildi. Özgül, emniyetteki ifadesinin ardından aynı gün serbest bırakıldı.

25.06.2021 "Sendika.org'da yer alan habere göre eylemi görüntülemek için alanda olan Sendika.Org muhabiri Murat Bay ve Kanal Ya İstanbul Koordinasyonu'ndan Murat Akbaş bölgeye gelen jandarma ekipleri tarafından alıkonuldu. Jandarmanın polis ekiplerini çağırmasının ardından Murat Bay ve Akbaş gözaltına alınarak Güvercintepe Karakolu'na götürüldü. Murat Akbaş hakkında kaymakamlığın aldığı yasak kararlarını ihlal ettiği gerekçesiyle idari para cezası kesilirken Akbaş ve Murat Bay daha sonra serbest bırakıldı.

4.08.2021 BirGün Haber Müdürü Uğur Şahin, İstanbul Mecidiyeköy'de kadına şiddet olayını görüntülediği sırada, maskesiz şekilde olay yerine gelen polisler tarafından Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ses ve görüntü alınmasını engelleyen genelgesi dayanak yapılarak basın kartını göstermesine rağmen gözaltına alındı. Maskesiz olarak olay yerine intikal eden Şahin ifade işlemlerinin ardından hastaneden serbest bırakıldı. Şahin'i gözaltına alan polisler gazeteciden şikâyetçi oldu ve Şahin hakkında soruşturma başlatıldı.

13.08.2021 Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek "terör örgütü propagandası yapmak" iddiasıyla yürüttüğü soruşturma kapsamında 13 Ağustos'ta 104 adrese baskın yapan polis 58 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlardan JinNews muhabiri Beritan Canözer Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nde ifadesinin alınmasının ardından serbest bırakıldı.

2.07.2021 Bursa'da Üçüncü Göz imtiyaz sahibi İrfan Aydın organize suç örgütü hükümlüsü Sedat Peker'in yayınladığı videoları yorumlarken Cumhurbaşkanı Erdoğan ve İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'ya "hakaret" ettiği gerekçesiyle gözaltına alındı. DHA'nın aktardığına göre İl

Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri, ihbar üzerine Aydın'ın sosyal medyada yaptığı yayınları inceledi. "Erdoğan ve Soylu'ya hakaret ettiği" iddiasıyla Aydın'ın Orhangazi'deki iş yerine baskın düzenleyen polis, Aydın'ı gözaltına aldı. Aydın ertesi gün serbest bırakıldı.

5.07.2021 Artı TV kameramanı Nazım Fayık, AYM'nin ihlal kararına rağmen serbest bırakılmayan Halkların Demokratik Partisi'nden (HDP) Ömer Faruk Gergerlioğlu için Sincan Cezaevi önünde HDP'nin başlattığı 'Adalet Nöbeti'ni takibi sırasında darp edilerek gözaltına alındı. Fayık, sevk edildiği mahkeme tarafından adli kontrolle serbest bırakıldı.

10.09.2021 Ezilenlerin Sosyalist Partisi (ESP) ve Sosyalist Gençlik Dernekleri Federasyonu (SGDF) üyelerine yönelik başlatılan soruşturma kapsamında 10 Eylül sabahı gözaltına alınan 18 kişiden Etkin Haber Ajansı (ETHA) muhabiri Tunahan Turhan 14 Eylül'de savcılık ifadesinin ardından tutuklama talebiyle sulh ceza hakimliğine sevk edildi. Daha sonra ise serbest bırakıldı.

23.09.2021 A3 Haber Genel Yayın Yönetmeni Süleyman Gençel, 23 Eylül 2021 sabah saatlerinde Twitter hesabından gözaltına alındığını duyurdu. Evinden iki polisle gözaltına alınan Gençel'in gözaltına alınma nedeninin, 14 Eylül 2021 tarihinde, Twitter'dan yaptığı "Nükhet Hotar konusunda Anayasa Mahkemesi'ne başvuruyu yaptık. Hukuki süreci bitirip Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gideceğiz. Oradaki adil yargı sonucu şimdiden belli. Kadının patronunun bir sözü vardır. 'İnlerine kadar gireceğiz'. Ben ekleme yapayım. Her yerine gireceğiz" paylaşımı olduğu öğrenildi. Gençel, avukatları eşliğinde ifade verdikten savcılık sorgusunun ardından tutuklama talebi ile mahkemeye sevk edilen Gençel, tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

28.09.2021 Edirne'de mülteci hareketliliğini haberleştirmek için bölgeye giden RTL muhabiri Olaf Koens ile kameraman Pepijn Nagtzaam, "askeri yasak bölgeye girdikleri" gerekçesiyle gözaltına alındı. Gazeteciler ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakıldı. Avukat Erselan Aktan, Koens ve Nagtzaam'ın gözaltına alındıkları noktada herhangi bir uyarı veya bilgilendirme tabelasının olmadığını ancak gazetecilerin aracına ve ekipmanına geçici süreyle el konulduğunu paylaştı.

19.11.2021 Malatya Cumhuriyet Başsavcılığının yürüttüğü bir soruşturma kapsamında "Terör örgütü üyesi olmak" iddiası ile Urfa'da 19 Kasım'da gözaltına alınan Mezopotamya Ajansı (MA) Muhabiri Emrullah Acar çıkarıldığı mahkemece adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

8.12.2021 Antalya İlim ve Kültür Derneği'nin öğrenci yurdunda aşçı tarafından bir öğrencinin başının kesilerek öldürülmesi haberini takip etmek için Antalya'ya giden Halk TV muhabiri Hazar Dost uçaktan indikten sonra Antalya Havalimanı'nda gözaltına alındı. halktv.com.tr'nin aktardığına göre Hazar Dost, daha önce haberini yaptığı Ankara İl Emniyet Müdür Yardımcısı Volkan Er'in şikâyeti nedeniyle gözaltına alındı. Antalya Adliyesi'nde ifade veren Hazar Dost'a daha önce bu şikâyetle ilgili herhangi bir bildirimde bulunulmadığı; Dost'un

konuyla ifadeye çağrılmadığı kaydedildi. Gözaltına alınan Hazar Dost, serbest bırakıldı.

12.12.2021 Bağımsız gazeteciler Nebiye Arı, Yağmur Kaya ve Hilal Işık, 'Barınamıyoruz Hareketi'nin İstanbul'dan Ankara'ya düzenlediği yürüyüş protestosunu takip ederken gözaltına alındı. Gözaltı anını görüntüleyen serbest gazeteci Nebiye Arı, "Basın kartım olmadığı söylenerek gözaltına alınıyoruz, çalışma arkadaşım Işık ile beraber araca bindirildik ve polis tarafından azarlandık. Bağımsız gazeteci olduğumu söylememe rağmen işe yaramadı" paylaşımında bulundu. Gazeteciler gece saatlerinde serbest bırakıldı.

4.01.2022 Mezopotamya Ajansı (MA) Yazı İşleri Müdürü Ferhat Çelik, akşam saatlerinde Şişli ilçesinde bulunan evine gelen iki sivil polis tarafından gözaltına alındı. Eve gelen polisler, Çelik hakkında Gaziantep Cumhuriyet Savcılığı tarafından ajansın YouTube hesabından paylaşılan haberlerden dolayı soruşturma açıldığı ve konu hakkında ifade vermesi gerektiğini belirterek gözaltına alındı. Çelik daha sonra Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne götürülerek sağlık kontrolünden geçirildi. Çelik ardından Feriköy Karakolu'na götürüldü. Çelik hakkında "Terör örgütü propagandası" yaptığı suçlamasıyla bir günlük gözaltı kararı verildi. Çelik ertesi gün SEGBİS üzerinden ifade verdikten sonra hakimlik tarafından serbest bırakıldı.

5.01.2022 Gazeteci Ferhat Çelik, serbest bırakıldıktan sonra Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen bir başka soruşturma gerekçesiyle ikinci kez gözaltına alındı. Götürüldüğü Mecidiyeköy İlçe Emniyet Müdürlüğü'nde, Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Daire Başkanlığı'nın talebiyle açılan soruşturma kapsamında ifade verdi. Çelik, MA'da yayımlanan haberlerden dolayı alınan ifadesinin ardından serbest bırakıldı.

14.01.2022 Gazete Karınca muhabiri Yadigar Aygün ile Yeni Demokrasi muhabiri Tuba Apaydın, İstanbul Beyoğlu'nda, Fırat Üniversitesi öğrencisi Enes Kara'nın intihar etmesi olayını protesto eden gençlik örgütleri üyelerinin eylemini takip ettikleri sırada darp edilerek gözaltına alındı. Gazeteciler Aygün ve Apaydın'la birlikte gözaltına alınan 83 kişiden 82'si sabaha karşı serbest bırakıldı.

18.01.2022 BirGün eski çalışanı gazeteci Can Uğur, "cumhurbaşkanına hakaret" suçlamasıyla İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'nda gözaltına alındı. BirGün'ün aktardığına göre Uğur, Sabiha Gökçen Havalimanı'ndaki polis merkezinde bekletildikten sonra karakola götürüldü. Can Uğur, kendisine yönelik suçlamanın ise 2015 yılından kalma olduğunu belirtti. Gazeteci, karakoldaki işlemlerinin ardından serbest bırakıldı.

22.01.2022 Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a televizyon programında söylediği sözler nedeniyle hakkında soruşturma açılan gazeteci Sedef Kabaş için RTÜK tarafından da inceleme başlatıldı. Soruşturma kapsamında polis ekipleri saat 02.00 sularında Kabaş'ın Sarıyer'deki evine giderek onu gözaltına aldı. Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan tutuklanma talebiyle nöbetçi İstanbul Sulh Ceza Hakimliğine sevk edilen gazeteci Sedef Kabaş tutuklandı.

24.01.2022 Zonguldak'taki bir trafik kazasıyla ilgili haberi sosyal medya hesabında payla-

şan Pusula Gazetesi Muhabiri Aytaç Öztürk, sabaha karşı saat 03.00'te polis tarafından evinden alınıp karakola götürüldü. Öztürk ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı.

31.01.2022 Gazeteci-yazar Can Kasapoğlu, Almanya'da yapılan bir "şikâyet" üzerine akşam saatlerinde Adana Havalimanı'nda gözaltına alındı. Kasapoğlu emniyetteki işlemlerinin ardından Adana Adliye'sine çıkarıldı. İfadesi alınan Kasapoğlu, serbest bırakıldı.

4.02.2022 İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu, gazeteci Hacı Boğatekin hakkında şahsi sosyal medya hesabından yaptığı "İBB'de Kürde yer yok" paylaşımı nedeniyle suç duyurusunda bulundu. Büyükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan soruşturma kapsamında Büyükçekmece 3. Sulh Ceza Hakimliği tarafından Boğatekin hakkında ifadesinin alınması için yakalama kararı çıkarıldı. Boğatekin, Adıyaman Gerger'de yaşadığı için yakalama kararı Gerger Cumhuriyet Başsavcılığına sevk edildi. 4 Şubat'ta Gerger'de gözaltına alınan Boğatekin, Adıyaman Adliyesine götürüldü. Savcılıkta ifadesi alınan Boğatekin, aynı gün serbest bırakıldı.

4.02.2022 Gazeteci Nurcan Yalçın tutuklama talebiyle sevk edildiği hakimlikte adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen bir soruşturma kapsamında 4 Şubat günü evine yapılan baskınla gözaltına alınan gazeteci Nurcan Yalçın'ın emniyetteki ifade işlemi sonrası Diyarbakır Adliyesi'ne savcılık sorgusu için çıkarılan Yalçın, tutuklama talebiyle mahkemeye sevk edildi. Sulh Ceza Hakimliğine sevk edilen Yalçın, adli kontrol tedbiriyle serbest bırakıldı. Gözaltına alındıktan sonra TEM Şube'ye götürülen Nurcan hakkında, 24 saatlik avukat kısıtlılığı kararı getirilmişti. İki gün önce 24 saatin dolmasının ardından Yalçın'la görüşmek üzere TEM Şube'ye giden avukatı, bu kez ise dosyada gizlilik kararı olduğunu öğrenmişti. Yalçın, 2015 yılında Diyarbakır'ın Sur ilçesinde sokağa çıkma yasakları başlamadan önce yapılan röportajlardan oluşan haber videolarıyla suçlanıyordu.

14.02.2022 "Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığı'nın başlattığı soruşturma kapsamında 14 Şubat'ta gözaltına alınan Mezopotamya Ajansı (MA) muhabiri 4 gün sonra serbest bırakıldı. Emniyetteki ifade işlemlerinin ardından Şırnak Adliyesi'ne sevk edilen gazeteci Durgut, savcılıktaki ifade işlemlerinin ardından adli kontrol şartıyla Sulh Ceza Mahkemesi'ne sevk edildi. Durgut, Şırnak Sulh Ceza Mahkemesi tarafından adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

20.03.2022 İstanbul Yenikapı'daki Newroz kutlamalarında haber takibi yapan gazeteci Hayri Tunç gözaltına alındı. Tunç'un gözaltına alınma gerekçesinin; sosyal medya paylaşımlarından dolayı savcılığı ve 2015 yılında Gazi Mahallesi'nde yürüttüğü gazetecilik faaliyetlerine yönelik terör suçlarına bakan savcılık tarafından başlatılan soruşturmalar olduğu öğrenildi. Vatan Caddesi'ndeki İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM şube müdürlüğünde tutulan Tunç'un ifade tutanaklarından sorulan soruların gazetecilik faaliyetleri ve sosyal medya paylaşımları ile ilgili olduğu öğrenildi. Tunç hakkında terör suçlarına bakan savcılık tarafından 2015 yılında Gazi Mahallesi'nde yaptığı gazetecilik faaliyetleri ile ilgili başka bir soruşturmanın başlatıldığı öğrenildi. Emniyet'in Tunç için savcılıktan ek süre talep ettiği ancak savcılığın bu talebe olumsuz cevap verdiği belirtildi. Bu soruşturma ile ilgili de ifade veren Tunç, Çağlayan Adliyesi'nde hâkim karşısına çıktı. Savcılığın yurt dışı yasağı ve adli kontrol talepleri duruşma

hakimi tarafından reddedilirken Tunç serbest bırakıldı.

20.03.2022 Polise yapılan isimsiz ihbarlarla 20 Mart günü Diyarbakır'daki adreslerine yapılan baskınlarda bazı kişilerle birlikte gözaltına alınan gazeteciler Ertuğ Bozkurt ve Mikail Barut'un, gözaltındaki üçüncü günlerinde tutuldukları İl Emniyet Müdürlüğü'nde ifadeleri alındı. "Newroz günü olay çıkacakları" iddiasıyla gözaltına alınan gazeteciler, avukatları ile birlikte ifade verdi. İfadelerinin ardından savcılık talimatı ile serbest bırakılmalarına karar verilen gazeteciler, sağlık kontrolünden geçirilmelerinin ardından serbest kaldı.

30.03.2022 Gazeteci Emre Orman, sabah saatlerinde İstanbul Ataşehir'deki evine düzenlenen polis baskınıyla gözaltına alındı. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma kapsamında gözaltına alınan Orman'ın emniyetteki ifade işlemleri tamamlandıktan sonra Orman'ın avukatı Kerem Karakurt, yaptığı açıklamada müvekkilinin sağlık durumunun iyi olduğunu söyledi. "Yasadışı örgüte üye olmakla" suçlanan Orman'ın avukatı Karakurt, sosyal medyada yaptığı paylaşım, "Twitter paylaşımları ve iki tane tanığın vermiş oldukları ifadeler delil olarak dosyaya konmuş" dedi. Orman , 3 günlük gözaltı sonrasında adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

B. İfadeye Çağrılan Gazeteciler

25.02.2021 Silvan ilçesinde rögar kapağı olmayan kanalizasyon çukuruna düşerek yaralanan 7 yaşındaki çocuğun haberini yapan gazeteci Ferhat Parlak hakkında belediyeye atanan kayyumun şikâyeti üzerine soruşturma açıldı. Hakkında açılan soruşturma kapsamında savcılığın ifade veren gazeteci Parlak, yaptığı haberin arkasında olduğunu belirterek soruşturmayı halkın haber alma hakkını engellemeyi hedefleyen yargısal taciz olarak değerlendirdi.

10.05.2021 Elazığ'da 28 Mart 2019 tarihinde evinde ölü bulunan Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencisi ve bölgenin yerel televizyonu Kanal 23 sunucusu Yeldana Kaharman'ın şüpheli ölümüyle ilgili otopsi raporunu yayımlayan Baransel Ağca'ya soruşturma açıldı.

9.08.2021 Bianet editörü Evrim Kepenek, "Çocuğunu istismar eden baba tutuklandı" ve "Çocuğunu istismar eden baba adli kontrolle serbest" haberleri sonrası "hakaret" ve "özel hayatın gizliliği" gerekçesiyle habere konu Refik Y.'nin şikâyeti üzerine Rize Ardeşen Şehit Halis Karoğlu Polis Merkezi Amirliği'nde ifadeye çağrıldı.

25.08.2021 Mezopotamya Ajansı (MA) muhabiri Ahmet Kanbal hakkında 16 yaşındaki bir çocuğun defalarca gözaltına alınmasına dair haberi gerekçe gösterilerek "terörle mücadelede görev almış kişileri hedef gösterme" iddiasıyla soruşturma açıldı. MA'da 19 Kasım 2020'de "16 yaşındaki çocuğa 3 yılda 30 gözaltı: Anneye darp" başlığıyla yayımlanan haber nedeniyle Nusaybin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan soruşturma kapsamında Kanbal ifadeye çağrıldı. İfade vermek üzere Mardin İl Emniyet Müdürlüğü TEM Şubeye giden Kanbal'a haberde ismi geçen polislerin kimlik bilgilerine nasıl ulaştığı ve haber kaynaklarının kim olduğu soruldu. Üzerine atılı suçlamayı kabul etmeyerek suç işleyen polisler hakkında bir haber yaptığını, savcılığın ilgili polisler hakkında başlattığı soruşturmanın da devam ettiğini kaydeden Kanbal, ifadesinin ardından emniyetten ayrıldı.

23.09.2021 Van'da iki yurttaşın helikopterden atılmasını kamuoyuna duyuran gazetecilerin gözaltına alınmasıyla ilgili haber yapan Mezopotamya Ajansı Yazı İşleri Müdürü Ferhat Çelik hakkında soruşturma açıldı. Van Cumhuriyet Başsavcılığı, iki yurttaşın helikopterden atılmasını kamuoyuna duyuran gazetecilerin gözaltına alınmasıyla ilgili "Gazetecilere gözaltı talimatı aynı yerden" başlıklı haber gerekçesiyle, Mezopotamya Ajansı Yazı İşleri Müdürü Ferhat Çelik hakkında soruşturma açıldı. Çelik, "Terör örgütü ile mücadele edenleri hedef göstermek" iddiasıyla açılan soruşturma kapsamında Feriköy Polis Merkezi Amirliği'ne giderek ifade verdi. İfadesinde söz konusu olayın haber değeri taşıdığı için haberleştirildiğini belirterek, suçlamaları reddeden Çelik, "kanun gereği ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları uyarınca, basın özgürlüğü sınırları içerisinde haber verme hakkı ve yetkisini kullanıyoruz. Dosyada yer alan haberin suç vasfı bulunmamaktadır" dedi.

1.10.2021 "Nitelikli cinsel saldırı" suçlamasıyla yargılanan bir asker hakkında yaptığı haber ve sosyal medya paylaşımı gerekçe gösterilerek ETHA editörü Pınar Gayıp hakkında soruşturma açıldı.

1.10.2021 Cumhuriyet yazarı Barış Pehlivan ve Tele1 TV spikeri Begümhan Aydoğan hakkında yazı ve yayınları nedeniyle soruşturmalar açıldı.

1.10.2021 Boğaziçi Üniversitesi'ne atanan yeni rektörün öğrencileri emniyete şikâyet etmesini haberleştiren Gerçek Gündem muhabiri Fırat Fıstık ile gazeteciler Oktay Candemir ve İdris Yayla hakkında soruşturma açıldı.

1.10.2021 Cumhuriyet yöneticileri Serkan Ozan, Olcay Büyüktaş Akça, Ozan Yurtoğlu ve muhabir Hazal Ocak hakkında Cumhurbaşkanı'nın oğlu Bilal Erdoğan'ın şikâyeti üzerine dava açıldı.

2.10.2021 Ankara İl Emniyet Müdürlüğü'ne yapılan bir ihbar sonucu başlatılan soruşturmada, gazeteci Derya Okatan'ın bir dönem sorumlu yazı işleri müdürü olduğu ETHA'nın Twitter hesabı ve Facebook sayfasından yapılan haber paylaşımları suçlama konusu yapıldı. Söz konusu paylaşımlar, 2018 yılında Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) tarafından Suriye'deki Afrin kentine yönelik başlatılan operasyon sonucu yaşanan gelişmeler ve operasyona dair tepkilere yer veren haberlerden oluşuyor.

8.10.2021 T24 yazarı Hasan Cemal hakkında, Twitter'daki paylaşımı gerekçe gösterilerek "Cumhurbaşkanı'na hakaret" soruşturması başlatıldı. Cemal, yapmış olduğu iki adet retweet paylaşımı için, "benim paylaştığım tweetimde Cumhurbaşkanı'na hakaret söz konusu değildir, hakaret kastı da yoktur. Üçü de ifade özgürlüğü kapsamında yer alır" dedi.

19.10.2021 Van Cumhuriyet Başsavcılığı, gazeteci Oktay Candemir hakkında Habertürk yazarı Çetiner Çetin'in Vanspor'un Yönetim Kurulu listesinde yer almasıyla ilgili sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımı "hakaret" ve "kişilerin huzurunu bozduğu" iddialarıyla soruşturma başlattı. Candemir, Van İl Emniyet Müdürlüğü'ne ifadeye çağrıldı. Candemir, "Çetin gibi derin bir gazetecinin gelip Vanspor'a yönetici olması hayra alamet değil. Acaba

diyorum büyük bir vurgun mu olacak” paylaşımında bulunmuştu.

24.10.2021 Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Cumhuriyet yazarı Barış Pehlivan hakkında 9 Eylül’de yayımlanan “Menzil’in şok mangası” yazısındaki ifadeleri nedeniyle Jandarma Genel Komutanlığı’nın şikâyetiyle “hakaret” suçlamasıyla soruşturma başlattı.

4.11.2021 AKP Eskişehir İl Teşkilatı Yerel Yönetimler Başkanı Pınar Turhanoglu Gücüyener, ANKA Haber Ajansı Eskişehir Temsilcisi ve İstikbal gazetesi yazarı Özge Zaim hakkında “toplum içinde küçük düşürme” gerekçesiyle suç duyurusunda bulundu. Zaim, fotoğraflı haberinde Gücüyener’in kullandığı el çantası fiyatının 25.450 lira olduğunu yazmıştı.

11.11.2021 AKP Bilecik İl Başkanı Serkan Yıldırım, Bilecik Haber’de gazetecilik yapan Mehmet Erdem hakkında paylaşımlarıyla Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı hedef aldığını öne sürerek, Bilecik Cumhuriyet Başsavcılığı’na suç duyurusunda bulundu.

13.12.2021 İstanbul Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı, Evrensel yazarı Ender İmrek’in 30 Temmuz 2021’de yayımlanan yazısıyla “Cumhurbaşkanı’na hakaret” ve “halkı kin ve düşmanlığa teşvik etmek” iddialarıyla hakkında soruşturma başlattı.

27.12.2021 Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK), aralarında gazeteciler Emin Çapa, Alican Uludağ, Erk Acarer ve Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Adana Milletvekili Burhanettin Bulut’un da bulunduğu 26 kişi hakkında döviz kurundaki hareketliliği sosyal medya hesabından manipüle ettiği iddiasıyla savcılığa suç duyurusunda bulundu. BDDK, “Sosyal medya ve basın yayın organları üzerinden kur hareketlerini manipüle etmeye yönelik paylaşımları dolayısıyla aşağıdaki Twitter hesapları ve kişiler hakkında Kurumumuz, Bankacılık Kanunu’nun 74. maddesi kapsamında suç duyurusunda bulunmuştur” ifadelerini kullandı.

29.12.2021 İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Habertürk yazarı Sevilay Yılman’ın, “Şu Peker meselesi” ve “Pandora” başlıklı yazıları nedeniyle “kamu görevlisine hakaret ve iftira” ettiği iddiasıyla suç duyurusunda bulundu. Suç duyurusunda, köşe yazılarının basın özgürlüğü kapsamında kalmasının mümkün olmadığı, sansasyon yaratma ya da manipülasyon yapma amacına yönelik haberlerin, köşe yazılarının basın özgürlüğü ile gerekçelendirilemeyeceği ifade edildi. Yılman ise, savcılığın verdiği ifadede, “Soylu, www.habertürk.com internet sitesinde 27.05.2021 ve 11.06.2021 tarihinde yayımlanan iki yazımda kendisine hakaret ettiğim ve iftira attığım iddiasıyla suç duyurusunda bulunmuş. Suçlamayı kabul etmiyorum” dedi.

13.01.2022 BirGün muhabiri Mustafa Mert Bildircin hakkında 13.01.2022 tarihli gazetede yayımlanan “İktidar Eliyle Gerici Abluka” ve “Karanlık Sarmalı” başlıklı haberler nedeniyle Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın şikâyeti üzerine cumhurbaşkanına hakaret suçundan soruşturma başlatıldı.

11.02.2022 AKP, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve Büyük Birlik Partisi, gazeteci Ayşenur Arslan’ın Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) ile ilgili ifadelerine yönelik Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına ayrı ayrı suç duyurusunda bulundu.

12.02.2022DW Türkçe muhabiri Alican Uludağ, “Yargıda Bahçeli krizi” başlıklı haberi dolayısıyla bir hâkim tarafından ikinci kez şikâyet edildiğini ve ifade vermek için Ankara İl Emniyet Müdürlüğü’ne çağrıldığını duyurdu. Uludağ, polis memurunca ifadesinde dile getirdiği “Aynı habere iki ayrı soruşturma açılmasının, özgürlüğüne hukuka aykırı bir müdahale ve yargısal taciz olduğunu” söylediği bölümün kayıtlara geçirilmediğini ve bunun savunmasına müdahale edilemeyeceğini belirtmesi üzerine “aniden ifadeye ara verildiğini” açıkladı. Uludağ, konuya ilişkin tutulan tutanağa da ifadesinin yarıda kesildiğini eklemek istediğini ancak bu sefer de buna engel olunmak istendiğini belirtti. Uludağ, “Kasıt var mı yok mu bilmiyorum. Ama aynı habere açılan ikinci soruşturma kapsamında ikinci kez ifadeye çağrılmam nedeniyle yarım günümü emniyette geçirmek zorunda kaldım. Hem savunma hakkım ihlal edildi hem de bir anlamda yargısal bir tacizle karşı karşıya kaldım” dedi.

VII. YARGILAMALAR

Bu başlık altında incelenen yargılamalar, halihazırda ilk derece aşamasında devam eden, a yansıyan ve Türkiye Gazeteciler Sendikası’na gelen başvurular üzerine derlenen yargılamalardır. Ancak bu yargılamaların buz dağının görünen yüzü olduğunu, özellikle İstanbul dışında, yerelde devam eden çok sayıda dava olduğunu ancak basına yansımadığını tahmin ediyoruz. Öte yandan yargılamanın kanun yolu aşaması denilen istinaf, temyiz aşamalarıyla bir bütün olduğu düşünüldüğünde yer verebildiğimiz kat be kat fazlası yargılamanın devam ettiği kanaatindeyiz. Bu başlık altında ceza ve tazminat yargılamalarına ilişkin sayısal verilere yer verdikten sonra geçtiğimiz sene yayımlanan AİHM ve AYM kararlarına özet olarak değinildi.

○ Geride bıraktığımız bir yılda elimize ulaşan verilere göre **en az 128 yargılamada 273 gazeteci yargılandı**. Bu yargılamaların **116’sı ceza yargılaması** iken, **12’si tazminat talepli özel hukuk davasıdır**.

A. Ceza Yargılamaları

- Geçtiğimiz yıl görülen 116 ceza yargılamasında **75 yıl 5 ay 26 gün hapis cezası** kararı çıktı.
- **68** davada yargılamaya devam edilirken **48** davada karar açıklandı.
- **64** gazeteci beraat etti.
- Toplam **23.680,00 TL** adli para cezasına hükmedildi.
- **5** gazeteci hakkında hükmün açıklanmasının geriye bırakılmasına karar verilirken, bir gazetecinin ise cezası ertelendi.

Tablo 7: Nisan 2021- Nisan 2022 Zaman Aralığında Gazetecilere Açılan Ceza Davaları ve Yargılama Süreçleri (EK-1) tablosuna raporun hacmini artırmaması amacıyla ekte yer veriliyor. Detaylı bilgiye bu ekten ulaşabilirsiniz.

B. Tazminat Yargılamaları

○ Bu dönemde elimize ulaşan son bilgilere göre, **12 tazminat talepli yargılama** görüldü. Davaların toplam değeri **2.155.000,03 TL**.

○ Bu davalarda **11 gazeteci ve 5 gazete** yargılandı.

○ Görülen davalardan üçü karara bağlanırken diğer dokuz davada yargılama devam ediyor.

○ Bir davada gazeteciler aleyhine **30.000 TL tazminata** hükmedildi. **200.000 TL'lik** tazminat talebi ise mahkemelerce reddedildi.

Geçtiğimiz bir yıllık süreçte görülen tazminat davaları ise şöyle:

○ Turkuvaz Medya Grubu Yönetim Kurulu Başkanvekili Serhat Albayrak, Evrensel Yazarı Doç. Dr. Ceren Sözeri'nin 31 Mart seçimleri sonrasında kaleme aldığı "AKP'ye kim oy kaybet-tirdi?" başlıklı yazısı nedeniyle "Ticari itibarının zedelendiği" iddiasıyla açtığı 200 bin TL'lik tazminat davası açmıştır. İstanbul 13. Asliye Ticaret Mahkemesi'nde görülen davanın 13 Mart 2022 tarihli 6. duruşmasına Sözeri katılmazken avukatı Devrim Avcı Özkurt duruşmaya katıldı. Turkuvaz Medya Grubu Vekili Gözde Meral'in de bulunduğu duruşmada, Serhat Albayrak yönünden sosyal ve ekonomik durum araştırmasına yönelik yazılan müzekkereye cevap verildiği söylendi. Dava ,davalıların sosyal ve ekonomik durum tespiti yapılması için kolluğa yeniden müzekkere yazılmasına karar verilerek 5 Ekim 2022'ye erteledi.

○ Sözcü köşe yazarı Çiğdem Toker'e Türkiye Teknoloji Takımı Vakfı (T3 Vakfı) tarafından açılan davada 28 Ocak 2019 tarihinde yayımlanan "İBB'den Vakıflara Hizmet Raporu" başlıklı yazısında vakfın kişilik haklarının zedelendiği, onur ve haysiyetinin ayaklar altına alındığı, faaliyet ve şöhretinin karalanmaya çalışıldığı iddiasıyla 80 bin TL tazminat talep ediliyor. Küçükçekmece 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen davanın 31 Mart 2022 tarihli karar duruşmasında Çiğdem Toker vekili Av. Fahri Emeksiz, söz konusu yazı ile ilgili olarak mevzuatına göre görünür gerçeğe uygunluğun habercilik için yeterli olduğunu belirtti. Dava konusunun belediye meclisinde konuşulduğunu hatırlatan Av. Emeksiz, konunun İBB tutanaklarına geçtiğini söylerken; basın özgürlüğü çerçevesinde davanın reddine karar verilmesini talep etti. Daha sonra söz alan vakıf avukatı Burçin Altan ise gazeteci Toker'in haber konusu olan bilgiyi araştırma yükümlülüğünü yerine getirmediğini ve gazetecilik ilkelerine aykırı davrandığını iddia ederek Toker'in "haksız fiili nedeniyle tazminata mahkûm edilmesini" talep etti. Kararını açıklayan mahkeme, gazeteci Çiğdem Toker'in T3 Vakfına 30 bin TL manevi tazminat ödemesine hükmetti.

○ Sözcü yazarı Uğur Dündar, ABD'nin organize dolandırıcılık suçlamasıyla hakkında yakalama kararı çıkarttığı Sezgin Baran Korkmaz tarafından kendisine tazminat davası açıldığını duyurdu.

○ Süleyman Soylu, hakkında yayımlanan haberler nedeniyle Cumhuriyet gazetesine 1 milyon TL'lik tazminat davası açtı. Soylu, avukatı Uğur Kızılca, "Müvekkilim Süleyman Soylu hakkında Cumhuriyet gazetesi tarafından 52 gündür 254'ü doğrudan Süleyman Soylu'ya yönelik olmak üzere toplam 313 haber ve köşe yazısı yayımlanmıştır. Müvekkilimin kişilik haklarını hedef alan bu haberlerin tamamen kurgu ve gerçeğe aykırı olduğu, hakaret, iftira içerdiği, haberlerin verilmiş biçimleri dikkate alındığında haber verme hakkının kötüye kullanıldığı, bu faaliyetin de gazetecilik olmadığı çok net bir şekilde anlaşılmaktadır" dedi.

○ Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın damadı ve Baykar Savunma Teknik Müdürü

Selçuk Bayraktar, Yeni Yaşam gazetesinin 23 Kasım 2021 tarihli nüshasında “Erdoğan ailesi ve devlet Bayraktar’ın satış mümessili gibi: Aile boyu savaş ticareti” başlığıyla ve 22 Kasım 2021 tarihinde gazetenin internet sitesinde “Bayraktar SİHA’lar hangi ülkeye nasıl satılıyor” başlığıyla yayımlanan haber nedeniyle Yeni Yaşam gazetesine ve gazeteci Sedat Yılmaz’a açtığı 150 bin TL’lik manevi tazminat davası Bakırköy 14. Asliye Ceza Mahkemesi’nde görülecek. Davanın ilk duruşması 16 Mayıs 2022 tarihinde.

○ Dönemin Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak’ın Cumhuriyet gazetesi eski muhabiri Hazal Ocak hakkında 20 Ocak 2020 tarihinde yayımlanan “Damat işi biliyor” başlıklı haber gerekçesiyle 200 bin TL manevi tazminat talebiyle açtığı dava İstanbul 8. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde görülüyor. Şikâyet dilekçesinde Albayrak’ın Kanal İstanbul güzergahında arsa aldığı belirtilen haberin “gerçek dışı, çarpıtılmış hakaret içerikli” ve “Albayrak’ı itibarsızlaştırmaya ve karalamaya yönelik” olduğu ileri sürüldü. 14 Ekim’de görülen son duruşmada, Mahkeme, aynı habere açılan ceza davasında verilen beraat kararının kesinleşmesinin beklenmesine karar verdi.

○ Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, “Cumhurbaşkanına hakaret” iddiasıyla hakkında soruşturma başlatılıp tutuklanan gazeteci Sedef Kabaş ve televizyon kanalının bağlı olduğu şirket adına Yönetim Kurulu Başkanı Fırat Sakar hakkında 250 bin TL’lik tazminat davası açtı.

○ Sedef Kabaş, Serhat Albayrak tarafından hakkında 100 bin TL’lik tazminat davası açıldığını duyurdu.

○ Mersin’in Akdeniz ilçesinin AKP’li Belediye Başkanı Mustafa Gültak, gazeteci Muharrem Çağatay hakkında “hakaret” iddiasıyla 5.000 liralık manevi tazminat davası açtı. Gültak, Mersin Büyükşehir Belediye Meclisi’nde “Ben metroya karşıyım” demiş, birkaç gün sonraki açıklamasında “Ben metroya karşı değilim” ifadelerini kullanmıştı. Gültak’ın bir hafta içinde iki farklı açıklama yapması üzerine sosyal medya kullanıcıları, çelişkili iki açıklamayı içeren video ile tepki göstermişti. Kısa sürede binlerce kişi tarafından paylaşıla videoyu Çağatay’ın paylaşması üzerine Gültak kendisine hakaret edildiği gerekçesiyle Mersin 2. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde dava açtı. İlk duruşma 15 Nisan 2021’de görüldü. Duruşma eylül ayına ertelendi.

○ Adnan Oktar cemaati üyelerinin açtığı 30.000 liralık manevi tazminat davasında, mart ayında yayımlanan Turnike683 adlı kitabın yazarı OdaTV editörü Hakan Erol’a, Kırmızı Kedi Yayın Yönetmeni Enis Batur’a, kitabın editörü ve Cumhuriyet yazarı Mehmet Ali Güller yargılanıyor.

○ Demirören Medya, geçtiğimiz yıllarda medya, şans oyunları ve enerji gibi sektörlerdeki alımlarını finanse edebilmek için Ziraat Bankası’ndan çektiği kredileri haberleştiren Hazal Ocak ve Cumhuriyet gazetesinin imtiyaz sahibi Alev Coşkun’a açtığı davada, ticari itibarının zedelendiğini iddiasıyla 3 kuruş tazminat istedi. Bakırköy 7. Asliye Hukuk Mahkemesi’nde açılan davanın ilk duruşması için 26 Nisan 2022 tarihi verildi.

○ TÜBİTAK tarafından 21 Ağustos 2021’de yayımlanan “TÜBİTAK damadın vakfına çalışıyor” başlıklı haber nedeniyle BirGün gazetesi muhabiri İsmail Arı, imtiyaz sahibi İbrahim Aydın ile gazeteye açılan 100 bin TL’lik tazminat davasında İstanbul 18. Asliye Hukuk Mahkemesi 19 Nisan 2022 tarihinde davanın reddine karar verildi. Kamu İhale Bülteni’nde yer alan bilgilere yer verilen haberde Selçuk Bayraktar’ın ağabeyi Haluk Bayraktar’ın TÜBİTAK’ın yönetim kurulu üyesi ve T3 Vakfı’nın yönetim kurulu başkanı olduğuna değinildi. Haberde, T3 Vakfı’nın yürütücüsü olduğu TEKNOFEST için 2021

yılında da 7,6 milyon TL harcadığı aktarılıyordu.

○ Selçuk Bayraktar'ın ise 5 Ekim 2019'da yayımlanan "Damada kıyak üstüne kıyak" başlıklı haber nedeniyle BirGün gazetesi imtiyaz sahibi İbrahim Aydın'a açtığı 100 bin liralık tazminat davası Ankara 18. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından 29 Mart 2022 tarihinde reddedildi.

C. AYM ve AİHM Yargılamaları

1. Norm Denetim Kararları

i. İlan Kesme Cezası Alan Gazetelerin Ceza İnfaz Kurumlarına Kabulü İle İlgili Düzenlemeye Dair Norm Denetim Kararı

Pandemi öncesinde TGS olarak cezaevlerine yaptığımız ziyaretlerde Evrensel, Yeni Yaşam, BirGün gibi gazetelerin cezaevi yönetimlerince mahkûm/tutuklulara verilmediğini tespit etmiştik. Mart 2020'de Türkiye'de koronavirüs vakalarının ortaya çıkması ile cezaevlerindeki yoğunluğun azaltılması amaçlı af düzenlemesi gündeme gelmişti.

Bu tartışmaların hemen ardından mart ayı sonunda ortaya çıkan taslakta Basın İlan Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayımlama hakkı bulunmayan gazetelerin ceza infaz kurumlarına kabul edilemeyeceğine ve yabancı dilde yayımlanmış gazete ve dergilerin ceza infaz kurumuna kabul edilmesinde Adalet Bakanlığı'nın yetkili olduğuna dair bir düzenleme yer almıştı. Düzenleme Basın İlan Kurumu'nun keyfi ilan cezaları nedeniyle kamuoyunda tepkiyle karşılanmıştı. Bu tepkiler üzerine düzenleme taslaktan çıkarılmamış ancak geçici süreyle ilân kesme cezası alan gazeteler düzenlemeden istisna tutulmuştu ve 14 Nisan 2020 tarihinde "Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile kabul edilmişti. Kanun, 15 Nisan 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Düzenlemeye dair incelememizi 2020-2021 Basın Özgürlüğü Raporunda aktarmıştık²¹.

Düzenlemenin yürürlüğe girmesinin ardından TGS olarak cezaevlerine yaptığımız ziyaretlerde ise Evrensel ve BirGün'ün geçici ilan kesme cezasına maruz kalmasına karşın cezaevi yönetimlerince tutuklu/mahkumlara verilmediğini gördüğümüz gazetecilerden öğrendik ve kamuoyuna duyurduk.

Söz konusu bu düzenlemeye ilişkin 20 Ekim 2021 tarihinde Resmi Gazete'de Anayasa Mahkemesi kararı yayımlanmış olup hükmün Anayasa'ya uygun olduğuna karar verildi²². Kararın oy çokluğuyla alındı. 15 hâkimden Anayasa Mahkemesi Başkanı Zühtü Arslan'ın da aralarında bulunduğu 6 hâkim karşı oy kullandı.

Çoğunluk görüşüne göre, dava konusu kurallarla ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin yayınlardan yararlanma imkânının ortadan kaldırılmadığı, Basın İlan Kurumu aracılığıyla resmî ilan ve reklam yayımlama hakkı bulunan gazetelerin günlük olarak Basın İlan Kurumunun internet sitesinde yayımlanmakta olduğu ve herkes tarafından bu bilgiye erişilebildiği, Basın İlan Kurumunun vermiş olduğu kararlara karşı ise yargı yoluna başvurulmasının mümkün olduğu, bu bağlamda kuralla objektif bir kriter esas alınarak ceza infaz

²¹ <https://tgs.org.tr/tgs-basin-ozgurlugu-raporu-2020-2021/s.24-25>.

²² <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/10/20211020-5.pdf>

kurumuna alınacak gazetelerin belirlendiği, belirlenen kriterin ülkede yayın yapan ve belirli bir tirajın üzerinde yayın yapan gazetelerin tamamına yakınına kapsadığı, öngörülen ayırım nesnel ve makul bir temele dayandığı, dolayısıyla düzenlemenin eşitlik ilkesine aykırı olmadığına karar verilmiştir. 15 hâkimden 9'u tarafından yazılan kararda ayrıca, Türkçe yayınların kuruma kabul edilmesinde ceza infaz kurumu bünyesinde oluşturulmuş eğitim kurullarının görevli ve yetkili olduğu, ancak yabancı dildeki yayınların incelenmesinin uzmanlık gerektirdiği ve bu hususta Bakanlığı yetkilendiren kuralda belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırılık görülmediği değerlendiriliyor.

Karşı oy yazılarında ise Basın İlan Kurumunun ilan kesme cezalarına dair son derece önemli tespitler yer alıyor. Maddeler halinde özetlemek gerekirse,

- İlan verilecek gazetelerin belirlenmesine ilişkin Basın İlan Kurumu tarafından 195 sayılı Kanun'un 34. maddesinde belirlenen kriterler genel, soyut ve belirsizdir. Basın İlan Kurumu'na resmî ilan verilecek gazeteleri belirleme konusunda neredeyse sınırsız bir idari takdir yetkisi verilmiştir.

- Düzenleme temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanabilirliği ilkesine aykırıdır. Hangi gazetelerin ceza infaz kurumlarına alınmayacağı konusunu keyfi uygulamaları önleyecek şekilde kanunla düzenlememiştir. Kanunla düzenlense dahi bu sınırlamanın meşru bir amacı yoktur. Resmî ilan ve reklam al(a)mayan gazetelerin ceza infaz kurumlarına kabul edilmemesinin hangi meşru amaca yönelik olduğu belirsizdir. Sırf ilan ve reklam almadığı için bir gazetenin hükümlülere verilmemesinin ceza infaz kurumlarının düzenini korumaya nasıl bir katkı yapabileceği anlaşılamamaktadır.

- Bu düzenleme ile hükümlülerin takip etmek istedikleri birçok mevkutenin sırf BİK'ten resmî ilan ve reklam alamadığı için cezaevlerine girememesi sonucunu doğuracağı açıktır.

- Bu düzenlemeyi gerektiren zorlayıcı toplumsal bir ihtiyaç yoktur. İçeriğine ve ceza infaz kurumunun düzeni bakımından tehlike arz edip arz etmediğine bakılmaksızın, sadece ilan ve reklam almadığı için bazı gazetelerin kategorik olarak kuruma alınmaması demokratik bir toplumda gerekli kabul edilemez.

- Adalet Bakanlığı'nın yabancı yayınları belirlenirken hangi ilke ve esaslara uyulacağı belirsiz ve öngörülemezdir. Kanunilik ilkesini ihlal etmektedir. Sınırlamaya ilişkin ilke ve esaslar belirlenmeden konunun tamamen idarenin takdir alanına bırakılması ifade ve hürriyetlerini sınırlandırmak için gerekli olan kanunilik şartına aykırıdır.

ii. İnternet Üzerinden Yapılan Radyo ve TV Yayınlarının RTÜK Denetimine Girmesiyle İlgili Düzenlemenin Norm Denetim Kararı

AYM, 6112 sayılı Kanun'a eklenen 29/A madde ile internet üzerinden yapılan radyo ve televizyon yayınlarının, yönetmelikle RTÜK iznine bağlanması ve RTÜK tarafından denetlenmesine ilişkin yasal düzenlemenin iptali talebini oy çokluğu ile reddetti²³. CHP'li milletvekillerince itiraza konu düzenlemeler ile internet üzerinden iletim yapan tüm sosyal medya iletişim kanallarına sansür getirilmesinin amaçlandığı, haberleşme ve düşüncüyü yayma özgürlüklerinin demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı

²³ <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2021/14?KararAramaRaporu=1&KelimeAra%5B%5D=-RADYO&KelimeAra%5B%5D=RT%C3%9CK>

olarak sınırlandırıldığı gerekçeleriyle itiraz edildi.

Mahkeme yargılama neticesinde internet ortamından radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerinin sunumuna, bu hizmetlerin iletimine, internet ortamından medya hizmet sağlayıcılara yayın lisansı, platform işletmecilerine ise yayın iletim yetkisi verilmesine ilişkin yasal düzenlemelerin iptaline ilişkin talebi oybirliği ile reddetti Yüksek Mahkeme, iptal talebinin reddini; “kuralların Anayasal bağlamda meşru bir amaca sahip olduğu; kamu yararı ile ifade ve basın özgürlüklerine yönelik kişisel yarar arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği ve kuralın orantısız bir sınırlamaya neden olmadığı” gerekçelerine dayandırdı.

Aynı düzenleme kapsamında; yayın izni verilmesi ile yayının denetlenmesine ilişkin usul ve esasların RTÜK ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesine ilişkin maddesinin de iptali istenmişti. AYM, RTÜK’ün izin ve denetim yetkisine ilişkin usul ve esasların yönetmeliğe bırakılmasına ilişkin iptal talebini oy çokluğu ile reddetti. Çoğunluk kararı, “Yasal çerçevenin kanun hükümleriyle belirlendiği görülmektedir. Bu çerçeve içinde kalacak idari tekniğe ilişkin hususların düzenlenmesinin yönetmeliğe bırakılması, yasama yetkisinin devri olarak nitelendirilemez” gerekçesine dayandırıldı. Mahkeme Başkanı Zühtü Arslan, Başkanvekili Hasan Tahsin Gökcan ve eski Başkanvekili Engin Yıldırım dahil beş üye ise usul ve esasların kanunla değil yönetmelikle belirlenmesinin, “ifade ve basın özgürlüğünün ancak kanunla sınırlandırılabilceği” gerekçesiyle anayasaya aykırı olduğunu belirtti.

iii. Erişim Engelleme Kararlarına Dair Pilot Karar

Anayasa Mahkemesi, internet haber sitelerinde yayımlanan bir dizi habere erişimin engellenmesi kararı verilmesi nedeniyle ifade ve basın özgürlükleri ile etkili başvuru haklarının ihlal edildiği şikâyetiyle yapılan dokuz bireysel başvuruyu birleştirerek pilot karar usulüyle inceledi. BirGün, Diken, soL, Gazete Duvar, Artı Gerçek ve Cumhuriyet’te yer alan haber ve yazılar hakkında verilen erişim engeli kararlarını inceledi. AYM, kararında İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlemesi Kanunu’nun erişimin engellenmesi kararlarına yönelik 9. Maddesi’nin özgürlüğüne engel oluşturduğunu tespit ederek değiştirilmesi gerektiğine hükmetti. Mahkeme, kararı gerekli kanuni düzenlemenin yapılması için TBMM’ye göndermeye karar verdi.²⁴

2. Bireysel Başvuru Kararları

i. AİHM- 17-25 Aralık Haberlerine Erişim Engeli Kararı

AİHM, Akdeniz ve Diğerleri v. Türkiye davasında, 17-25 Aralık sürecinde eski bakanlar Zafer Çağlayan, Muammer Güler, Egemen Bağış ve Erdoğan Bayraktar’a yönelik TBMM’de başlatılan “yolsuzluk” soruşturmasına ilişkin haberlere Sulh Ceza Mahkemeleri aracılığıyla yayın yasağı getirilmesine dair Banu Güven, Yaman Akdeniz ve Kerem Altıparmak’ın yaptığı başvuruyu karara bağladı²⁵. Mahkeme, gazeteci Banu Güven’in ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verirken Yaman Akdeniz ve Kerem Altıparmak’ın gazeteci değil akademisyen olduğunu belirterek başvurularının kabul edilemez olduğuna karar verdi. Mahkeme kararında, toplumsal bir

²⁴ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/14884>

²⁵ <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-216524>

konuyla ilgili yayın yasağını, “toplumu aydınlatma misyonu olan gazetecileri caydırıcı bir önlem” olarak değerlendirdi.

ii. AYM- Halit Basık Başvurusu

Hatay’da yayın yapan Onuncu Köy Gazetesi’nde köşe yazarı olan başvuru Halit Basık’a ilişkin karar Resmi Gazete’de 26 Ağustos 2021 tarihinde yayımlandı²⁶. 2013 yılında bir avukat hakkında rüşvet sanığı olduğuna dair yazdığı köşe yazısı nedeniyle şikâyet üzerine hakaret suçundan yargılanan ve nihayetinde 1 yıl 7 ay ve 9 ay hapis cezalarına mahkum edilen Basık hakkında AYM, haberlerin ilk derece mahkemesi tarafından cimbızlanarak tahkir olarak yorumlandığını, haberin bir dereceye kadar abartıya hatta kışkırtmaya varabileceği gerekçeyle şikâyete konu haberleri ifade özgürlüğü sınırları içerisinde değerlendirerek Halit Basık’ın ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verip 13.500 TL manevi tazminata ve yargılamanın yenilenmesine hükmetti.

iii. AİHM- Tunca Öğreten ve Mahir Kanaat v. Türkiye Davası

Redhack’in yayımladığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak’a ait e-postaları haberleştirdikleri için bir yıla yakın bir süre tutuklu kalan BirGün çalışanı Mahir Kanaat ve Diken’in eski editörü Tunca Öğreten, tutuklamanın hukuka uygun olmadığı, kişi özgürlüğü ve güvenliği haklarının ihlal edildiği ve tutuklamaların siyasi amaçlı olduğu iddiasıyla AİHS 18. maddesinin ihlal edildiği şikâyetleri ile bireysel başvuruda bulunmuştu. AİHM kararında iki gazeteci hakkında hükümet tarafından tutuklamanın hukuka uygunluğuna dair ilgili ve yeterli gerekçe sunulmaması, Türkiye mahkemelerince TCK m. 314/2 “silahlı örgüt üyeliği” suçunun geniş yorumlandığına dikkat çekerek gazetecilerin gazetecilik faaliyeti nedeniyle terör örgütü üyeliği ile suçlanmasını hukuka aykırı olduğuna hükmetti²⁷. Mahkeme, hükümetin OHAL dönemi savunmasını reddederek soruşturma dosyasındaki gizlilik kararı nedeniyle tutuklama kararına karşı etkili itiraz hakkının kullanılmaması gerekçesiyle kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile ifade hürriyetlerinin ihlal edildiğine karar verdi. AİHM ayrıca hükümetin başvuruculara toplam 38.250 Euro tazminat ödemesine karar verdi. Bununla beraber mahkeme, siyasi amaçla hakların kısıtlanmasını yasaklayan AİHS 18. madde ihlaline ilişkin yapılan başvuruyu iç hukuk yollarının tüketilmemesi gerekçesiyle reddetti.

iv. AİHM- Deniz Yücel v. Türkiye Davası

Terör örgütü propagandası ve halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek suçlamalarıyla Şubat 2017-2018’de Silivri cezaevinde tutulan Die Welt Türkiye Temsilcisi Deniz Yücel’in yaptığı bireysel başvuru karara bağlandı²⁸. Mahkeme, AYM’nin verdiği tazminat kararının yetersiz olduğunu söyleyerek Yücel’in mağduriyetinin ve AİHS 34. maddesiyle koruma altına alınan bireysel başvuru hakkının devam ettiğine hükmetti, Yücel’in güvence altına alınan özgürlük ve güvenlik hakkının, makul gerekçeye dayanmayan tutukluluk için tazminat hakkının ve ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğine karar verdi. Karar, yedi yargıçtan beşinin oyuyla alındı. Bununla beraber mahkeme, siyasi amaçla hakların kısıtlanmasını yasaklayan AİHS 18. madde ihlaline ilişkin yapılan başvuruyu ifade özgürlüğü ve özgürlük hakkı

²⁶ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/08/20210826-4.pdf>

²⁷ <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-211846>

²⁸ <https://www.mlsaturkey.com/wp-content/uploads/2022/01/Deniz-Yucel-v.-Turkiye-.pdf>

ile ilgili değerlendirmelerinin yeterli olduğunu söyleyerek ayrıca değerlendirmeye tabi tutmadığı belirtti. Yargıç Saat Yüksel'in muhalefet Őerhinin bulunduğu karar oy çokluğu ile alındı. AİHM kararda Yücel'e 12.300 Euro değerinde manevi tazminat odenmesine karar verildi.

v. AİHM- Nazlı İlıcak v. Türkiye Davası

AİHM, Nazlı İlıcak'ın Türkiye'de 15 Temmuz'un ardından gözaltına alınması ve tutuklanmasıyla ilgili oy çokluğuyla özgürlük ve güvenlik hakkı ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine hkmetti²⁹. Mahkeme, İlıcak'ın terör örgütüne ye olma veya hkmeti devirmeye teşebbüs etme veya iŐleyiŐini engelleme suçlarını iŐlemesinden Őphelenmek için makul bir sebep bulunmadığı, baŐvurucuya yönelik ve tutukluluğuna esas teşkil eden suçlamaların dayandırdığı yazıların, halihazırda bilinen gerçekler ve olaylarla ilgili olarak kamu yararına olan konularla ilgili olduğunu Şiddete teşvik etmediğini belirtti. Ayrıca, baŐvurucu İlıcak'ın terör örgütlerinin yasadışı amaçlarına, yani siyasi amaçları için cebir ve Şiddet kullanımına katkıda bulunmaya veya hkmeti ya da anayasal düzeni devirmeye ilişkin bir niyetini yansıtmadığını, bu nedenle, davdaki terör suçlamalarının yalnızca baŐvurucunun belirli medya kuruluşlarında gazeteci olarak çalıŐmasına ve özellikle darbe giriŐiminin olası faileri hakkında Őphelerini ifade eden tweetlerine dayandırmasının kabul edilemeyeceği vurguladı. Yargıç Saat Yüksel'in muhalefet Őerhinin bulunduğu karar oy çokluğu ile alındı. Mahkeme, İlıcak'a 16 bin Euro tazminat odenmesine karar verdi.

iv. AİHM- Ahmet Altan v. Türkiye Davası

Ahmet Altan'ın 15 Temmuz sonrası gözaltına alınarak tutuklanmasıyla ilgili yapılan bireysel başvuruda karar aıklandı³⁰. AİHM, kararda hkmeti devirme planının bir parçası olduğuna dair hiçbir kanıt bulunmadığını tespit ederek tutuklamanın makul Őüpheye dayanmadığını, bu nedenle kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ve ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin hukuki olarak gerekelendirilemediğini belirtti. Mahkeme ayrıca, dava dosyasına ulaŐamaması sebebiyle Altan'ın aleyhine olan kanıtlardan ancak iddianame hazırlandıktan sonra haberdar olduğunu tespit etti ve bu durumun, haklarını ihlal ederek baŐvurucunun aleyhine olan iddialara etkili bir Şekilde itiraz etme imknını kısıtladığının altını çizdi. Altan'a 16 bin Euro tazminat odenmesine karar verildi.

AİHS 18. madde yönünden yapılan Őikyetler için ise mahkeme, başvuranın yargılanması ve tutuklu kalması hususlarının kendiliğinden, baŐvuranı susturma yönünde bir gizli amacı otomatik olarak işaret etmediğini belirterek ihlal olmadığına karar verdi. Bu hususta Litvanyalı Hakim Kuris'in karşı oyunda Türkiye'de mensuplarından gelen baŐvurularda AİHM'in 18. madde yönünden verdiği kararların eleŐtirildięi, "Tutuklama makul Őüpheye dayanmıyorsa neye dayanıyor olabilir" denildiği görüldü. Hakim Kuris Őerhini Bob Dylan'ın Blowin' in the Wind (The Freewheelin' Bob Dylan albümünden, 1963, Columbia Records) Őarkısından "Evet, ve bir adam kaç kez başını çevirebilir / Ve görmüyormuŐ gibi davranabilir?" sözlerine atıf yaparak "Dylan'ın sorusunun muhatabı

²⁹ <https://anayasagundemi.com/2021/12/31/ihamin-ilicak-v-turkiye-no-2-kararinin-cevirisi-darbe-girisimi-devam-ederken-attigi-tweetler-ve-calistigi-medya-kurulusu-nedeniyle-teror-orgutu-uyeligi-suclamasiyla-tutuklanan-ga/>

³⁰ <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-211626>

sadece belirsiz bir “adam” mı? Sanmıyorum. Onun sorusu kurumları da hedef almakta. Aralarında mahkemeler de var, hem yerel hem uluslararası” sözleri ile sonlandırdı.

v. AİHM- Vedat Şorli v. Türkiye Davası

2014 ve 2016 yıllarında Facebook'ta paylaştığı karikatür ve alt yazılı fotoğraf nedeniyle cumhurbaşkanına hakaret suçundan 2 ay 2 gün tutuklu kalan ve yapılan yargılama sonucunda 11 ay 20 gün hapse mahkûm olan ancak hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına hükmedilen Vedat Şorli hakkında AİHM ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine hükmetti³¹. Özellikle Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı olmasıyla oldukça sık uygulanan cumhurbaşkanına hakaret suçu açısından AİHM'in verdiği Şorli v. Türkiye kararında, mahkeme, özel bir suç yasasıyla artırılmış korumanın ilke olarak AİHS'in ruhuna uygun olmadığını ve bir devletin kendi devlet başkanının itibarını korumadaki çıkarı ile devlet başkanı hakkında bilgi verme ve görüş açıklama hakkı arasında bir ayrıcalık veya özel bir koruma verilmesini haklı kılamayacağını altını çizdi. Mahkeme, bir hapis cezasına ve ardından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi söz konusu olsa dahi, başvuranın gözaltına alınmasını ve kendisi hakkında verilen tutuklama kararını veya cezai bir yaptırımın uygulanmasını haklı kılacak nitelikte herhangi bir unsurun bulunmadığını değerlendirerek, niteliği gereği, özellikle mahkûmiyet kararının etkileri dikkate alınarak, kişilerin kamu yararını ilgilendiren konularda kendi görüşlerini ifade etme isteği üzerinde caydırıcı bir etki yaratacağını vurguladı. Karar, oybirliğiyle alındı ve hükümet karara itiraz etmediği için 28 Şubat 2022 tarihinde kesinleşti.

viii. AYM- Cemil Uğur Başvurusu

AYM, 6 Ekim 2020 tarihinde Van'da gözaltına alınan ve üç günlük gözaltının ardından hakkında tutuklama kararı verilen MA muhabiri Cemil Uğur hakkındaki tutuklama kararını Anayasa'ya aykırı buldu³². Mahkeme, Uğur'un altı ay boyunca tutuklu kalmasıyla Anayasanın 19. maddesi ile düzenlenen kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verirken basın ve ifade özgürlüğü haklarının da ihlal edildiği iddiasının ise ayrıca incelenmesine gerek olmadığını hükmetti. AYM, yetkili makamlar tarafından soruşturma ve dava süreçlerinde tutuklama kararına dayanak yapılan iddiaların delillendirilmediğini, gazeteci Uğur'un yaptığı haberlerin içeriği göz önüne alınarak ona örgüt üyeliği suçlamasının yöneltilemeyeceğini vurguladı. Mahkeme Cemil Uğur'a net 67.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verdi.

ix. AİHM- Çiftçi v. Türkiye Davası

AİHM, Edirne Cezaevi'nden başvuru yapan Mehmet Çiftçi'ye posta yoluyla gönderilen Atılım gazetesinin bazı sayılarının, terör örgütünün yazılı ve görsel propagandasını yapma, suçları ve suçluları övme, yasadışı örgüt eylemlerini meşrulaştırma gibi genel gerekçelerle Ceza İnfaz Kurumu tarafından teslim edilmesinin engellenmesinin ifade özgürlüğü ihlali olduğuna karar verdi.³³

³¹ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216529>

³² <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2020/35635>

³³ <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-215093>

x. AYM- Gökhan Biçici Başvurusu

Anayasa Mahkemesi, Gezi olayları sırasında polis şiddetine maruz kalan gazeteci Gökhan Biçici'nin şikâyetçi olduğu kolluk mensupları hakkında takipsizlik kararı verilmesinin insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağını ihlal ettiğine ve ifade ve özgürlüklerinin ihlali olduğuna karar verildi. Kararın bir örneği, etkili soruşturma yapılması için İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildi.³⁴

xi. AYM- Cezaevinde Süreli Yayınlara Erişim Hakkına İlişkin Karar

AYM, ceza infaz kurumlarında tutuklu ya da hükümlü olarak bulunanların ücreti kendilerince karşılanarak kurum idaresi aracılığıyla satın aldıkları süreli yayınların kendilerine teslim edilmemesi ya da satın alma taleplerinin reddedilmesine dair 100'e yakın bireysel başvuru kararını birleştirerek karar verdi. Başvurucuların talep ettikleri süreli yayınlar "Özgürlükçü Demokrasi," "Yeni Yaşam," "Yeni Asya," "Aydınlık," "Ortadoğu," "BirGün," "Milli Gazete," "Evrensel," "Cumhuriyet," "Karar" ve "Özgür Gelecek" isimli gazete veya dergilerin 2017 ve 2020 yılları arasında yayımlanmış tek ya da çeşitli nüshalarıydı. İfade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkin pilot başvuruda AYM, uygulamadan kaynaklanan bir yapısal sorun olduğu gerekçesiyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verdi³⁵.

xii. AYM- Cemal Azmi Kalyoncu Kararı

Mahkeme Aksiyon dergisi muhabiri Cemal Azmi Kalyoncu'nun sosyal medya paylaşımları ve gazetecilik faaliyetleri nedeniyle tutuklanmasına ilişkin "kişi hürriyeti ve güvenliği" ile "ifade ve özgürlüğünün ihlal edildiğine" yönelik başvurusunu dayanaktan yoksun bularak, ifade ve özgürlüğünün ihlal edilmediğine hükmetti³⁶.

xiii. AYM- İlân Kurumu İlan Kesme Cezası Kararı

Yüksek Mahkeme, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde Mersin'de bir çiftçiye yönelik "Artistlik yapma lan" ifadesinin bir köşe yazısında kullanıldığı gerekçesiyle Cumhuriyet gazetesine üç günlük resmi ilan kesme cezası verilmesinin, ifade ve özgürlüğünün ihlali olduğuna karar verdi. Mahkeme, yerel mahkemeden ihlalin ortadan kaldırılmasını istedi. Kararın gerekçesi bu raporun yazım tarihi itibarıyla yayımlanmamıştı.

xiv. AYM- Özgür Gündem Başvurusu

İstanbul 8. Sulh Ceza Mahkemesi'nin 16 Ağustos 2016'da Özgür Gündem gazetesine yönelik verdiği geçici kapatma kararı gazete çalışanları tarafından ifade özgürlüklerinin ihlal edildiği gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne taşınmıştı. AYM, 18 Eylül 2021'de yayımlanan kararıyla Anayasa'nın 28. maddesinin sekizinci fıkrasının süreli yayınların ancak "geçici olarak" kapatılabileceği yönündeki emredici hükmüne rağmen kapatma tedbirinin geçici olarak uygulanmamasının Anayasaya aykırı olduğuna, uygulanan tedbirin kanuni olmadığına hükmetti³⁷. Söz konusu kararın ifade ve özgürlüğünü ihlal ettiğini bildiren AYM, gazetenin kapatılmasının

³⁴ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/10643?BasvuruAdi=G%C3%B6khan+Bi%C3%A7ici>

³⁵ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/20009>

³⁶ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/5316>

³⁷ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/54096>

OHAL'in ilanını gerektiren nedenle alakalı olmadığını belirtti.

xv. AYM- Şaban Sevinç Başvurusu

AYM, gazeteci Şaban Sevinç'in Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik kullandığı "Yolsuzluk tapeleri olan, ses kayıtları olan, oğluyla rüşvet konuşması olan Cumhurbaşkanlığına aday bile olamaz diye düşünülmüş" ifadeleri nedeniyle cumhurbaşkanına hakaret suçundan hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen gazetecinin ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verdi³⁸. AYM'nin kararında, başvurusunun ifadelerinin FETÖ/PDY terör örgütü tarafından gerçekleştirildiği anlaşılan 17-25 Aralık soruşturmalarının konusunu teşkil eden kayıtlara dayandığı, ilgili ses kayıtlarına ilişkin tartışmanın başvurusunun açıklamaları öncesinde yoğun bir şekilde başladığı ve bu hususun kamuya mal olduğu belirtildi. Siyasetçilere yönelik eleştirinin sınırlarının "çok daha geniş" olduğunu vurgulayan Yüksek Mahkeme, "Siyasetçilerin, kamuoyunca tanınan kişilerin ve kamusal yetki kullanan görevlileri gördükleri işlev nedeniyle daha fazla eleştiriye katlanmak durumundadır ve bunlara yönelik eleştirinin sınırları çok daha geniştir" dedi.

VIII. GAZETECİLERE YÖNELİK SALDIRILAR

Geçmiş yıllarda olduğu gibi 2021-2022 döneminde de gazeteciler, can güvenliklerine yönelik ciddi tehditlerle karşılaştı. Ulusaldan yerele her geçen gün artan siyasi gerilim içerisinde hedef olarak görülen gazeteciler, evleri önünde, işyerlerinde, haber takibi sırasında, sokak ortasında silahlı saldırılara veya linç girişimlerine maruz kaldı. Ciddi can güvenliği kaygısı yaşayan mensuplarının faileri ise etkili yürütülmeyen soruşturmalarla tespit edilmiyor yahut cezasız bırakılıyor. Bu cezasızlık iklimi içerisinde saldırılar artarak devam ediyor. Bu başlıkta öncelikle son bir yılda gazetecilere yönelik fiziksel ve sözlü saldırılar sayısal verilerle aktarılıyor, devamında ise cezasızlığa sürüklenen faili meçhul gazeteci cinayetlerine dair devam eden yargılamalar hakkında bilgiler veriliyor.

A. Fiziksel Saldırılar

- Son bir yılda **57 gazeteci** fiziksel saldırıya uğradı. **19 gazeteciye** ateşli, kimyasal veya kesici silahlı saldırı gerçekleşirken, **36 gazeteci** darp edildi. Saldırıların yüzde **92'si** birden fazla kişi tarafından işlendi. Saldırıların neticesinde gazeteci Güngör Arslan hayatını kaybetti.
- Saldırıya uğrayan gazetecilerin **44'ü** ulusal, **13'ü** ise yerel medyada çalışıyor.
- Saldırıların **19'u** İstanbul'da gerçekleşirken **38'i** Ankara, Diyarbakır, Konya, Kocaeli, Zonguldak, İzmir, Muğla, Malatya, Samsun, Denizli, Urfa, Mersin, Zonguldak gibi çeşitli illerde gerçekleşti.
- Saldırıya uğrayan gazetecilerin **27'si** muhabir, **5'i** kameraman, **4'ü** yorumcu veya köşe yazarı, **4'ü** fotomuhabiri, **3'ü** imtiyaz sahibi, **3'ü** genel yayın yönetmeni.
- Saldırlardan **40'i** haber takibi sırasında, **7'si** konut veya işyerlerinde, **10'u** ise sokak ortasında gerçekleşti.

³⁸ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/36777>

Son bir yılda gerçekleşen fiziki saldırılar şöyledir:

01.04.2021 Boğaziçi Üniversitesi eylemlerine katıldıkları için tutuklu yargılanan arkadaşlarına destek amacıyla 1 Nisan 2021 tarihinde Kadıköy'de eylem yapmak isteyen öğrencilere polis müdahale etti. Eylemcilerden 35 kişiyi gözaltına alan polis, haber yapmak üzere olay yerinde bulunan Halk TV muhabiri Erdinç Yılmaz ve kameraman Umur Çilingir'e de iterek ve tekmeyle fiziksel müdahalede bulundu.

11.05.2021 İstiklal Gazetesi'nin Zeytinburnu'ndaki merkezine silahlı saldırı girişiminde bulunuldu. Gazetesi binasına gelen saldırgan, gazetenin Yayın Yönetmeni Hüseyin Arif Çakmak'ın odasına girerek Çakmak'tan 2 milyon TL istedi.

17.05.2021 Haber Global'de yayımlanan "Kontra" adlı spor programının yorumcuları Uğur Karakullukçu ve Candaş Tolga Işık, Galatasaray'ı eleştirdikleri yayının ardından üç kişinin saldırısına uğradı.

10.06.2021 Antep'te bir kişinin bıçaklanarak öldürülmesinin ardından olayı takip etmek için Adli Tıp Kurumu morguna giden DHA muhabiri Ahmet Atmaca saldırıya uğradı. Saldırı, Atmaca'nın öldürülen kişinin cenazesinin teslim alınışını görüntülediği sırada meydana geldi. Polislerin ve diğer gazetecilerin müdahalesiyle Atmaca saldırganların elinden kurtulurken failer kaçtı. Ahmet Atmaca daha sonra ambulansla Şehitkamil Devlet Hastanesi'ne kaldırılarak tedaviye alındı.

12.06.2021 İhlas Haber Ajansı Muhabiri Hanifi Güzel, Gaziantep'in Nizip ilçesinde bir cami minaresinden intihar girişiminde bulunan bir kişinin yakını tarafından darp edildi.

17.06.2021 Zonguldak'ta yayın yapan yerel Elmas TV'nin sahibi Akın Kavi silahlı saldırıya uğradı. Kavi'nin tefecilerle ilgili yaptığı yayın sonrası hedef alındığı söyleniyor.

22.06.2021 İYİ Parti Grup Başkanvekili Lütfü Türkkan'ın Kocaeli'nin Dilovası ilçesindeki çiftliğinde yıkım çalışmalarını görüntüleyen İhlas Haber Ajansı (İHA) muhabiri Mustafa Uslu, çiftlik çalışanı olduğu iddia edilen 4 kişinin saldırısına uğradı. Ağır şekilde darp edilen Uslu, olay yerine gelen sağlık ekipleri tarafından hastaneye kaldırıldı. Uslu'nun kamerası ve ekipmanlarını da kıran 4 saldırgan gözaltına alındı. Darp neticesinde Uslu'nun yüzünde kalıcı iz kaldı.

26.06.2021 26 Haziran'da Taksim'de yapılması planlanan Onur Yürüyüşü'nü takip eden AFP (Agence France-Presse) muhabiri Bülent Kılıç polisler tarafından boğazına bastırılarak, ters kelepçe ile gözaltına alındı.

05.07.2021 Artı TV kameramanı Nazım Fayık, AYM'nin ihlal kararına rağmen serbest bırakılmayan HDP'li Ömer Faruk Gergerlioğlu için Sincan Cezaevi önünde HDP'nin başlattığı 'Adalet Nöbeti'ni takibi sırasında darp edilerek gözaltına alındı. Gazeteciler Büşra Taşkın ve Berna Kişin'e de fiziki saldırıda bulunulduğu öğrenildi.

05.07.2021 AA muhabiri Ekrem Biçeroğlu, İstanbul'da motosikletli iki kişinin saldırısına uğradı. Biçeroğlu çenesinden yaralandı. Saldırganlar olay yeri görüntülerinin incelenmesiyle gözaltına alındı. Ancak Nöbetçi Sulh Ceza Hakimliği, şüphelileri adli kontrol şartıyla serbest bıraktı. 21 Adliye çıkışında saldırganların, "Bizi mi çekiyorsun, gazeteci misin? Çek. Gidip birine tecavüz mü etmişiz?" gibi sözler sarf etmesi dikkat çekti. 22 İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın itirazı üzerine İstanbul 12. Sulh Ceza Hakimliği kararıyla saldırganlar tutuklanarak cezaevine gönderildi.

08.07.2021 BirGün gazetesi yazarı gazeteci Erk Acarer, Twitter hesabından Berlin'deki evinde bıçaklı saldırıya uğradığını ve hayati bir riskinin bulunmadığını açıkladı.

18.07.2021 Bağlar ilçesinde iki grup arasında çıkan silahlı kavga haberini takip eden DHA kameramanı Nurettin Fidancan ile İHA muhabiri Sedat Irmak, kavgaya karışan bir grubun sözlü ve fiziki saldırısına uğradı. Gazetecilerin görüntü almasının engellendiği ve saldırganların DHA kameramanı Nurettin Fidancan'a tekme attığı anlar kameraya yansıdı. Polisin müdahale ettiği saldırıda, şüpheliler gözaltına alınmadı.

20.07.2021 20 Temmuz 2015'te Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde IŞİD'in canlı bomba saldırısıyla hayatını kaybeden 33 genç için İstanbul'da katliamın 6. yılında 20 Temmuz'da düzenlenen anma etkinliğini takip eden gazetecilerden Avrupa Fotoğraf Ajansı'ndan (EPA) Erdem Şahin, Dokuz Sekiz İnternet Sitesi'nden Fatoş Erdoğan, Fransız Haber Ajansı'ndan (AFP) Bülent Kılıç, Cumhuriyet Gazetesi'nden Kübra Köklü, serbest muhabirler Yasin Akgül, Emre Orman, Ozan Acıdere ve Zeynep Kuray polisin kalkan ve plastik mermileriyle yaralandı.

21.07.2021 Samsun'un 19 Mayıs ilçesinde inşa edilen devlet hastanesinin eksiklerini yazan Yeniçağ Gazetesi muhabiri İbrahim Akkuş yüklenici firma çalışanlarınca darp edildi. Saldırganlar serbest bırakıldı.

31.07.2021 Konya'da yaşanan ırkçı saldırıya yönelik 31 Temmuz'da Van'da gerçekleşen protesto sırasında Dengê Amerika gazetesinden Arif Arslan polis saldırısına uğradı.

01.08.2021 Konya'da gerçekleşen ırkçı saldırıya yönelik 31 Temmuz'da İstanbul Emek Barış ve Demokrasi Güçleri'nin Taksim Tünel Meydanı'nda gerçekleştirdiği açıklama sonrası Kasımpaşa'ya yürüyen kitle bir grubun saldırısına uğradı. Saldırıları görüntüleyen gazetecilerden Sendika.org muhabirleri Derya Saadet ve Ceylan Bulut ile Özgür Gelecek'ten Taylan Öztaş, Mezopotamya Ajansı'ndan Enes Sezgin ve Rojin Altay ve Gazete Fersude'den Hayri Tunç da aynı grup tarafından darp edildi.

01.08.2021 NTV İzmir temsilcisi Merih Ak ve kameraman Burak Uygun ile TRT Haber muhabiri Duygu Tuncer ve kameraman Serhat Alabuğa, 1 Ağustos 2021 tarihinde Marmaris'teki orman yangınına takip ettikleri sırada bir grubun saldırısına uğradı. Gazetecilerin Hisarönü Mahallesinde yayın hazırlığı yaptıkları sırada öfkeli bir grup tarafından darp edildiği öğrenildi.

06.08.2021 Halk TV'nin Marmaris İçmeler'de canlı olarak gerçekleştirdiği ve orman yangınlarının ele alındığı yayına bir grup, saldırı gerçekleştirdi. Gökmen Karadağ ile Açıkça adlı program, gazeteciler İsmail Saymaz, Murat Ağirel, Marmaris Belediye Başkanı Mehmet Oktay ve avukat Salim Şen'in katılımıyla canlı yayın olarak sürerken, saat 00.30 sıralarında bir grup saldırdı.

01.09.2021 İstanbul, Bakırköy'de Emek Barış ve Demokrasi Güçleri'nin düzenlemeyi planladığı 1 Eylül Dünya Barış Günü mitinginin valilik tarafından engellenmesi üzerine Taksim Tünel'de yapılan açıklamasını takip eden gazeteciler polis tarafından ablukaya alınarak haber yapma hakları ihlal edildi. En az beş kadın gazetecinin engellendiği eylemde, Evrensel gazetesi muhabiri Eylem Nazlier, İstanbul İl Emniyet Müdür Yardımcısı'nın protestocu bir kadına hakaret ettiği anları görüntülediği için polis şiddetine maruz kaldı. Gazetecinin çekim yapmasını engellemeye çalışan polis önce Nazlier'in telefonuna el koymaya çalıştı, ardından basın kartını göstermesini istedi. Üç farklı basın kartını göstermesine rağmen ikna olmayan polis gazetecinin kimlik kartını da göstermesini talep etti. Olay anını görüntülemek isteyen Yolculuk Gazetesi muhabiri Buse Söğütlü'ye de polis müdahale etti. Nazlier'e yapılan müdahaleyi çeken gazeteci, polis tarafından itilerek alandan uzaklaştırılmaya çalışıldı.

02.09.2021 Haber Alternatif sitesi genel yayın yönetmeni Celal Eren Çelik, saldırıya uğradı-

ğini sosyal medya hesabından duyurdu. Çelik mesajında, “An itibariyle yumruklu saldırıya uğradım. Saldırganı yakalamak için arkasından koşan mekanın çalışanlarına silah çeken saldırganlar bir araçla uzaklaşmışlar... Durumum iyi... Yıkmak yok, sadece gerçekleri yazmaya devam edeceğiz...” ifadelerini kullandı.

29.10.2021 Malatya’da gazeteci Burhan Karaduman, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamaları ve Kernek Meydanı’nın açılış törenini takibi sırasında dört beş kişilik bir grubun saldırısına uğradı. Malatya Büyükşehir Belediye Başkanı Selahattin Gürkan’ın konuşması sırasında, Karaduman’a “Sana, selamlarını getirdik” diye bağırarak yüzüne, gözüne, sırtına, kafasına ve bacaklarına tekme atarak saldırdığı görüldü. Karaduman, Malatya Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde tedavi altına alındı. Malatya Valisi Aydın Baruş, “Karaduman’a Kernek Meydanı’nda gazetecilik görevini yerine getirirken yapılan saldırıyı kınıyorum. Saldırı olayının faillerinin yakalanması için gerekli çalışmalar, İl Emniyet Müdürlüğü ekiplerimiz tarafından titizlikle yürütülmektedir” dedi. Karaduman, bir süredir, siyasi nüfuzunu kullanarak bazı resmî kurumlarda yönetici yapılan kişilerin kısa sürede mal varlıklarında meydana gelen artışları, kurumlarındaki şaibeli işlemleri, yasadışı ve keyfi uygulamalarla ilgili iddiaları gündeme getiriyordu. Ayrıca Malatya Emniyet Müdürlüğü’nün iki şüpheliyi gözaltına aldığı ve bazı kişilerin ise arandığını açıkladı. 2 Kasım 2021 tarihinde ise Malatya Emniyet Müdürlüğü, haber takibi sırasında saldırıya uğrayan gazeteci Burhan Karaduman’ın dövülmesiyle ilgili beş şüpheliyi yakaladığını duyurdu. Nöbetçi mahkeme kararıyla U.H. ve D.A isimli şüpheliler ile 18 yaşından küçük olduğu öğrenilen bir şüpheli tutuklandı. Karaduman’a yönelik saldırının planlı olarak yapıldığı ortaya çıktı.

5.11.2021 Denizli’de İhlas Haber Ajansı (İHA) muhabiri Hüseyin Yılmaz, cinayet şüphesiyle İbrahim Sariekiz’in polis tarafından yakalanma anlarını görüntülediği sırada şüpheli yakınlarının saldırısına uğradı. El bileği ve kaburgası zedelenen Yılmaz şüphelilerden şikâyetçi oldu.

5.12. 2021 Konya Ereğli’de ERT Televizyonu Haber Müdürü Özcan Saraç, işlek bir yolda yürüdüğü esnada MHP Ereğli İlçe Başkan Yardımcısı Hasan Yazar’ın yumruklu saldırısına uğradı. Savcılığa suç duyurusunda bulunan Saraç, Yazar’ın kendisini parmak sallayıp ölümle tehdit ettiğini ve saldırının gerekçesini ise MHP Ereğli Belediye Başkanı Hüseyin Oprukçu aleyhinde yazdıkları haberler olduğunu ileri sürdü. Saraç, “Oprukçu’nun yürüttüğü yanlış politikaları halka anlatıyoruz. Halkın gerçekleri öğrenmesi adına mücadele veriyoruz. Kamu görevi yürüttüğümüzün bilincindeyiz. Gazetecilik görevimizi zor şartlar altında yapıyoruz. Birçok ihalenin başkan beye yakın kişilere verilmesi, bankamatik memurları ve daha birçok konu ile gündeme gelen Oprukçu üzerimizde baskı kurmaya çalışıyor. MHP’li bu yöneticinin yol ortasında yaptığı saldırı ve parmak sallayarak ölümle tehdit etmesi bizi yolumuzdan döndüremez. Sonuna kadar konunun takipçisi olacağız” dedi.

19.02.2022 Kocaeli’nde, Ses Kocaeli isimli internet haber sitesi sahibi Güngör Arslan, Cedit Mahallesi’ndeki ofisinde uğradığı silahlı saldırı sonucu kaldırıldığı Kocaeli Devlet Hastanesi’nde hayatını kaybetti. Soruşturmada, Arslan’ı öldüren Ramazan Özkan, olayın azmettiricisi Burhan Polat’ın da aralarında olduğu 10 şüpheli tutuklandı, iki şüpheli ise adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı. Arslan’ın ailesi, Ses Kocaeli’ndeki haberleri nedeniyle Arslan’ın öldürüldüğünü belirtti.

15.02.2022 CHP Gençlik Kolları Genel Başkan Yardımcısı İzzet Kırılmaz ile Mersin İl Gençlik Kolları Başkanı Alkım Sümer’in aralarında bulunduğu bir grup, Mersin’de yaklaşık 35 yıldır

yayın yapan Haberci Gazetesi binasına Mersin Büyükşehir Belediyesi hakkında yolsuzluk haberi yaptığı gerekçesiyle yağlı boya, yumurta ve kalem atarak “satılık kalemler,” “yeminiz bitmiş” sloganlarıyla saldırdı. Haberci Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Yüksel Ekici, “Demokrasiye yakışmayan ve özellikle partilerine yakıştıramadığım gençlerin bu eylemi yapması üzücü. Onları yönlendirenleri şiddetle kınıyorum. Bugün bizim başımıza gelen olay a saldırı olarak gerçekleşti. Yetkililer gerekeni yapıyor. Bu saldırıların iyi bir tarafı da var, yayın politikamızın doğruluğunu ispatlayan davranış, sosyal demokrat geçinen insanların hak ve adalet arayışını gözler önüne seren bir davranıştır” dedi. Ekici, CHP Gençlik Kolları Genel Başkan Yardımcısı İzzet Kırılmaz’ın “Sizin yeminiz bitmiş. Ne yapsak, yalan haber yapıyorsunuz, insanları yanıltıyorsunuz. Kaos ortamı yaratıp düşman yaratmaya çalışıyorsunuz. Alın yeminiz” dediğini ve eylem sırasında atılan boyaların çalışanlara, ofis mobilyalarına ve fotoğraf makinalarına isabet ettiğini aktardı.

24 Şubat 2022 Korkusuz gazetesi yazarı Memduh Bayraktaroğlu, 5-6 kişilik bir grubun evine baskın yaptığını, kapıları tekmeleyerek eve zorla girmek istediklerini söyledi.

08.03.2022 Gazeteci Fatih Pınar, İstanbul’daki 8 Mart gece yürüyüşünde polisin biber gazlı müdahalesine maruz kaldı.

23.03.2022 Diyarbakır’da aracıyla seyir halinde olan gazeteci Altan Sancar’ın yolu plakasız araçla kesildi, yolunu kesenlerden biri belindeki silahı gösterip “Ayağını çok uzattın, akıllı ol” diye tehditte bulundu. Sancar suç duyurusu yaptı.

28.03.2022 Konya Ereğli’de gazeteciler Özcan Saraç ve Umut Yaygır, yemek yedikleri sırada kalabalık bir grubun saldırısına uğradı.

14.03.2022 Mersin’de Birebir Haber ve Mersin Kara Haber’in İmtiyaz Sahibi Zeynel Boğan sabah saatlerinde 4 kişinin saldırısına uğradı. Mersin’in Akdeniz ilçesindeki Mersin Adliyesi civarında bulunan ofisine giden Boğan’ın önünü kimliği henüz belirlenemeyen 4 kişi çevirdi. Tehdit ve küfürlerle çıkan tartışmadan sonra muştalar ile Boğan’ı darp eden saldırganlar olay yerinden kaçtı. Sağlık ekiplerinin olay yerine gelmesiyle ilk müdahalesi yapılan Boğan, hastaneye kaldırıldı. Alınan bilgilere göre muşta darbeleriyle burnu kırılan Boğan, vücudunun çeşitli yerlerinden yara aldı. Olay ile ilgili soruşturma başlatıldı.

B. Sözlü Saldırıları

○ Geçtiğimiz yıl **32 gazeteci** sözlü olarak tehdit edildi. Ayrıca **17 kurum** tehdit edildi. Gazeteciler ve kurumlar, politikacılar tarafından özellikle sosyal medyada yapılan açıklamalarla hedef haline geldi ve tehdit edildi.

06.05.2021 Hafta içi her sabah HaberTürk TV’de “Ebru Baki ile Para Gündem” isimli bir program yapan Ebru Baki, 6 Mayıs 2021 tarihindeki programı sırasında Twitter üzerinden MHP Genel Başkan Yardımcısı İzzet Ulvi Yöntem’in hakaretlerine maruz kaldı. Program sırasında MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin 100 maddelik anayasa değişikliği önerisini açıklaması üzerine canlı yayın bağlantısı yapıldı. Bağlantı sonrası stüdyodaki programa kalındığı yerden devam edildi; Bahçeli’nin açıklamaları da değerlendirildi. Ebru Baki ve program konuklarının yaptığı değerlendirmeleri beğenmeyen MHP’li Yöntem, Twitter hesabından aynı dakikalarda, “Habertürk’te art niyetli Ebru Baki’ye konuk olan Kemal Öztürk, Pınar Kandemir Hacibektaşoğlu ile Gülfem Saydam Sanver’in Genel Başkanımızın 100 maddelik anayasa

önerisini karalama çabaları edepsizlik ve terbiyesizliktir. Ne o, kaldıramadınız mı? Kudurdunuz değil mi? Ebru Baki, her seferinde MHP'ye tahammülsüzlüğünü ifşa eden, alaycı gülümsemesiyle gerçekleri çarpıtan sözde bir gazetecidir...Konuklarını MHP düşmanları arasından seçmesi tam bir kokuşmuşluktur... Bugünkü golü çıkaramayınca çirkefligi ve çirkinliğe tercih ettiler. Yuh olsun!" hakaretlerinde bulundu. MHP'nin hedef göstermesi gün içinde en üst düzeye ulaştı ve MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, "HaberTürkTVizlemiyorum" etiketi ile "boykot" kampanyası başlattı. Duruma tepki gösteren HaberTürk TV Ankara Temsilcisi Bülent Aydemir'in görevine son verildi ve bu gazeteci işten çıkarıldı.

07.05.2021 İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, sosyal medya hesabından yaptığı paylaşım ile Sözcü ve Karar'ı hedef aldı. Soylu, iki gazetenin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'na yönelik açılan soruşturma haberleri hakkında sosyal medya hesabından "Sözcü gazetesi dün, Karar gazetesi bugün. Yalan söylemeyi iftira atmayı demokrasi olarak tarif eden, tüm kavramları iğdiş eden hastalıklı zihniyet... Aynı yalanı yazmak ve yaymakta bir sakınca görmüyorlar... Mübarek gün, Allah'a havale ediyorum..." dedi.

11.05.2021 İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Cumhuriyet gazetesini hedef aldı. Soylu, "Bir mafya pisliğinin hezeyanlarıyla terörle mücadele tarihimizin en şanlı komutanına çamur atan, ortakları HDP/PKK için intikam alan, Cumhuriyet gazetesi; Sizin tarihiniz, derin, kirliliği ve karanlık ilişkiler tarihidir Türkiye eski Türkiye değil hesabını hukuk önünde vereceksiniz" dedi.

22.05.2021 İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, hakkında çıkan iddialara ilişkin TRT Haber canlı yayınında açıklama yaptı. Süleyman Soylu, eski manşetleriyle Cumhuriyet gazetesini hedef aldı.

31.05.2021 İYİ Partili Milletvekili Ümit Dikbayır, A Haber muhabiri Halil İbrahim Uğur'u tehdit etti. A Haber muhabiri Halil İbrahim Uğur şöyle dedi: "Esnaf ziyaretleri sırasında hem şahsıma hem de kameraman arkadaşımın yönelik saldırılar oldu. Fiziki müdahaleler oldu. İşte onlardan bir tanesi de maalesef İYİ Parti Sakarya Milletvekili Ümit Dikbayır tarafından gerçekleştirildi. Yine genel başkan yardımcılarını da kameraman arkadaşımızın görüntü almasını engelledi. Zaman zaman kamerayı tutup önünü kapatmaya çalıştılar. Zaman zaman da tartaklayarak işyerinin içerisinden bizleri çıkarmaya çalıştılar. Bizler de aslında bu tepki üzerine direnmedik, dışarıya çıktık... Meral Hanım'a soru sormak istedim, ancak tam o sırada 5-6 partili hemen üzerime atladı ve şuradaki su kanalının içerisine düştüm. Benimle birlikte emniyet güçleri ve partililer de tökezledi."

Mayıs 2021 İçişleri Bakanı Süleyman Soylu haber ve manşetleri nedeniyle gazeteleri hedef aldı. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu hakkında, ellerini arkasında bağladığı gerekçesiyle inceleme başlatıldığını haber yapan Sözcü ve Karar gazetelerini; Jandarma Genel Komutanı Arif Çetin'in Tolga Ağar ve suç örgütü lideri Selahattin Yılmaz'la olan fotoğraflarını yayımlayan Cumhuriyet gazetesini; suç örgütü lideri Sedat Peker'in videolarına ilişkin haberleri sonrasında da BirGün'ü hedef aldı. Soylu, BBC'nin Türkçe haber sitesi için de "Hem ekonomik hem siyasi dezenformasyon kanalıdır" ifadelerini kullandı.

09.06.2021 Kızılay, eski AKP Milletvekili Muhammed Murtaza Yetiş'in yaklaşık 30.000 lira maaşla genel müdür yapıldığına ilişkin BirGün'de 7 Haziran tarihli haberi hazırlayan İsmail Arı hakkında "Haberi yapan muhabirin sicili kabarıktır" açıklaması yaptı. Kızılay Ankara Şube Başkanlığı'ndan yapılan açıklamada, "Bu haber, masa başı ve araştırmadan yapılan haberlerin de ötesindedir. meslek, ilke ve ahlakı ile örtüşmeyen üslup ve tarzla, maksatlı yapıldığı

aşikâr olan haber şube başkanımız tarafından tekzip edilmiş olup, bu yalan haberi yapan muhabiri, ilgili yayın organını şiddetle kınıyoruz” denildi. Ancak BirGün, 6 Haziran’da muhabir Arı’nın Kızılay Müşavirliği’ni arayarak habere ilişkin cevap hakkı kullandırmak istediği ve açıklama yapılmadığı duyurdu. BirGün Yayın Koordinatörü İbrahim Varlı ise Kızılay’ın tekzip yazısını yayımlamadıklarını belirterek tepki gösterdi. Haberde, Yetiş’in eşi Sema Kopuz Yetiş’in de Kızılay’da üç ayrı görevinin bulunduğu belirtilmişti.

23.06.2021 MHP Genel Başkan Yardımcısı İsmail Özdemir, Devlet Bahçeli’nin Meclis Grup Toplantısında yaptığı konuşmayı “Cinayeti aklama çabası” başlığıyla duyuran Cumhuriyet’e ağır eleştiriler yöneltti. Özdemir, Cumhuriyet’in MHP’yi eleştirdiğini ancak PKK sözcülüğüne soyunduğunu iddia etti.

20.07.2021 Artı TV sunucusu Erk Acarer, Berlin’deki evinin bahçesine “Sen bekle” yazılı tehdit mesajı bırakıldığını duyurdu.

08.08.2021 BirGün muhabiri Sarya Toprak, Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum’un kamuya açık alanda yangında mağdur olan yurttaşlarla konuşmasını kameraya aldığı sırada önce polis engellemesiyle karşılaştı. Ardından Bakan Kurum tarafından, “Gazeteci olsan da burada çekim yapamazsın” denilerek, çekim yapması engellenmeye çalışıldı. Toprak’ın polis memurlarınca zor kullanılarak alandan çıkarıldığı belirtildi. Toprak’ın kaydettiği görüntülerde Kurum’un, “Güçlü ülke olacaksak hazır olmalıydık. Yangınlar söndürülmeliydi” diyen bir kadını da “Teşekkür ederiz” diyerek susturmaya çalıştığı görüldü.

11.08.2021 Yeniçağ yazarı ve Halk TV programcısı Murat Ağirel, sosyal medyada Suriye’de El Nusra saflarında savaşan AKP’nin Kapaklı İlçe Teşkilatı üyesi Emrah Çelik tarafından tehdit edildiğini duyurdu. Ağirel, kendisine yönelik tehdidi, “Bu ‘klavye yiğidi’ni tanıyın. Bunlar bir ekipmiş İST3 ekibiymiş. Bu arkadaş orada görevliymiş ve bizzat gelip benimle görüşecekmış. Profesyonelce tehdit ediyor aklı sıra. Trol sanmayın sonraki tweetlere bakın” sözleriyle duyurdu. Suriye’nin Lazkiye kentinde 2. Sahil Tümeni içerisinde yer alan ve elindeki kesik başla poz vermesiyle gündemde olan AKP’li Çelik, Ağirel’e “Seninle bizzat ben ilgileneceğim” ifadesiyle tehdit etti.

22.08.2021 BirGün muhabiri İsmail Arı, “TÜBİTAK damadın vakfına çalışıyor” haberi sonrasında Twitter’den kendisine terörist denilerek gönderilen bir mesajı alıntılıyarak, “Başıma bir şey gelirse tek sorumlusu beni hedef gösteren Bakan Varank’tır” dedi. Arı, TÜBİTAK’ın Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın damadı Selçuk Bayraktar ile kardeşi Haluk Bayraktar’ın vakfının düzenlediği TEKNOFEST için bu yıl 7,6 milyon lira harcadığını haberleştirmişti.

11.09.2021 Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Demir, 30 Ağustos Zafer Bayramı’nda düzenlenen Dondurma Şenliği’nde, yerel mensuplarını işaret ederek, “Samsun’un duygu dünyası akıl dünyası olarak en alt kademede bu şehre zarar veren bir mikrop hükmünde insanlar” ifadesini kullandı. Bunun üzerine ÇGD Samsun İl Temsilcisi Mehmet Nebil Özer ise, “Bize aba altından sopa göstermeyin. Biz mikrop ifadesine alınmayız ve görevimizi yapmaya halkı bilgilendirmeye yine devam ederiz. Hatta sizin haberlerinizi de yapmaya yine devam ederiz. Samsun yerel emekçilerini yanınıza alarak özür dilemelisiniz” tepkisini gösterdi.

20.09.2021 Gazeteci Canan Coşkun, İstanbul Esenyurt Polis Merkezi’nde polisler tarafından dövülerek öldürüldüğü iddia edilen Birol Yıldırım’ın ölümüne ilişkin davayı takibi sırasında, bir polis tarafından tehdit edildiğini söyledi. Coşkun, “Koridorda salondan çıkarılan polisler tweetlerimi birbirlerine gösteriyordu. Polislerden biri ‘İnşallah sizin de başınıza

gelir' diyerek beni tehdit etti. Hâkime tehdit edildiğimizi söylediğimde 'Savcılığa bildirin' dedi" ifadelerini kullandı. Coşkun, "Hâkimden fayda yok. Müştekiler ayakta, polisler oturuyor. Kapıdaki polisler zaten Birol Yıldırım'ı öldüren meslektaşlarıyla dayanışmaya gelmiş. Duruşma başından itibaren davayı dayanışmaya gelen polisler ve sanık avukatlarının yürüttüğünü rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu tweetleri hâkime şikâyet ettiler. Esenyurt İlçe Emniyet Müdür Yardımcısı olduğunu söyleyen kişi biraz önce bir gazeteciyi yaka paça salondan attı. Sanık avukatları, buradan bilgi verdiğim için hâkime tweetlerimi göstererek bir kez daha şikâyet etti. Hâkim, tweetlerin basın özgürlüğü kapsamında olduğunu söyledi" paylaşımlarını yaptı.

26.09.2021 Jiyan Haber İmtiyaz Sahibi İdris Yayla, kimliği belirsiz kişiler tarafından aranarak, tehdit edildiğini ve ardından evinin önünde havaya ateş edildiğini söyledi. Yayla, "Önce mesaj attılar. Daha sonra WhatsApp üzerinden aradılar. Aradıklarında 'Eleştiriniz nedir?' diye sordum ama kendilerini hakaret ve tehdit için hazırlamışlardı. Haberlere son vermemizi istediler. Sonrasında tehdit yağdırmaya başladılar. 'Kulaklarını kesip seni öldüreceğiz, leşini de sokağa atacağız. Gazeteyi kapat, sıradan bir iş yap, otur oturduğun yerde' diye tehdit ettiler" dedi. Tehdidin ardından beş el silah sesi duyulması üzerine balkona çıktığını belirten Yayla, "Kimseyi görmedim. Sabah komşularım iki kişinin evimin önünde havaya ateş açtığını ve siyah bir araca binip kaçtıklarını söylediler" dedi.

10.10.2021 ANKA Haber Ajansı muhabiri ve TGS Ankara Şube yöneticisi Tamer Arda Erşin, 10 Ekim 2015'te IŞİD'in gerçekleştirdiği Ankara Garı terör saldırısında hayatını kaybedenlerle ilgili anma etkinliğini takibi sırasında bir polis tarafından "Seni dört parçaya bölerim" sözleriyle tehdit edildiğini duyurdu. Erşin, "Ulus metro çıkışında anma alanına girmek isteyenlere polis müdahale etti. Müdahaleyi görüntülerken mensupları da itilerek uzaklaştırıldı. Anma alanına girmek için Ankara Tren Garı önüne giderken, Opera Köprüsü'nün altında sivil bir polis memuruna in nereden gireceğini sordum. Bu sırada başka bir sivil polis memuru yanıma gelip küfrederek "Gitsene ulan. Dörde bölerim seni" diye tehdit etti. Bu tutumu turkuaz basın kartımı göstermeme rağmen devam etti" dedi.

10.10.2021 Gazete Duvar muhabiri Elvan Yılmaz, Çorum Sungurlu Belediye Başkanı Abdulkadir Şahiner tarafından, "Sen bu haberi nasıl yaparsın, sana sorarım. Seninle görüşürüz. Seni yaşatmam" sözleriyle tehdit edildi. Yılmaz, Şahiner hakkında suç duyurusunda bulundu. Yılmaz, "Sungurlu Belediye Başkanı zimmetine para geçirmekten yargılanıyor" başlıklı haberi yapmıştı.

16.10.2021 Türkiye Gençlik Vakfı (TÜGVA) Yönetim Kurulu Üyesi ve Teşkilat Koordinatörü İbrahim Beşinci, vakıf ile ilgili iddiaları haberleştiren medya kuruluşlarını hedef gösterdi. Beşinci, "Etki ajanlarından İsmail Saymaz, Murat Ağirel ve firari Erk Acerer'in, başını çektiği 'Yol TV, Halk TV, DW, BirGün, T24, Cumhuriyet, MedyaScope' gibi fondaş medya grubu tarafından, TÜGVA gönüllülerimiz aranıyor ve rahatsız ediliyor" paylaşımına medya kuruluşlarının logolarının yer aldığı bir görsel ekledi. Görselde, Gerçek Gündem, Cumhuriyet, Tele1, Fox TV, BBC Türkçe gibi TÜGVA haberlerine yer veren medya kuruluşları yer aldı.

06.11.2021 TGS Adana Şube Başkan Yardımcısı, gazeteci Murat Yıldız, Çukurova Belediyesi Başkanı Soner Çetin hakkında haber yaptığı için 6 Kasım'da şahsi telefonundan aranarak tehdit edildiği açıkladı. Yıldız, Radyo DEVA adlı bir yayın kuruluşunda katıldığı canlı yayın sonrasında aldığı tehdit ile ilgili 8 Kasım'da savcılığa suç duyurusunda

bulunduğunu söyledi.

06.01.2022 Gazeteci Hayri Demir sosyal medya üzerinden ölümlle tehdit edildiğini açıkladı. Demir, tehdit eden şahsın açık kimliği ve fotoğrafları olmasına rağmen çekinmeden tehdit ettiğini ifade ederek kişiyi ifşa etti.

01.01.2022 Van'ın Çatak ve Gürpınar ilçelerinde geçici köy korucuları tarafından 9 ve 13 yaşındaki çocukların cinsel saldırıya uğramasını haberleştiren Oktay Candemir, haberinin yayımlanmasının ardından sosyal medya hesapları üzerinden "Senin de günün gelecek" şeklinde açık tehditler almaya başladığını açıkladı.

01.01.2022 Eğitim Sen'in TBMM Genel Kurulu'nda görüşmelerine başlanacak Öğretmenlik Meslek Kanunu teklifinin kabul edilmemesi yönünde çağrıda bulunmak için Meclis önünde yaptığı eylemi takip eden KRT muhabiri ve kameramanına canlı yayında polis tarafından müdahale edildi. Alandaki başka kameramanın kaydettiği görüntülerde polisin gazetecilere, "Sen muhabirsin konuştuğun lafa bak. Devam et. Sen eylemci misin? Sen kanunu bilmiyorsun konuşuyorsun artistlik yapıyorsun" dediği kayda geçti. Polisin ayrıca eylemcilere "Yapılan eylem kanuna aykırıdır. Lütfen eyleminize son veriniz" anonslarıyla uyarılarda bulunduğu kaydedildi.

13.01.2022 Üniversite öğrencisi Enes Kara'nın tarikat yurdunda yaşamına son vermesini haberleştirmesinin ardından Elazığ Günışığı Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Faik Akgün işsiz kaldı. Haberi yayından kaldırılan Akgün, çok sayıda tehdit telefonu aldığını açıkladı.

23.01.2022 Deutsche Welle (DW) Türkçe muhabiri ve aynı zamanda TGS Ankara Şube yöneticisi Alican Uludağ, gazeteci Sedef Kabaş hakkında tutuklama kararı veren hâkimin kıdemsiz olduğuna dair haberinin ardından sosyal medyada tehdit edildi.

03.02.2022 Gazeteci Mustafa Hoş, KRT TV'deki "Olağan İşler" programında troller tarafından takip edildiğini iddia ederek, "Oturduğum ev adresini söylüyorlar. Şu saatte şuradan çıktın diyorlar. Evet, ben o saatlerde oradan çıkmışım. Çocuğumla parka gittiğim anları bile söylüyorlar. Bu organizasyon öyle hafife alınacak bir şey değil" dedi. Hoş, "Kişiler hedef gösteriliyor ve kişi üzerine sosyal medyada çalışma başlatılıyor. Çalışma başlatılan kişilerin başına mutlaka bir iş geliyor. Ya gözaltına alınıyor ya tehdit ediliyor" diye ekledi.

10.02.2022 BirGün muhabiri İsmail Arı, AKP Şanlıurfa Milletvekili Ahmet Akay tarafından tehdit edildiğini iddia etti. Arı, "Akay'ın avukatının satışı yasak uzun namlulu silahla videosuna ulaştım. Akay'a bir açıklamanız var mı? sorusunu sordum. 'Sana ulaşırsam seni perişan ederim' diyerek, açıkça tehdit etti. 'Beni tehdit ediyorsunuz' dememe rağmen sözlerini küfür ve hakaretlerle sürdürdü" mesajını paylaştı.

01.04.2022 Gazeteci Çiğdem Toker, 2019 yılında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a yakınlığıyla bilinen vakıf ve derneklere, İstanbul Büyükşehir Belediyesi AKP yönetimindeyken milyonlarca lira aktarıldığını, bunlardan birinin de Erdoğan'ın damadı Selçuk Bayraktar'ın yönetiminde olduğu T3 Vakfı olduğunu yazmıştı. Açılan davada gazeteci Toker aleyhine manevi tazminata ödenmesine karar verildi. Kararın ardından Selçuk Bayraktar sosyal medya hesabından Toker'e, "Yalancının mumu yatsıya kadar yanar... Bu, 2019 yerel seçim döneminde vakfımız aleyhine başlatılan kirli kampanyayı ve İBB'den para aldığı yalanını ilk yayan gazeteci müsveddesi. Gazetecilik; yalancılık sahtekârlık yüzüzlük arsızlık da değildir" mesajıyla hakaret etti.

C. Gazeteci Cinayetleri

1. Hrant Dink Cinayeti

10 yılı aşkın süredir Agos Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink'in cinayetine ilişkin olarak devam eden yargılamalardan aralarında Ogün Samast, Erhan Tuncel ve Yasin Hayal'in sanık olarak bulunduğu dokuz kişi hakkında 17 Temmuz 2019'da hüküm açıklandı. Cinayetin azmettiricilerinden Erhan Tuncel, 99 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırıldı. Hayal'e 7 yıl 6 ay, Dink'i öldürme suçundan hükümlü olan Samast'a ise 2 yıl 6 ay hapis cezası verildi.

Kamu görevlilerinin yargılandığı davada ise 26 Mart 2021 tarihinde İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından hüküm açıklandı. 77 sanıklı davada Fetullah Gülen, Zekeriya Öz, Ekrem Dumanlı, Ahmet İlhan Güler ve Metin Canbay, Yunus Yazar, Faruk Mercan, Adem Yavuz Arslan ile Halil İbrahim Koca toplam 12 kişinin dosyası savunmaları alınmadığı için tefrik edildi. Toplamda 37 beraat, 27 mahkûmiyet çıktı. 4 sanığa müebbet, 2 sanığa ise ağırlaştırılmış müebbet verildi. Tutuklu 6 sanığın tutukluluğunun devamına karar verildi. Mahkeme, tetikçi ve azmettiriciler Zeynel Abidin Yavuz, Erhan Tuncel, Yasin Hayal, Ersin Yolcu, Ahmet İskender, Tuncay Uzundal ve Ogün Samast hakkında 'FETÖ'ye üye olmak suçlamasıyla suç duyurusunda bulunulmasına hükmetti. 7 Ekim 2021 tarihli haberlere göre Dink ailesinin avukatları İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararını istinafa taşıdı.

2. Cemal Kaşıkçı Cinayeti

Gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın, evlilik belgesini almak üzere 2 Ekim 2018'de gittiği Suudi Arabistan'ın İstanbul Başkonsolosluğunda öldürülmesi olayıyla ilgili yürütülen soruşturma neticesinde İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinde devam eden yargılamada 31 Mart 2022 tarihli duruşmada Savcılık makamı esas hakkındaki mütalaasında, Cemal Kaşıkçı'nın öldürülmesine ilişkin 26 sanık hakkında dava açılmışsa da Suudi Arabistan Başsavcılığı tarafından gönderilen 13 Mart 2022 tarihli yazıda, yargılamanın Suudi Arabistan Krallığına devredilmesi, sanıklar hakkında çıkarılan kırmızı bülten kararlarının kaldırılmasının talep edildiğini belirtti. Savcı ayrıca, "davanın devri durumunda davadaki iddialar hakkında değerlendirme yapılacağı belirtildiğinden ve sanıkların yabancı ülke vatandaşı olmaları, haklarında çıkarılan yakalama emirleri ve kırmızı bülten kararlarının infaz edilemediği gerekçesiyle ifadelerinin alınmadığı, bu haliyle dosyanın sürüncemede kaldığı gerekçeleriyle 6706 sayılı Cezai Konularda Uluslararası Adli İşbirliği Kanunu'nun 24. maddesi uyarınca dosya hakkında durma kararı verilerek aynı yasanın 24/2 maddesi uyarınca yargılamanın Suudi Arabistan adli makamlarına devrinin sağlanması ve gerekli usuli işlemlerin yapılmasını" talep etti. Mahkeme ise 6706 sayılı yasa uyarınca kovuşturmanın Suudi Arabistan adli makamlarına devrinin sağlanması konusunda Adalet Bakanlığı'na görüş sorulmasına hükmetti. Ayrıca sanıklar hakkındaki yakalama emirlerinin ve kırmızı bülten kararlarının aynen devamına, adli sicil ve nüfus kayıtlarının temini için Interpol Daire Başkanlığı'na yazılan yazının da cevabının beklenmesine karar verildi. Duruşma 7 Nisan'a ertelendi.

Duruşmanın ertesi günü 1 Nisan 2022 tarihinde Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, dosyanın

Suudi Arabistan'a devri için olumlu görüş bildireceklerini açıkladı.

7 Nisan 2022 tarihinde görülen duruşmada İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi, sanıklar hakkında giyabi olarak yürütülen yargılamanın durdurulmasına ve davanın Suudi Arabistan'a devrine karar verildiğini açıkladı.

3. Musa Anter Cinayeti

JİTEM Ana Davası ile birleşen Musa Anter Cinayeti Davası Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmeye devam ediyor. Tanık dinleme işlemleri devam eden yargılama zamanaşımına sürükleniyor. İsveç'te yaşayan eski JİTEM tetikçisi sanık Abdülkadir Aygan'ın savunmasının alınamaması ve Adalet Bakanlığı'na yazılan adli yardımlaşma taleplerinden sonuç çıkmaması davada karar verilmesini engelledi. Eğer Aygan'ın savunması alınamazsa 20 Eylül 2022'de 30 yıllık zamanaşımı dolması nedeniyle dava düşecek.

4. Umut Davası

Gazeteciler Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı ile akademisyen Bahriye Üçok ve hukukçu Muammer Aksoy'un 90'lı yıllarda öldürülmesini kapsayan Tevhid Selam Kudüs Ordusu terör örgütünün Türkiye ayağına yönelik Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesinde devam eden 'Umut Davası'nda 8 Aralık 2020 tarihinde karar çıkmış, yargılanan beş sanıktan Selahattin Eş, Ali Akbulut ve Aydın Koral'ın beraatine karar verilmişti. Firari sanıklar Ahmet Cansız ile bombacı olduğu iddia edilen Oğuz Demir hakkındaki sonradan birleşen dosya ise fiili ve hukuki irtibat bulunamadığından yeniden ayrılmıştı. Yargılama sanıklar hakkındaki yakalama kararının yerine getirilerek savunmalarının alınması için bekliyor. Bu süre zarfında ise zamanaşımına sürükleniyor. Sanıkların 2023'e kadar yakalanmaması durumunda davanın zamanaşımından düşme ihtimali bulunuyor.

5. Yeldana Kaharman'ın Şüpheli Ölümü

Elazığ'da yayın yapan Kanal 23'te "Maksat Gezmek" programının sunucusu ve Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencisi Kırgız asıllı Yeldana Kaharman, 29 Mart 2019'da evinde şüpheli şekilde ölü bulunmuştu. İntihar olarak kayıtlara geçen ölüme dair eski İçişleri Bakanı Mehmet Ağar'ın oğlu AKP Elazığ Milletvekili Tolga Ağar tarafından cinsel saldırıda bulunduğu iddiası geçtiğimiz yıl da aydınlatılmamış olmakla beraber Kaharman'ın ölümü hakkında yapılan haber ve içeriklere erişim engeli getirilmişti. Suç örgütü lideri Sedat Peker, 8 Mayıs 2021 tarihinde sosyal medyadan konuya ilişkin paylaştığı videoda, Yeldana Kaharman'ın jandarmaya giderek şikâyetçi olduğu ve daha sonrasında da ölü bulunduğunu iddia etmişti. Aynı gün Elazığ Cumhuriyet Başsavcılığı, tarafından yapılan açıklamada "*Bazı basın yayın kuruluşlarında Kazakistan uyruklu Y.K.'nin ölümüyle ilgili yayınlanan haber ve paylaşımlar üzerine kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi amacıyla açıklaması yapılması ihtiyacı hasıl olmuştur. Olayla ilgili Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma kapsamında yapılan olay yeri incelemesi, ölü muayene ve otopsi işlemi ve dinlenen tanık beyanları sonucunda müteveffa Y.K.'nin asiya bağlı gelişen asfiksi sebebiyle vefat ettiği, müteveffafayı intihara azmettiren, teşvik eden, intihar kararını kuvvetlendiren veya intiharına her-*

hangi bir şekilde yardım eden kimsenin bulunmadığı tespit edilerek 16 Ekim 2019 tarihinde kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verildiği anlaşılmıştır” denildi. Gazeteci Baransel Ağca, sosyal medya hesabından Kaharman’ın otopsi raporuna ulaştığını belirterek raporu yayımladı ve intihar değil canlıyken asıldığına dair şüphelere değindi. Raporu inceleyen TTB Merkez Konsey Başkanı Şebnem Korur Fincancı da ölümün “Ası sonucu ölüm gibi görüldüğünü” belirtti. Ölümle ilgili şüpheler giderilmezken otopsi raporunu yayınlayan gazeteci Baransel Ağca’ya ise soruşturma açıldı.

6. Güngör Arslan Cinayeti

Kocaeli’de yayın yapan yerel haber sitesi Ses Kocaeli gazetesinin sahibi Güngör Arslan, 19 Şubat 2022’de gazete merkezine gelen Ramazan Özkan adlı kişinin silahlı saldırısına uğradı. Göğsüne ve sağ bacağına isabet eden kurşunlarla ağır yaralanan Arslan, kaldırıldığı Kocaeli Devlet Hastanesi’nde yaşamını yitirdi. Olayın ardından kaçan Ramazan Özkan ile 11 şüpheli, gözaltına alınıp adliyeye sevk edildi. Ramazan Özkan, olayın azmettiricisi Burhan Polat, Özkan’ı olay yerine getiren ve silah alan Hasan Emre Çelik, avukat Ersin Kurt’un da aralarında bulunduğu 10 kişi tutuklanırken, iki şüpheli ise adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

Tutuklanan zanlılardan biri olan Ersin Kurt, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nin başta tramvay giydirmeleri olmak üzere reklam alanlarının yönetimini ve yerel gazeteleri kapsayan reklam pazarlamasını yapan özel bir şirketin de sahibi. Avukatlık yapan E.K., Arslan’ın gazetesinde son dönemde eleştirdiği isimlerden biriydi. Ses Kocaeli gazetesinin internet sitesindeki “Bunlar Konuşuluyor” başlıklı bölümde “Tramvayın giydirmelerini kim yapıyor?” ve “Nasıl avukatlık yapabiliyor?” başlığıyla 3 ve 8 Şubat’ta yayımlanan yazılarda, E.K.’nin yerel yönetimin reklam ihalelerini alarak Avukatlık Kanunu’nu ihlal ettiği öne sürülmüştü.

IX. İNTERNET BASININA YÖNELİK MÜDAHALELER

A. Erişim Engelleme ve İçerikten Çıkarma Kararları

Geçtiğimiz yıl internette yayımlanan pek çok haber içeriği hakkında erişim engelleme kararı verildi. Bu kararların bir kısmı belli haberler üzerine verilirken internet haber sitelerinin tamamen kapatıldığı pek çok karara da imza atıldı. Ayrıca 5651 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle içerikten çıkarılan pek çok haber içeriği de oldu. Bunların yanında kamu yararı taşıyan haberlere ilişkin erişim engelleme kararlarında unutulma hakkı gerekçesine yer verilmesi de bu yılın önemli gelişmeleri arasında yer alıyor.

Son bir yılda en az,

- 54 haber sitesine erişimin alan adı bazında engellenmesine,
- 1355 haber içeriğine URL bazında erişimin engellenmesine,

- 19 haberin içerikten çıkarılmasına karar verildi.

Tablo 8: Nisan 2021- Nisan 2022 Zaman Aralığında Verilen Erişim Engelleme ve İçerikten Çıkarma Kararları (EK-2) tablosuna raporun hacmini artırmaması amacıyla ekte yer veriliyor.

X. BASIN KURULUŞLARINA YÖNELİK MÜDAHALELER

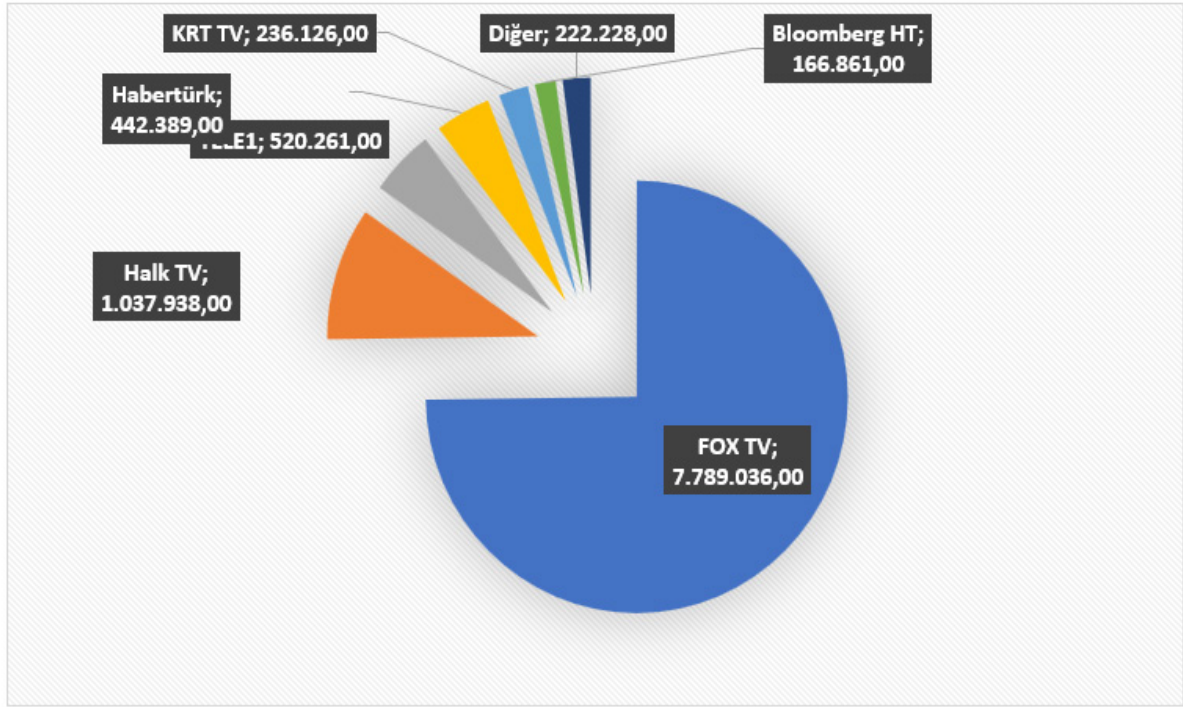
A. RTÜK Müdahaleleri

Bu yıl da Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından pek çok medya kuruluşuna, kullanılan ifadeler nedeniyle idari para cezası uygulandı ve yayın durdurma cezası verildi.

1 Nisan 2022 tarihine kadar RTÜK sitesinde yayımlanan Üst Kurul kararlarına göre,

- Basın yayın kuruluşuna **61 ayrı idari para cezası** kararı çıktı ve toplamda **10.427.902 TL** idari para cezası kesildi. Bu cezalardan en yükseği Fox TV'ye kesilen 2.508,827 TL'lik idari para cezası kararıdır.
- Toplamda 3 kararda **13 defa** yayın durdurma cezası verildi. Bunlardan en yükseği tek bir kararla 5 kez yayını durdurulan Halk TV ve TELE 1'e verilmiştir.
- Kararların gerekçelerini incelediğimizde. Son bir yıllık süreçte RTÜK tarafından verilen kararların **yüzde 55**'inin 6112 sayılı Kanun'un 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi "*İnsan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesine aykırı olmaz, kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliğinde ifadeler içeremez.*" ve **yüzde 35**'inin (ı) bendi "*Tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerini esas almak ve toplumda özgürce kanaat oluşumuna engel olmamak zorundadır; soruşturulması meslek ilkeleri çerçevesinde mümkün olan haberler, soruşturulmaksızın ve doğruluğundan emin olunmaksızın yayınlanamaz...*" ilkesi ceza gerekçesi yapılmıştır.
- Basın kuruluşları bazında incelediğimizde Üst Kurul tarafından kesilen cezalar toplamında FOX TV'ye 7.789.036 TL idari para cezası kesildiğini, onu takip eden Halk TV'ye toplamda 1.037.938 TL, TELE1'e 520.261 TL, Amed Radyo TV ye ise 12.804 TL idari para cezası kesildiği görülmektedir.
- Radyo televizyon yayınlarından sonra 2019 yılında TBMM'den geçen ve RTÜK'e internet yayınlarını denetleme yetkisi veren yasal düzenleme ise ilk kez kullanıldı ve Amerika'nın Sesi, DW Türkçe ve Euronews'a lisans alma şartı getirildi. RTÜK'ün bu tutumu ifade ve özgürlüğünü kısıtlayan yeni bir sansür uygulaması olarak karşımıza çıktı.

Tablo 9: Nisan 2021- Nisan 2022 Zaman Aralığında RTÜK tarafından Uygulanan Para Cezalarının Kurumlar Bazında Dağılımı

Tablo 10: Nisan 2021- Nisan 2022 Zaman Aralığında RTÜK tarafından Uygulanan Para Cezaları, Gerekçeleri, Kanuni Dayanakları, Ceza Miktarları (EK-3) detaylarına raporun hacmini artırmaması amacıyla ekte yer verilmiştir.

B. Basın İlan Kurumu Müdahaleleri

Resmi ilanların adil dağıtımından sorumlu olan ve tarafsız olması gereken Basın İlan Kurumu uyguladığı gerekçesiz ve keyfi cezalarla özellikle muhalif üzerinde ciddi bir baskı aktörü haline almıştır. BİK, faaliyet raporlarını 2018 yılından beri Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçildikten sonra kamuoyuyla paylaşma uygulamasına son verdi. BİK, denetimi İletişim Başkanlığı'na aktarıldığından bu yana, tiraj verilerini ve resmi ilân dağıtım bilgilerini paylaşmıyor. Bu durum BİK müdahalelerine dair veri setimizi daraltıyor. Ancak TGS Ankara Şube Yöneticisi Alican Uludağ'ın ulaştığı 2019 ve 2020 yılı Faaliyet Raporlarına göre bir kısım gazeteye ilan kesme cezaları yağdırılırken iktidara yakın bir grup gazeteye ise resmi ilanlar üzerinden kamu kaynakları aktarılıyor³⁹. Bu durum 2022 yılında da değişmedi.

³⁹ <https://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyede-h%C3%BCk%C3%BCmete-yak%C4%B1n-medyaya-para-akt%C4%B1/a-57699280>

Basına yansıyan haberlere göre,

○ Nisan 2021- Nisan 2022 tarihleri arasında Basın İlan Kurumu gazetelere toplam **25 gün ilan kesme cezası** verdi.

○ Bu cezalar gazeteler arasında şu şekilde dağıtıldı: Cumhuriyet'e **16**; Evrensel'e ise **5**; Sözcü'ye **4** gün ilan kesme cezası verildi.

Basın İlan Kurumu tarafından son bir yılda verilen kararlar ise şöyle:

18 Mayıs 2021 BİK, **18 Eylül 2019'dan beri resmi ilan verilmeyen** Evrensel gazetesi yazarı Ceren Sözeri'nin 14 Mart 2021 tarihli "Vatan destan yazmış, halk nefes alamıyor" başlıklı yazısında polislere yönelik kullandığı "saldırı" ifadesi nedeniyle gazeteye beş gün ilan kesme cezası verdi.

27 Temmuz 2021 Kurum, Cumhuriyet gazetesine "İşte Kavakçı'nın Cebine Konan Paramız" başlıklı haber nedeniyle 7 gün ilan kesme cezası verdi.

17 Eylül 2021 BİK, Cumhuriyet'e "Roketsan Fetö Servisi" başlıklı haber nedeniyle 6 gün ilan kesme cezası verdi.

20 Eylül 2021 Kurum, Cumhuriyet'e "Bu İktidar Uyuyor Ya Da" başlıklı haber nedeniyle 3 gün ilan kesme cezası verdi.

27 Eylül 2021 BİK, Sözcü gazetesine, Saygı Öztürk'ün AKP'li Ali Ayvazoğlu'nun kamudaki yükselişiyle ilgili yazıları nedeniyle resmi ilan ve reklamların dört gün süreyle kesilmesi cezası verdi.

XI. SONUÇ

Rapor kapsamındaki veriler ve yürütülen tartışmalar, 2021-2022 dönemi açısından ülkemizdeki basın özgürlüğü tablosuna dair geniş bir perspektif sunuyor.

Resmi basın kartı sahibi gazeteci sayısı artsa da sektördeki kayıtlı gazeteci sayısının hâlâ gerisinde olduğu görülüyor. Üstelik serbest çalışan gazetecilerin karta erişememe sorunu devam ediyor. Bu nedenle IPC, gazeteciler arasında bir seçenek olarak öne çıkıyor.

İşsizlik ve güvencesiz istihdam biçimleri, gazetecilerin ekonomik ve sosyal hakları üzerinde bir tehdit olmayı sürdürüyor. Düşük ücret, uzun çalışma saatleri ve sendikalaşmayı engelleyen yaklaşımlar basın özgürlüğü mücadelesini zedeleyen unsurlar oluyor.

Tüm bunlara rağmen editoryal bağımsızlık, ekonomik ve sosyal haklar için Sendika çatısı altında mücadele eden gazetecilerin sayısındaki artış, umut vadediyor. 2009'dan sonra gerçekleşen ve başarıyla biten sektördeki ilk grev olarak BBC grevi ile 18 yıl sonra Cumhuriyet gazetesinde toplu iş sözleşmesi imzalama başarısı, hakları için arayışta olan gazetecilere yol gösteriyor.

Her türlü şiddete maruz kalan gazetecilerin korunması ve şiddetin önlenmesi amacıyla ILO 2019 tarihli ve 190 sayılı Şiddet ve Taciz Önlenmesi Sözleşmesi'nin özellikle örgütlü işyerlerinde kabul edilmesi, bu konudaki farkındalığın medya sektöründe artırılmasına katkı sunuyor ve örnek oluyor.

Gazetecilere yönelik saldırıların soruşturmalarının sürüncemede, saldırganların ise cezasız kalması, yerelde gazetecilere yönelen fiziki saldırılardaki artışın en temel sebebi olarak karşımıza çıkıyor.

Genelge devleti olma yolunda ilerleyen Türkiye'de son dönemde basına yönelik müdahalelere ilişkin genelge ve yönetmeliklere karşı açtığımız davalar da Anayasa'nın 13 ve 26. maddelerinde düzenlenen kanunla devleti hatırlatması mahkemelerce yapılırsa da iktidar bu yöndeki ısrarını sürdürüyor.

Gazeteciliğin haklılığı ve meşruluğu bireysel başvuru kararlarıyla ortaya konulmasına karşın gazetecilik halen savcılıklar tarafından suç olarak görülüyor, mahkemeler tarafından ise cezalandırılıyor. AYM ve AİHM kararları uygulanmıyor. Kamu yararı taşıyan haberler kişilik haklarına saldırı gerekçesiyle engelleniyor, kamusal alanda görev yapan kolluğun müdahalesi ise özel hayatın gizliliği kisvesi altında gazetecilere gözaltı gerekçesi yapılıyor.

İletişim Başkanlığı tarafından verilen basın kartına sahip olmayan gazeteciler, mahkemeler ve kolluk tarafından gazeteci olarak görülmemeye çalışılsa da Danıştay ve idare mahkemeleri kartın gazetecilik mesleği için zorunlu kart olmadığı ancak kartın verilmemesinin basına yönelik müdahale niteliğinde olduğunu ortaya koyuyor. Uluslararası basın kartı gazeteciler için kimliği ispat vasıtası olarak bir alternatif olarak görülüyor. Basın meslek ve emek örgütlerinin kart verme çalışmaları ise devam ediyor.

Yaşananlar gösteriyor ki bu günleri ancak YAN YANA aşmak mümkün.

YAN YANA duran örgütlü bir basın sektörünün aşamayacağı güçlük yok.

